

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.00 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Шведска 25.00 SEK, Аустрија 40.00 ATS, Словенија 250 SLT, Македонија 70 ДЕН.

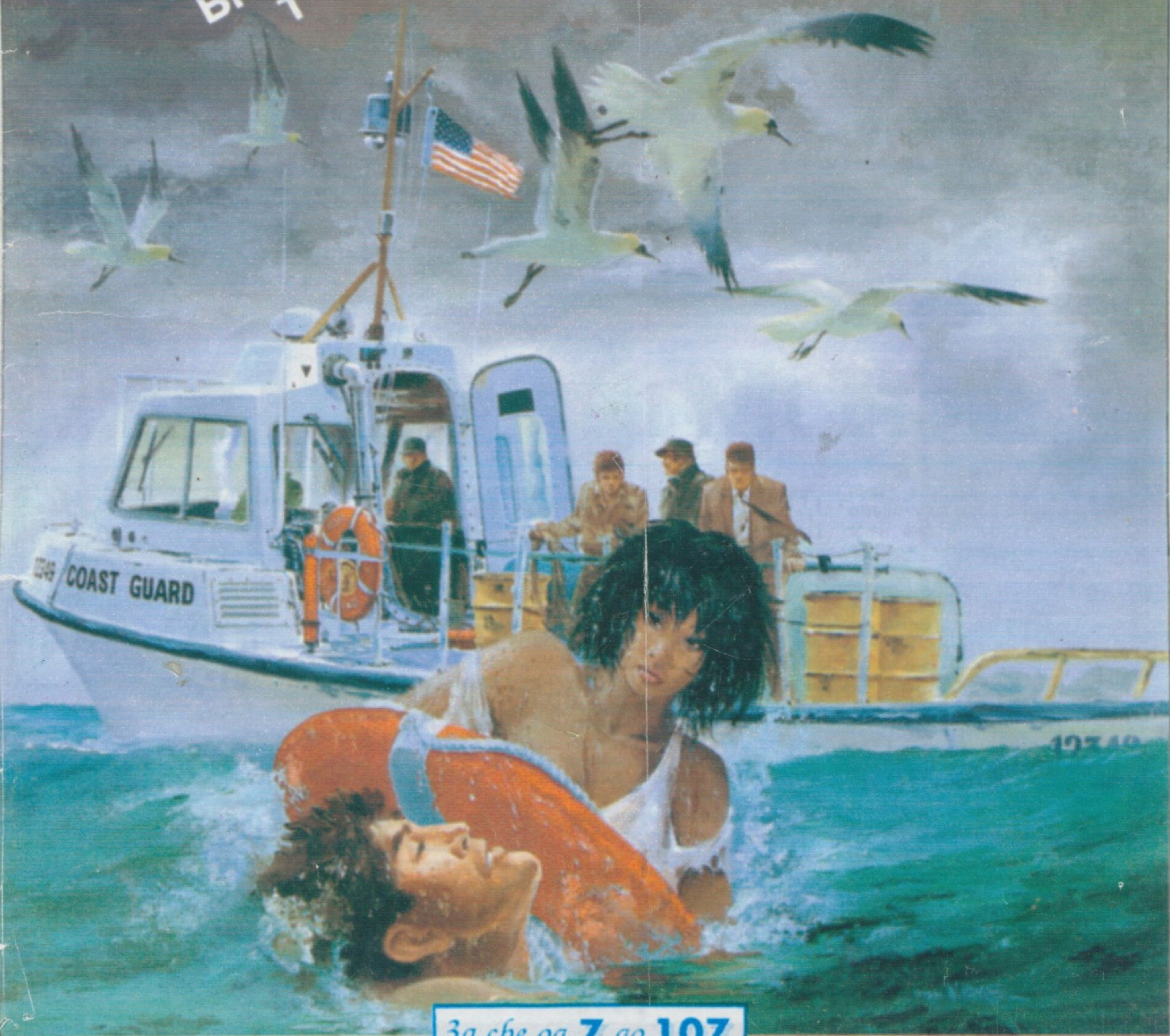

ЗАБАВНИК

1. III 1996 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVIII • ЦЕНА 5 ДИНАРА • БРОЈ 2299

ТРИНАЕСТИЦА
ПРОТИВ
БРОЈА
1

За сбе ог 7 го 107

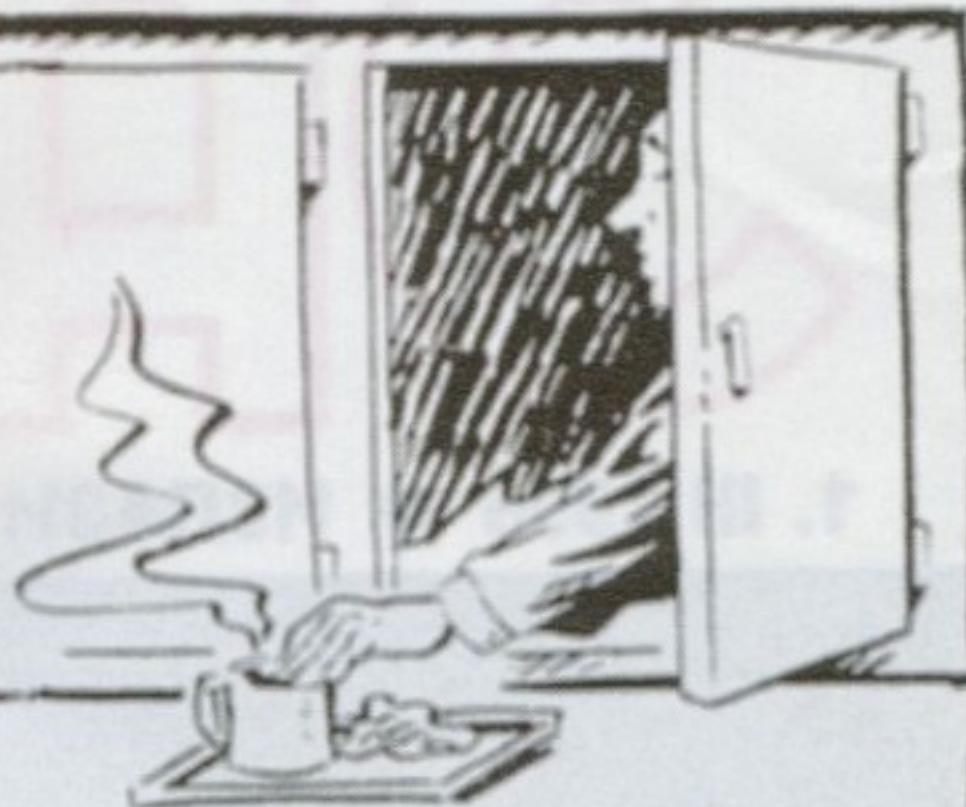
ЕГИПЋАНИ

СВАКОГ 22. АПРИЛА СЛАВЕ ПРАЗНИК ЗВАНИ „ПОМИРИШИ ВЕТРОВИТ ДАН“ ТАКО ШТО ОДЛАЗЕ НА ИЗЛЕТ НА ОБАЛУ НИЛА.

Норма Телмиц

ПОСТАЛА ЈЕ 1927. ГОДИНЕ ПРВА ГЛУМИЦА КОЈА ЈЕ ОСТАВИЛА ОТИСКЕ СТОПАЛА НА ЧУВЕНИМ ХОЛИВУДСКОМ БУЛЕВАРУ СУМРАКА ТАКО ШТО ЈЕ САСВИМ СЛУЧАЈНО ЗАБИЛА НА СВЕЖ БЕТОН.

ПАТРИК ФОВЛЕР

БРИТАНСКИ ВОЈНИК, ПОШТО ЈЕ У I СВ. РАТУ ИЗГУБИО СВОЈУ ЈЕДИНИКУ У ФРАНЦУСКОЈ, 4 ГОДИНЕ СКРИВАО СЕ ОД НЕМАЦА У ОРМАНУ.

ЦИГАРА

ОД 9300 ЛИСТОВА ДУВАНА ТЕШКА 396 КИЛОГРАМА И ДУГАЧКА 6,4 МЕТРА НАПРАВЉЕНА ЈЕ 1993. ГОДИНЕ У ОНКЕРЗЕЛЕУ, БЕЛГИЈА.

МЕРИ ВИКЕРШАМ

ИЗ РЕДМОНДА (ОРЕГОН, САД) ИМА ПО ДВЕ ЗЕНИЦЕ У СВАКОМ ОКУ.

ОДЕКУ ЗА КУЧИКЕ

ОТПОРНУ НА ВОДУ И ВАТРУ ПРОИЗВОДИ ФИРМА ИЗ ДОРСЕТА У БРИТАНИЈИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● део ваздуха који удишемо и воде коју пијемо већ је удисао и пио неко други, можда чак и више њих.

● ● ● када прсне стакло, напрслине се од места удара шире брзином од преко 4800 километара на сат.

● ● ● величина ципеле мерена је некада зрнима јечма.

● ● ● у средњовековној Енглеској сломљене и ишчашене кости намештали су ковачи.

● ● ● трудноћа код носорога траје 560 дана.

● ● ● метеоролози су за 2. јун 1953. године предвидели сунчано време, па је зато баш тај дан изабран за свечану поворку и крунисање британске краљице Елизабете II. И, као што већ у Енглеској бива с временом, пљуштало је као из кабла.

● ● ● шкорпије могу да поднесу двеста пута више нуклеарног зрачења него људи.

● ● ● после шездесете године чуло мириса код већине људи слаби за око педесет одсто.

● ● ● Државни симфонијски оркестар Монака има више људи него војска ове мале кнежевине.

● ● ● Лондон је први град на свету који је имао више од милион становника.

● ● ● чувене франкфуртске кобасице, како се званично зову виршле, настале су у Кини.

● ● ● у храстову грађу не греба укивати гвоздене ексерје јер ће од киселине у дрвету зарђати.

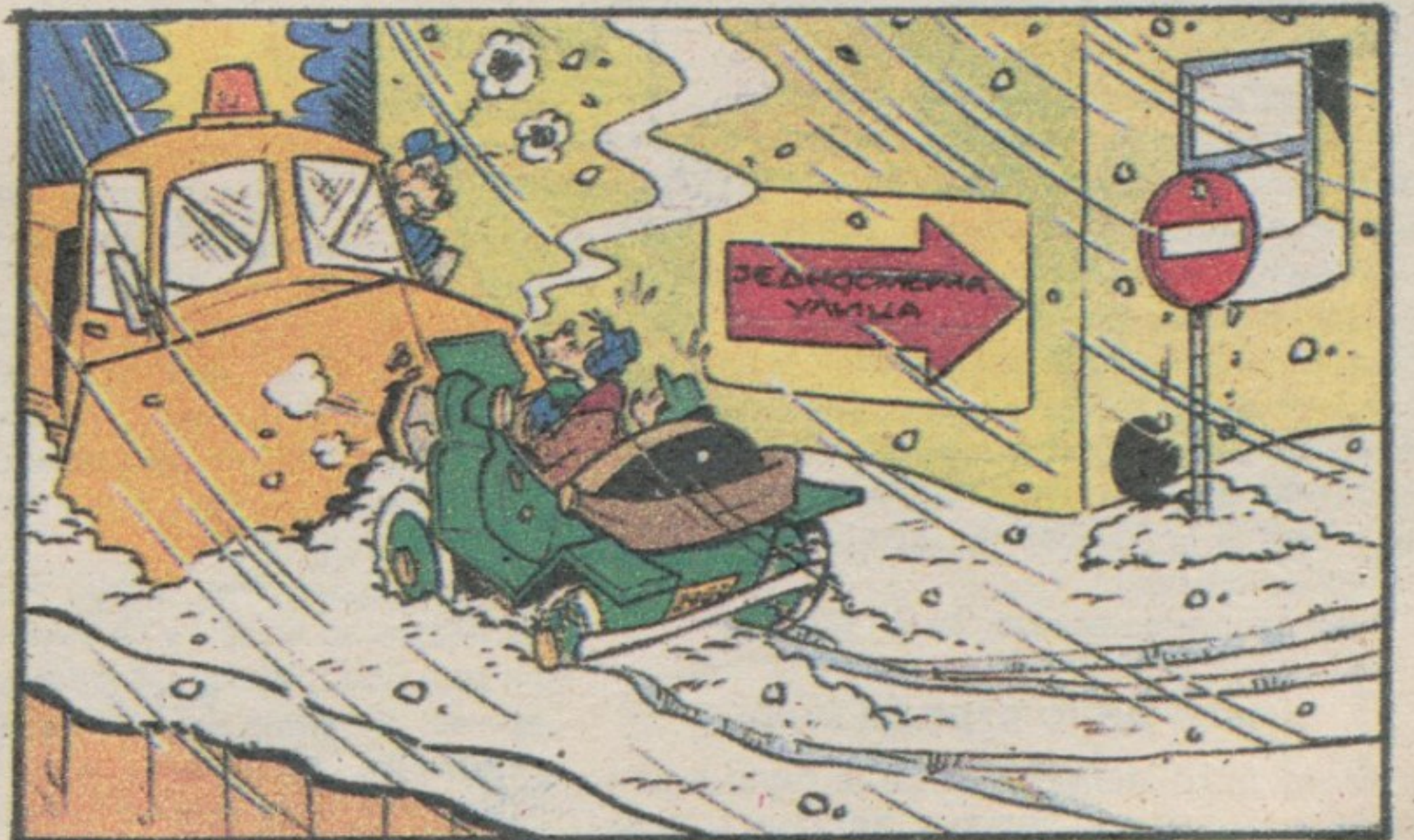
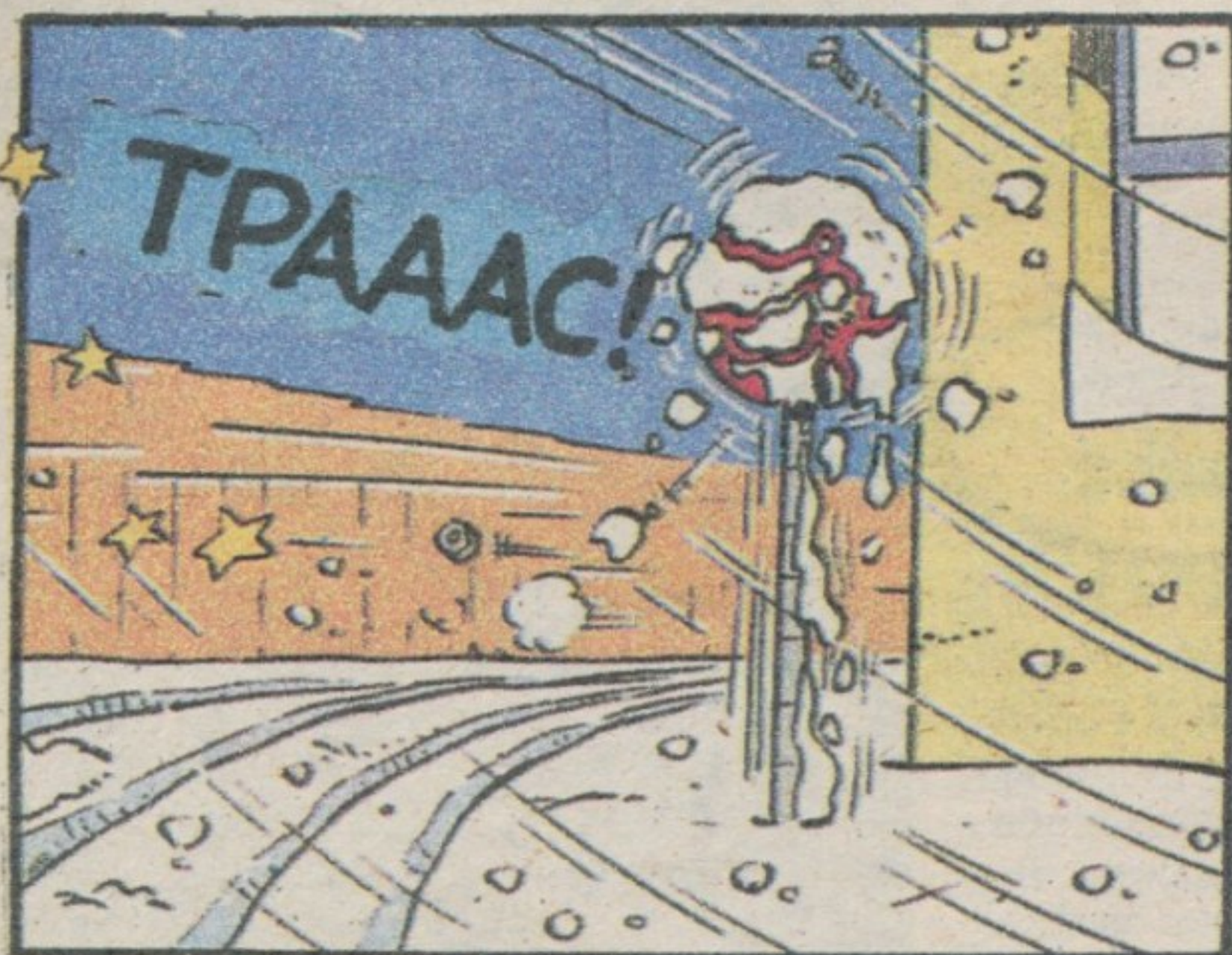
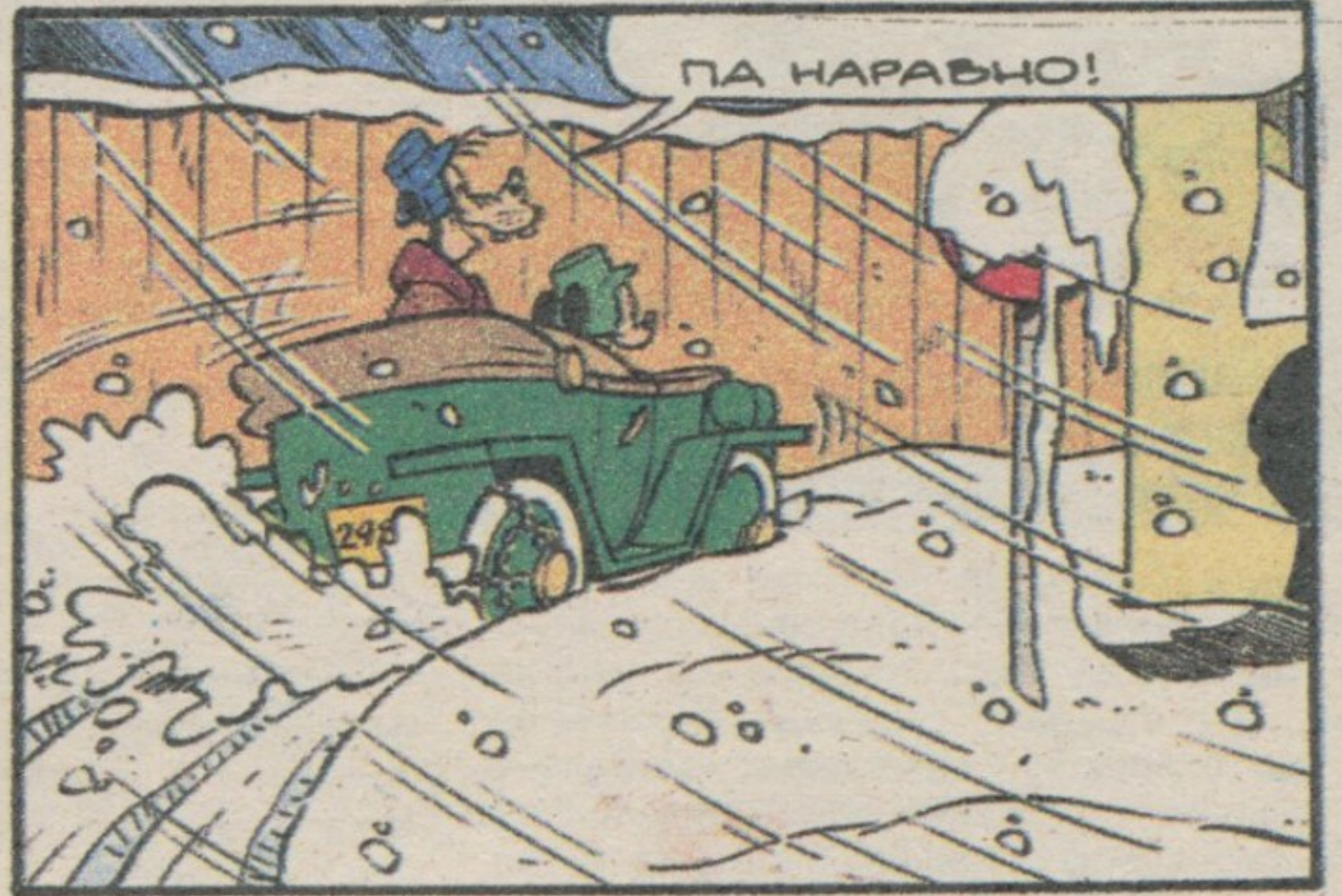
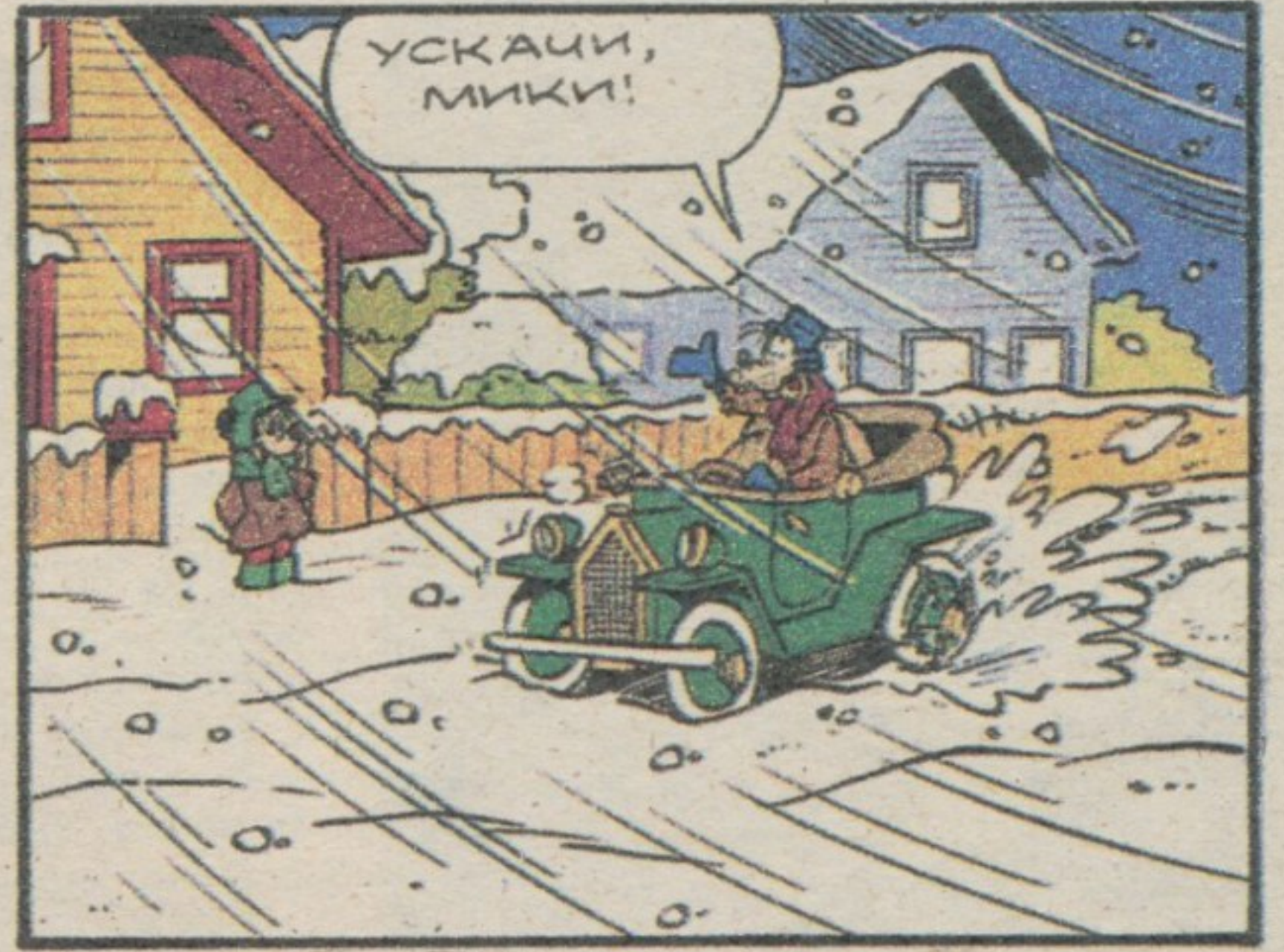
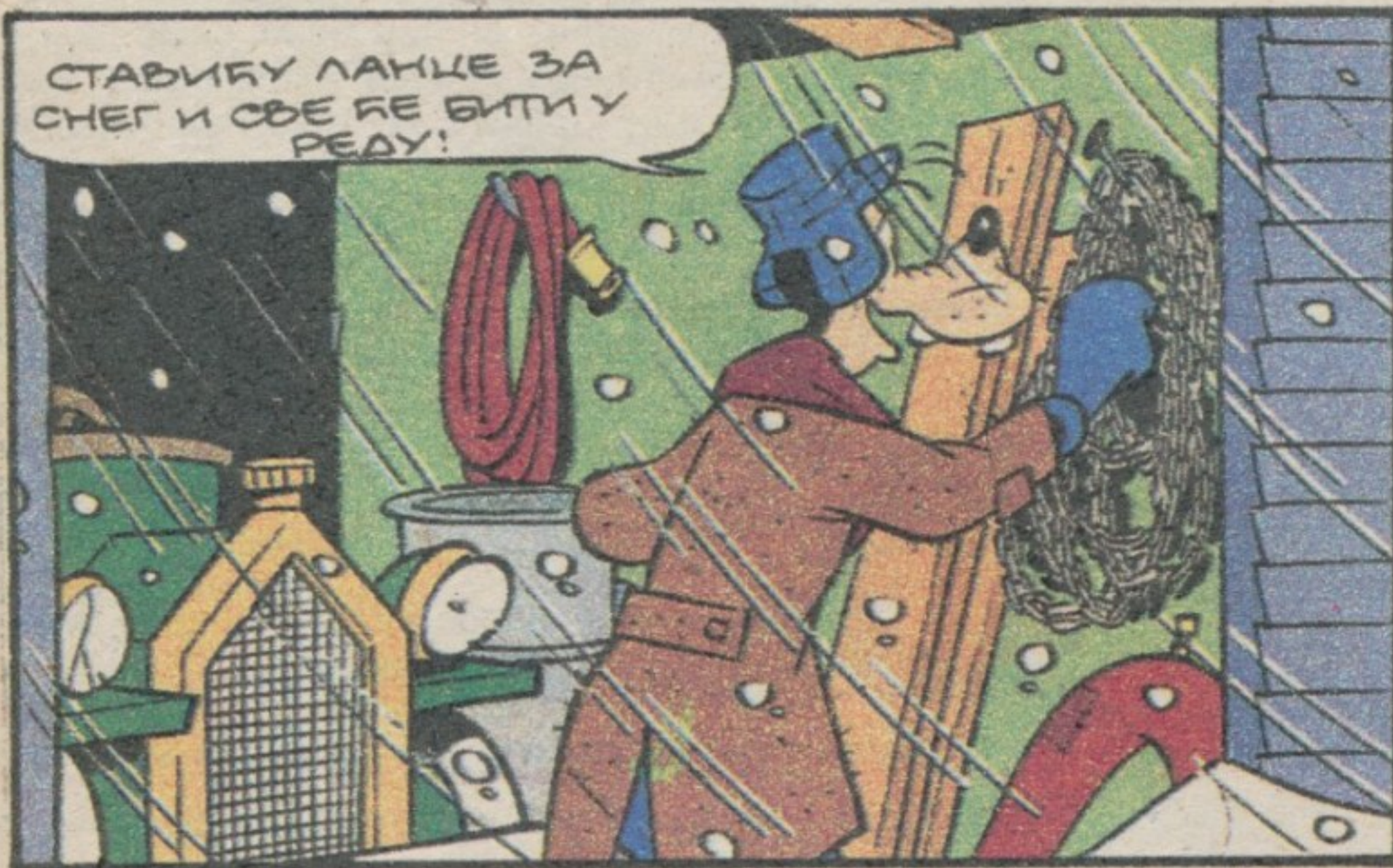
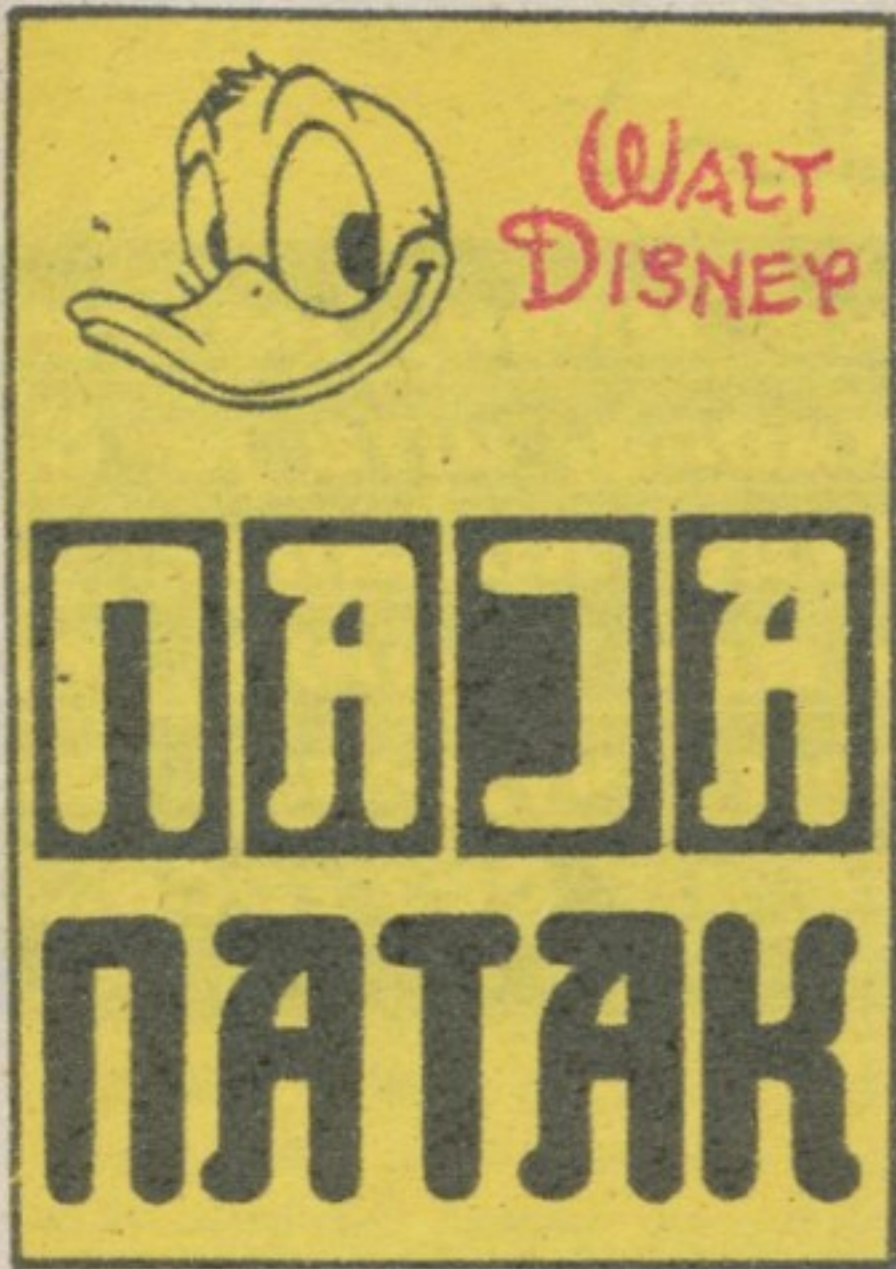
● ● ● електрична јегуља може да изазове струјни удар од 400 до 650 волти.

● ● ● просечно глатко обријан мушкарац провешће пет месеци свога живота да би се отарасио око 8,5 метара „чекиња“.

● ● ● код људи су ноге обично благо различите дужине.

● ● ● ако би цела историја Земље (4700 милиона година) могла да се представи само једним даном, наши преци пећински људи појавили би се тек у минут до поноћи.

Позориште
преживелих
ратника

Димитрије
Гинић,
Чика
Гина,
са
чином
наредника

ДЕВОЈАЧКА КЛЕТВА У БИЗЕРТИ

Боже мили, на свему
ти хвала, шта је Срба
у Сиди Абдала... Шо-
ром иде камила, па се
чудом чудила: види
Србе ал' без грбе...

и команда логора, а сви су чинили резервни пук.

Нашао се ту и двадесеттворогодишњи глумац путујућих позоришта Душан Животић. Београђанин је био и душом и срцем, мада је рођен у оближњем селу Рипњу. Гимназијске дане више је проводио у гледалишту Народног позоришта него у школи, упијао је сваку реч и покрет и као гимназијалац постао глумац за сва времена. И био је добар глумац, кажу стари Београђани и данас памте такозвано „Животићево позориште на Славији“. Није му се дало да га приме у Народно позориште. Мењајући трупе, давао је представе по градовима.

У Бизерту је доспео као поднаредник. Није морао да тегли казане, хлеб и остало за војску. Удомио се као чиновник и још добијао месечну плату од 80 франака.

Али како да се глумац, поготову он, скраси! Види – војска се лепо окрепила, оденула, обула, ништа јој не недостаје, чак се и досађује у очекивању почетка Солунског фронта и... решио Животић. Одлучио да за српску војску, ту у логору, направи позориште, право позориште. Наручио му је ишло што је једног дана случајно срео Мирослава Крстића, познатијег као Штиха, који је у београдском Народном позоришту извесно време играо безначајне улоге, а онда се вратио занату – молерају.

Реч по реч, чаша по чаша вина у кантини и Штих је прихватио Животићев предлог.

– Смејаће нам се, брате, какво црно позориште после онолико патњи и мука у Албанији! А шта ће тек рећи командант пука Стева кад чује, згромиће нас! Узгред, ако те већ занима, ту у логору је и чика Гина! Увалио се у магацин и живи као бог!

Животић се обрадовао овој вести, јер, за позориште су потребни и глумци, а Димитрије Гинић, омиљени чика Гина, био је и врстан глумац и врстан редитељ. Због разних смицалица колега у Народно позориште ући ће тек 1920, у 54. години живота. Касно, али и тада је много пружио.

Када је чика Гина чуо шта Животић жели, само што га није стрефио шлог.

– Ма, пусти ме да размислим! А ако и пристанем, да знаш, моја реч има да буде прва и последња!

Командант пука Стева Нешић од срца се насмејао када су га замолили да одобри рад позоришта. Објашњавао је да није време, да нема ни услова, ни гардеробе, реквизита, велике сале с позорницом... Чика Гина, који је у међувремену пристао

да се направи позориште за српске ратнике, наваљивао је.

– Препустите ви све мени, само тражите прекоманду глумца Александра Златковића из Орана и Душана Раденковића из Туниса. Златковић је душу дао за женске улоге! И занатлије нам дајте! И дајте нам стара војничка одела и шаторе. Наравно, требају нам и ђаци из ђачког батаљона за хорске и соло песме! Цигане свираче нема шта да молимо, свираће они као за своју душу!

Командант пука препоручио је да за салу преуреде барак у којој је донедавно била црква.

Чика Гина је обећао да ће прва представа бити изведена за петнаест дана.

Нако си красна, душице моја!

Брзо су нађене даске за позорницу. Молери, абације и кројачи засукали су рукаве. Барака је окречена, кулисе направљене, улоге подељене.

Душан Животић после завршетка Првог светског рата

За Србију се завршио део Првог светског рата када се војска запутила преко беспућа Албаније. Што није страдало од глади и зиме, завршило је у мочварама код Валоне. Преживели су пребачени на острво Крф. За многе, Крф је био само станица за краћи одмор. Савезници су притекли у помоћ: део српске војске пребачен је на опоравак у логоре око Бизерте.

Бизерта, француска ратна лука у Тунису, на северу Африке, била је за српске војнике спас. Французи су помогли, француски војници и официри бринули су о српским, сви су били ту, дружили се.

Три километра од Бизерте, на брду Надор, подигнуто је тридесетак зграда од зиданог материјала за опоравак српских војника, рањених и болесних. У једној се налазила кухиња, амбуланта и канцеларије, у другој је половина одређена за салу са позорницом.

Тако је дочекан крај 1916. године.

Умало да га стрефи шлог

Међу реконвалесцентима је било људи разних занимања: сељака, адвоката, професора, занатлија, глумаца... Постојала је

Александар Златковић, познат као Саша. У војничком позоришту играо је само женске улоге. И то изванредно!

У првој представи требало је да играју чика Гина, Штих и Животић. Чика Гина је саставио програм вечери: рецитације, „соло продукције“ и комад у једном чину „Девојачка клетва“. Како текста није било, чика Гина га је написао по сећању када је пре рата играо представу. За осветљење су служиле карбидне лампе.

Прва представа изведена је у новембру 1916.

У бараци је после представе настао прави урнебес од радости. Аплауз је трајао и трајао. Командант пука био је више него задовољан. Схватио је да ће то и те како дићи морал војсци. Препоручио је чика Гини да пожуре са другом представом, да послу приступе још озбиљније, професионалније.

У међувремену су пристигли глумци Душан Раденковић из логора Сиди Фаталах и Александар Златковић из Орана. Неки резервни официри поклонили су чика Гини књижицу са делом Стевана Сремца „Ивкова слава“. Животић је преузео драматизацију приповетке. Истовремено, чика Гина је почео по сећању да пише „Боја на Косову“. И у тој представи играо је пре рата. Пристигли су и глумци из предрат-

них путујућих позоришта Коста Јованесковић, Душан Цветковић и Никола Спасић. Нашао се и добар суфлер Бранко Тапић. Вредни абација чика Жика, родом из Аранђеловца, правио је од старих војничких униформи гардеробу за „Ивкову славу“. Ишло му је од руке.

Са огромним занимањем логор је очекивао прву представу правих глумаца. Барака није могла да прими више од 300 особа, али је на представу дошао цео штаб српске војске у Бизерти са Французом Карлом Михелом, командантом резервних трупа у Бизерти и Лазуазу.

Подигла се завеса и почео први чин. Сцена честитања свирача. Развезли Цигани, плачу виолине, извија се песма „Како си красна, душице моја“. Војници поскакали на ноге, сала се пролама. Чика Гина у улози Калче одиграо је своју животну представу. Е, сад', чика Гина је имао по силног, неког голобрадог сељака Цвеју из околине Ниша, и када је пошао у позориште, наредио му да пре почетка представе донесе кувану кафу и јастуче јер у „Ивковој слави“ Калча ем срче кафу, ем седи заваљен на јастуче. Цвеја је донео

кафу, али је јастуче заборавио. Пијуцка Калча кафу, а када је хтео да седне, нема јастучета. Погледао је Цвеју који је стајао иза кулиса и дошапнуо му:

– Несрећни Цвејо, за ово јастуче има да ми платиш!

Престрављени Цвеја потрчао је по заборављено јастуче, а када се вратио, онако задихан бануо је право на сцену, управо када је Калча разговарао са Мирком.

– Гос'н наредниче, ево ти јастук, ја заборавио, уби ме, ја заборавио!

Чика Гина стао као укопан, али се брзо снашао.

– Марш на своје место а сутра на рапорт! – дрекнуо је, а онда се, мртав-хладан, окренуо према саговорнику и наставио: – А где ми оно стадосмо, гос'н Мирко?! Код лова беше, је л' тако?!

Наравно, чика Гини није на памет падало да кажњава Цвеју, али он је, преплашен, молио Бога да представа што дуже траје. Не треба помињати да се у сали проламао смех.

Пропала закуска због Живане

Успех „Боја на Косову“, посебно у логору у Лазуазу, убедио је српску команду да треба да се направи пространије позориште, нека врста амфитеатра под ведрим небом. Тако је и учињено и под брдом магацина реконвалесцената сачињено је гледалиште са позорницом. Позориште је могло да прими три хиљаде војника. Свечано је отворено 29. јуна 1917. представама „Бидо“ и Гогољевим „Ревизором“.

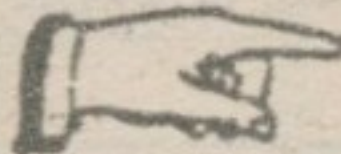
Дошли су наши официри и командант свих француских трупа у Африци адмирал Геprat.

Живану у „Биду“ играо је Златковић. Толико се саживео са том и осталим женским улогама да више просто није могао да игра мушке. Одиста, кад стави перику и шминку, Златковић је био права жена. За време представе чак је упићивао заносне погледе адмиралу Гепрату на шта овај није остао равнодушан. Француски заповедник чак је после другог чина пожурио иза сцене да честита глумцима тражећи погледном Живану. Уверен да је то глумица, пољубио јој је руку, задржао поглед на њеном лепом лицу и обећао свима закуску после представе. Када је на крају завеса спуштена, а глумци изашли да поздраве публику, Златковић је скинуо женску перику. Геprat се збунио и брже-боље отишао у пратњи официра. Од закуске није било ништа.

Војнике је посебно забављао Андри Костић, у логору познат као Андрица. Сваког уторка позориште је давало „Весело вече“. Андри, иначе без школе али веома начитан, био је главна звезда и изазивао је салве смеха. Сам је писао текстове.

Андрица је својим текстовима у стиху прво пецкао, а онда се размахоа, па почео и да шиба. Пише и пева уз гусле колико га грло носи:

„Боже мили, на свему ти хвала
Шта је Срба у Сиди Абдала.
У Абдала и Сиди Фатала,
Е би' реко и би' се заклео
Тол'ко Срба да ниси видео.
Сузе лије врховна команда,
Сузе лије јер јој лако није.
Многе праћа, нико се не враћа,
Види једна да ће остат' сама
Ил' ће скоро и она за нама...“

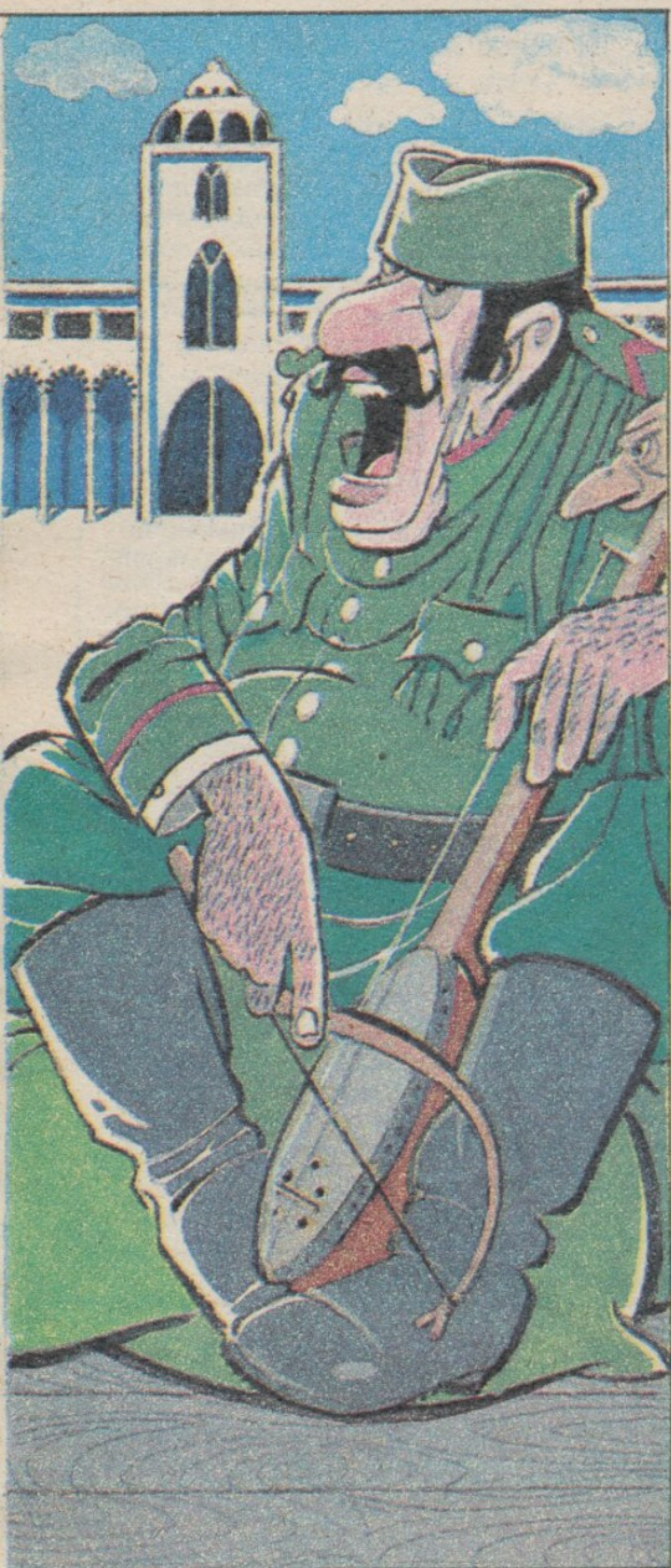

ДЕВОЈАЧКА КЛЕТВА У БИЗЕРТИ

Силно је Андрица наљутио официре када је у једној песми започео „причу“ о српским мукама, али га нису дирали. Цео логор скочио би за Андрицу и ко зна како би се завршило. А почео Андрица:

„Шором иде камила
Па се чудом чудила
Види Србе, ал' без грбе...

Андрица се није дружио са глумцима јер нико није могао да га „прати“ у пићу. Неуморно је учио француски, чак је знао и

да чита на француском, али шта вреди — одао се пићу. А био је рођени таленат.

Последња и опроштајна представа српских ратника у Бизерти изведена је после пробоја Солунског фронта, Српско војничко позориште се угасило. Године 1918. кренуло се у домовину.

Миленко Тодоровић

Илустровао Ивица Кољанин

Најчувенија школа на свету

ИТОН

ЗА ЕЛИТУ

У овом познатом енглеском колеџу школовање је завршило деветнаест потоњих председника владе. Наставу однедавно похађа и принц Вилијем, наследник енглеске круне

Итон, чувена „ковачница“ енглеске елите, увек је имао посебан положај у друштву: својим ученицима омогућавао је да најбржим путем стигну до успеха, угледа и богатства. Ко заврши ову средњу школу, упис у књигу „Ко је ко“ готово да му је загарантован. У овом 555 година старом колеџу интернатског типа за младе однедавно седи и принц Вилијем, унук краљице Елизабете, а ту је учио и његов деда по мајци, отац принцезе Дајане, покојни лорд Спенсер.

По чему је још позната ова школа? По беспрекорној дисциплини и по томе што у њој мора заиста много да се учи. Ту се негују традиционални, и мало застарели обичаји, али има и много савременог. На пример, није више правило да је похађају само деца из аристократских кућа или она чији су очеви некад били ђаци Итона. Уколико хоће да обуку школску униформу, а то је фрак, морају да имају и нешто у глави.

Прошле године колеџ је могао да се похвали са четири најбоља матурска резултата у Енглеској. Можда и због тога многи родитељи заузимају место на листи чекања за упис још пре него што им деца и проходају. Тиме им, ипак, ништа није загарантовано, јер уписаће се само они који положи врло тежак тест. Као и свих осталих 200 кандидата, и тринаестогодишњи принц Вилијем морао је да полаже тај тест и одговори на најмање 60 одсто питања да би се уписао у школу. А тест

обухвата једанаест различитих предмета па ни одлични ђаци ову препреку често не могу да прескоче. У Итону, у сваком тренутку, има 1265 ученика у свим разредима и све су то прилично мудре главе.

У сталном стресу

Наравно, у овом колеџу није довољна само памет, већ и родитељи морају да буду прилично имућни. Годишњи трошкови школовања крећу се око 28.800 марака, а томе треба додати још 8.000 марака за униформу и другу одећу која је у школи обавезна.

Један од професора у школи Артур Харнден каже да школа више није толико ексклузивна као што је била јер сада 20 одсто ученика прима стипендију. На једној страни су деца која ће једног дана од својих очева наследити титуле војвода и грофова, на другој су потомци нових богаташа који школу могу да плаћају, а на трећој талентована деца без чувених или богатих предака.

Артур Харнден истиче да Итон није школа за мамине мазе и бојажљиве дечаке, јер у њој влада оштар такмичарски дух, што значи да су деца у сталном стресу. На терену колеџа одвија се стална борба. Један „old Etonian“, како називају оне који су завршили ову школу, прича:

— Момци који имају стипендију имају у овој школи другачији третман и другачије се понашају. Станују у другој згради и више их занимају Гете и Шилер него теренке у павовима. С друге стране, деца богатих родитеља која се хвале новцем нису омиљена у друштву. У Итон се дола-

Одлазак
на часове:
ученици
у
традиционалној
униформи

Принц Вилијем са породицом и директором школе. Прича се да има џепарац од 17 марака недељно

брадицу испод доње усне. Ученици у обавезној гардероби имају један старомодни шешир и 16 различитих капа за разне спортове. Они, чак, на почетку школовања, имају тест у коме треба да одговоре чему која капа служи: за веслање, крикет, фудбал, одлазак на базен... Стари је обичај да новопридошли у Итону добију мало батина од старијих колега (тај се ритуал зове „вешање“), али и да им, извесно време, стоје на располагању као робови, што је последњих година изашло из моде. Међутим, ђаци се нису одрекли задовољства које се зове „capping“ – гађање

зи да би се нешто научило, а не да би се водио боемски живот.

Зашто ова школа толико кошта? Пре свега, сваки ђак од самог почетка има своју собу, док у другим интернатима ту привилегију имају само старији ученици. Соба је мала, има шест квадратних метара, и у њој се налазе кревет, писаћи сто и орман. Чак и принц Вилијем дели купатило и тоалет са десет других другара. Тек толико да не буде баш све као у соби неког монаха, допуштено је да се на зид залепи неки постер по жељи.

16 различитих капа

Овај елитни интернат воли да се хвали својим посебностима и традицијом. Униформа ученика је искључиво црни фрак, сиве панталоне на пруге и бела кошуља са уштирканом крагном. Униформу не мора увек да носи само онај ко се истакао знањем, па је постао надзорник и води рачуна о реду у собама. „Кућни капетан“, то јест онај ко брине о целој згради, носи

Спортска
игра
„вол гејм“,
мешавина
рагбија
и
фудбала,
традиционално
се
игра
уз
школске
зидине
од
септембра
до
децембра

у
овој
сали
из
16. века
раде
се
писмени
задаци

професора јајима онда када се ови најмање надају.

Многе познате личности завршиле су школовање у Итону. Међу њима је и 19 енглеских председника владе, па војвода од Велингтона, па Харолд Макмилан, па брат принцезе Дајане лорд Чарлс, песник поп уметности Тим Рајс и многи други. Садашњи ученик са најзвучнијом титулом у школи, принц престолонаследник Вилијем, као ни његови претходници, не ужива никакве посебне повластице нити има неки „попуст“ као будући краљ Енглеске. Циљ ове школе је и да челичи душу и тело.

МАГИЈОМ ДО ВОЉЕНЕ ОСОБЕ

ЉУБАВНИ ПАРАДАЈЗ

Кад је неки антички Грк одлазио у шетњу с вименом хијене привезаним за своју леву руку, био је уверен да ниједна девојка неће моћи да му одоли. А ако то не би могло, могао је да се поузда у још моћнију магију: телећи мозак, длаку из вучјег репа, змијске кости, совино перје, чак и комадић људског леша

Вековима су оба пола свих раса трагала за неком врстом неоодољивог љубавног напитка. Жене древног Рима справљале су разне смеше и напитке толико жестоке да је законодавац морао да их прогласи опасним и противзаконитим.

Говорило се да је славни песник Лукреције полудео због таквог једног напитка, а према историчару Светонију император Калигула доживео је исту несрећну судбину. Ако је веровати гласинама из тога доба, он је добио епилептични напад од напитка који му је припремила жена у настојању да задобије његову наклоност.

У древном Византу, касније Константинопољу, око 400. године пре наше ере, на препоруку Хипократа, грчког „оца

медицине“, јели су се колачи справљени од магарећег млека и меда. Још и данас има људи који мед цене као једну врсту афродизијака мада за то нема научне потврде.

Позивање на Библију

Многи љубавни напици у далекој прошлости припремали су се од разних трава и цвећа. Према предању, да би се постигли најбољи резултати, трава и цвеће морали су да буду убрани уочи Ивањдана.

Биљка мандрагора била је везана за многе празновернице, па се о њој чак и у Библији говорило да има својства лека који доприноси оплођењу. Реч је о оном месту у Књизи постања где се Рахела, која није имала деце, цењкала са Леахом да јој уступи нешто мандрагоре коју су Леахова деца набрала док су се играли у пољу.

У Енглеској 16. века, невен – понекад познат под називом летња невеста – био је сматран симболом постојаности и трајне љубави. Неке невесте и данас се најрадије опредељују за ово цвеће кад бирају свој свадбени букет.

Током средњег века, забринуте жене у југоисточној Европи прибегавале су сложенијем начину да би укротиле мужа или драгана који је показивао луталачке склоности: ископавале су земљу око отиска његовог стопала и у њу садиле семе невена. Ако га ни то не би натерало да поново буде веран – онда заиста није било никакве друге помоћи!

Отприлике у том истом периоду семе цикламе и папрати препоручивало се као „добра љубавна медицина“. Али девојка је морала да пази не само на то да семе убере у право време – уочи Ивањдана – него и да га прикупи на тачно одређен начин. Морала је да стави Библију испод биљке и да тресе семе у један калајисани суд користећи при том виљушку од лесковине. У супротном, уместо да стекне наклоност свог вољеног, изложила би се опасности да је муче зли духови.

По баснословној цени

Многи састојци свакодневне хране били су више цењени због способности да повећају љубавну чежњу него због хранљивих састојака, а многи су још и данас.

Антички Грци имали су обичај да хлеб пеку у облику фалуса верујући да ће им он омогућити да постану добри љубавници. Људи су у прошлости из истог разлога јели и јаја зато што се јаје сматрало – као и данас – симболом рађања и новог живота.

Према веродостојним историјским записима, кромпир се, када је први пут био увезен у Шпанију 1534. године, продавао као „љубавна храна“ по астрономској цени од 2.500 данашњих долара за килограм!

Парадајз је вековима био цењен из сличних разлога, вероватно и зато што је један од његових првих назива рото d'ore („златна јабука“) променио у romme d'amour („јабука љубави“). У Енглеској се на те јабуке љубави гледало с подозрењем јер је владало мишљење да оне изазивају прекомерну страст. Пуританци су проносили гласине да су отровне и тако су изашле из моде пуних 200 година. Тек око 1830. парадајз је поново добио „право грађанства“ – али сада као омиљена храна.

Љубавници су, током векова, узимали разне зачине који због своје жестине, како се веровало, повећавају љубавну страст. И многи морски плодови уживали су, а до извесне мере и данас уживају, сличан углед пошто је Афродита, богиња љубави, искрснула из мора.

Магични носорог

На Далеком истоку, једна од најдубље укорених љубавних празноверница тиче се магичних својстава самлевеног носороговог рога.

Због велике потражње за њим, индијском носорогу запретило је потпуно истребљење, па су пре шездесетак година власти биле принуђене да оснују једно владино светиште у настојању да очувају ову животињску врсту. Али празноверница упорно траје и рог овог дебелокошца још се цени као моћан афродизијак у Индији и неким другим далекоисточним земљама.

Други деликатес, веома цењен на Оријенту као љубавни подстрек, јесте супа од гнезда чиопе, које она прави лучећи из уста једну посебну материју.

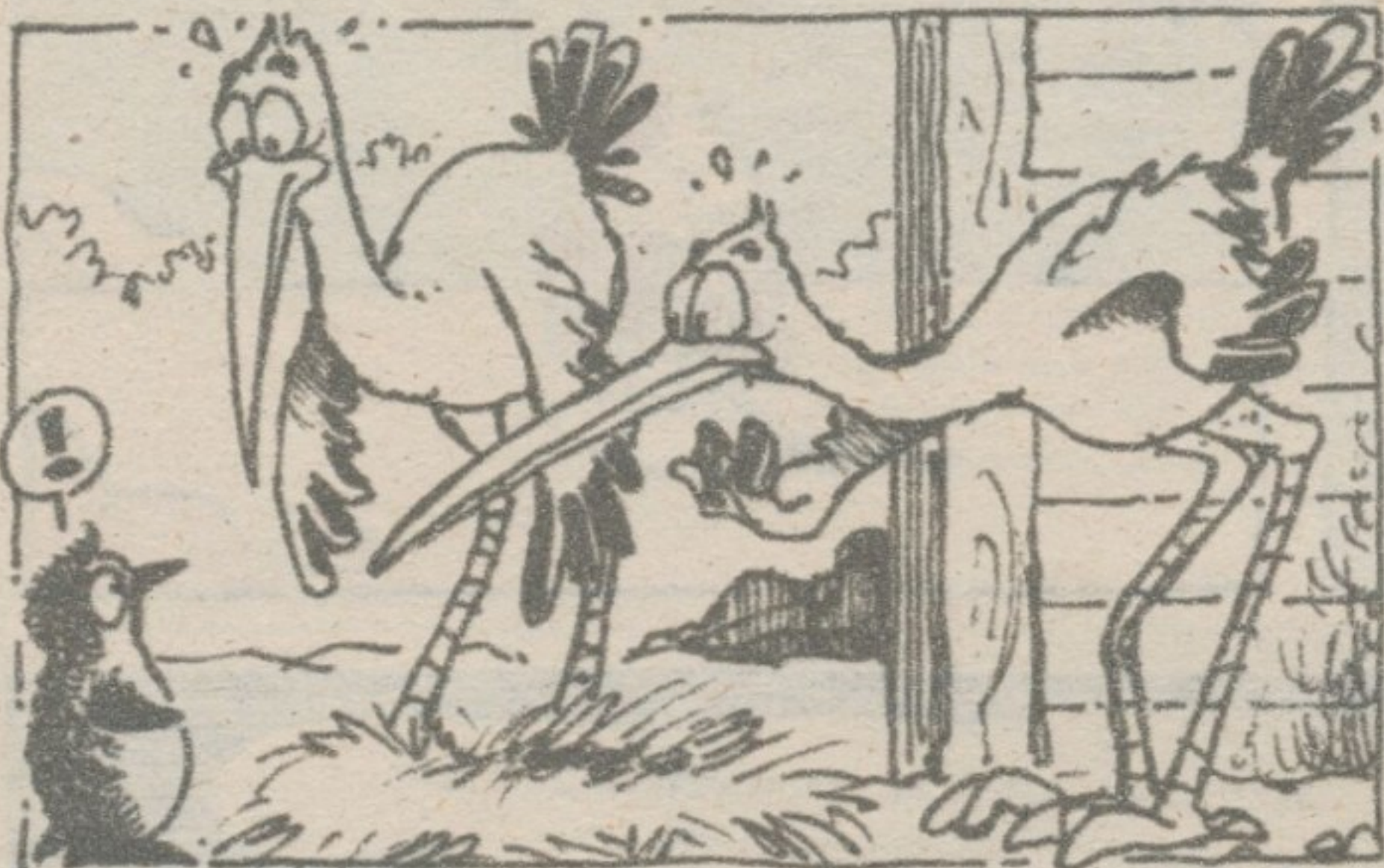
Нема ни најмањег научног доказа да било који од ових волшебних напитака и јела – некадашњих и данашњих – има моћ да изазове жељени резултат, али неки људи и даље полажу у њих своје велике љубавне наде.

Г. В.

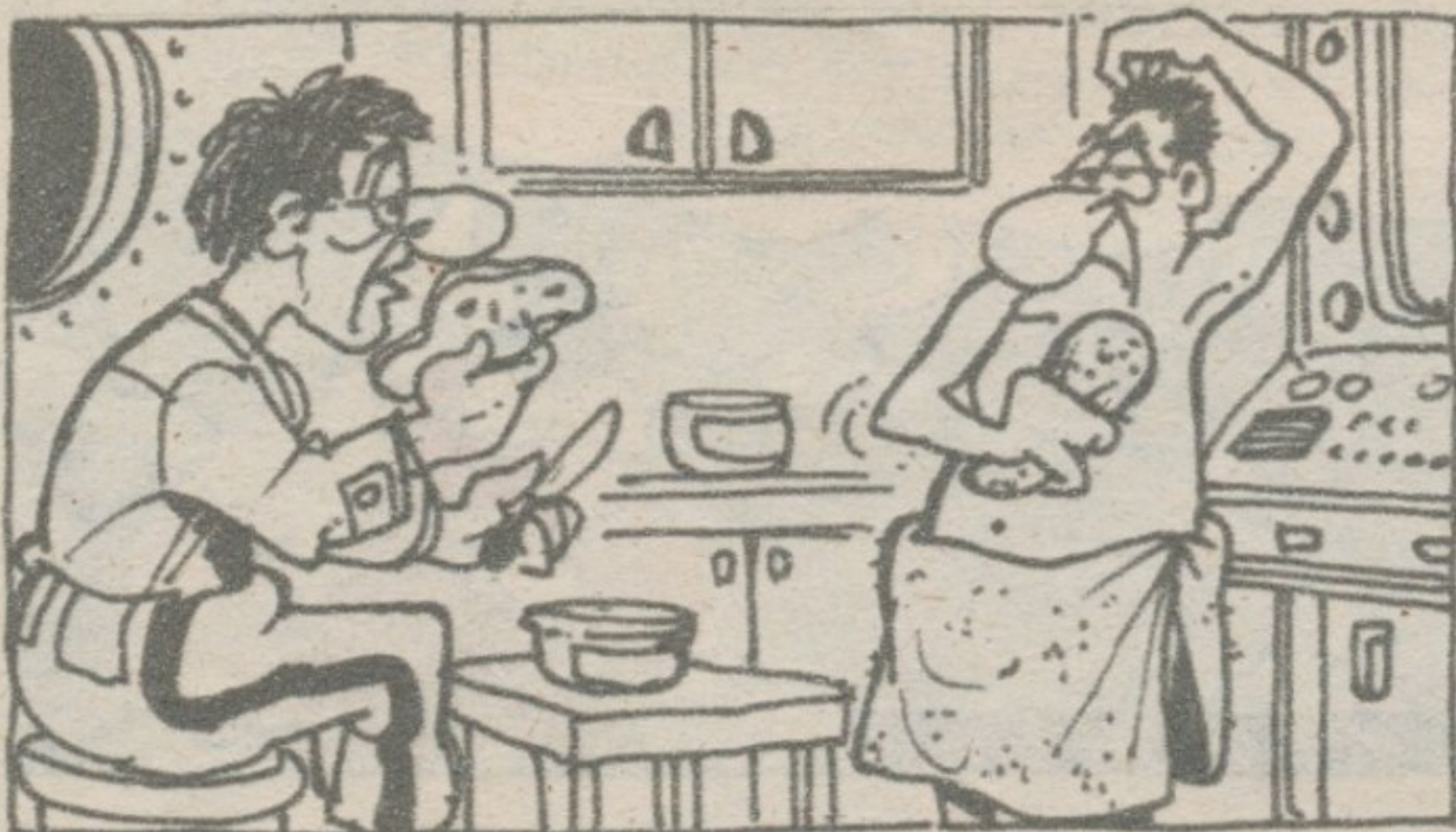
РОДО, РОДО, ДОНЕСИ ПИНГВИНА!

Када је брачни пар пингвина из зоолошког врта у немачком граду Оснабрику одбацио јаје, чувари су одлучили да га повере мужјацима роде који су показивали изузетно изражене особине женки. „Тате“ су свим срцем прихватиле јаје, па су после наизменичног лежања, од по 14 дана извеле младунче, то јест слатког малог пингвина. ■

ТУШИРАЊЕ У КОСМОСУ

Све време боравка на шатлу „Колумбија“ члановима њене посаде недостајале су само две ствари: пица и туширање. Тако је бар изјавила Кетрин Торнтон, вођа посаде чим се вратила на Земљу. У недостатку омиљеног јела, астронаути су се тешили бутером од кикирикија који су обилно мазали на тортиље уместо на хлеб, који се на путовањима ове врсте слабо користи јер се превише мрви, а мрве у ваздуху нису баш препоручљиве. А што се туширања тиче, оно је на шатлу недостижно као звезде. Брисање влажним сунђером никако не може да се пореди са њим. Срећом, лет је кратко трајао, „само“ 16 дана. ■

НЕСТАШНИ ХЕМФРИ

Ко зна како би се провео мачор по имену Хемфри да његов власник није британски премијер Џон Мејџор. Несташко по мишљењу газде а зликовац по мишљењу јавности, наочиглед већег броја грађана у сласт је смазао две патке и потомство једног пара црвендаћа стално настањених у парку који окружује резиденцију премијера. Уместо да се после тога смири и буде мањи од маковог зрна, он је, вероватно у потрази за новим жртвама, једног дана нестао из премијеровог дома. Очајном власнику у помоћ је притекла полиција и после неколико дана нашла Хемфрија на Војномедицинском колеџу удаљеном само неколико стотина метара: мора да је отишао да што боље научи анатомију, изјавили су зловници. ■

СКУПО ЗАДОВОЉСТВО

Кад су се четворица младића из Шведског града Норчепинга нашла у омиљеном кафићу, утврдили су да нема пива које иначе пију. Како друго не воле, решили су да тркнут до фабрике. А што се она налази у другој земљи, Финској, и што је удаљена читавих 1.320 километара, није им ни најмање сметало. Позвали су такси који их је после 18 сати вожње довезао пред фабрику у Рованиемију где су коначно могли да утоле жеђ. То што је у међувремену такси откуцао износ у висини од 1.550 долара није их ни најмање штречнуло: шта је тричавих петнаестак стотина у односу на задовољство које пружа омиљено пиво, рекли су таксисти. ■

СВЕ ЈЕ НАУКА

Угледни научни часопис „Њу сајентист“ објавио је недавно студију, научну наравно, која је резултат истраживања групе белгијских стручњака а односи се на пијење пива. Они су непобитно утврдили да није нимало свеједно из какве се чаше пиво пије, па тако, рецимо „Пилс“ који је неутралног укуса захтева криглу цилиндричног облика а „Трапист“ који помало подсећа на воће из оне налик на шољу широког обода. ■

ВАЖАН ПОСАО

Шкотска управа за заштиту животиња објавила је недавно оглас којим тражи искусног бројача птичјег измета! Потреба за овим радним местом указала се убрзо пошто је запослен застрашивач пернате дивљачи: колико он добро ради свој посао, утврдиће бројач измета. Не буде ли се број птичијих трагова временом смањивао, један од њих двојице остаће без посла. Није тешко погодити који. ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

НАЈЛУЂА БАКА АМЕРИКЕ

Седамдесетпетогодишња Сајн Кејгл до сада је променила 94 адресе, али и даље не мисли да се скраси у једном граду

Каже се да ништа не може да замени топли дом, али то изгледа није случај кад је у питању времешна Сајн Кејгл. Ова седамдесетпетогодишња бакица до сада је живела на 94 различита места у 26 градова и 8 америчких држава променивши 52 телефонска броја.

– Зашто се стално селим? Чим се скрасим на једном месту, после три-четири месеца као да неки ђаво уђе у мене и постајем нервозна – објашњава госпођа Кејгл која је већ постала прабака. – Чим одлучим да се поново некуда преселим, имам осећај да тако продужавам живот, као да се подмлађујем.

Сајн Кејгл постала је особа без сталне адресе још у раном детињству, већ тада се са родитељима селила 17 пута.

– Мој отац био је аквизитер,

Седамдесетпетогодишња Сајн Кејгл окружена кофери-ма и кутијама за селидбу. Кад би је неко приморао да до краја живота остане на истом месту, то би је, каже, убило.

углавном је радио за молерско-фарбарске фирме – наставља Сајн. – Сећам се да смо због очевих обавеза непрекидно били на путу. Моје две сестре биле су ужасно несрећне што су морале да мењају школе и пријатеље, ја не. Радовала сам се упознавању нових људи и градова.

Кад се удала, сви су мислили да ће Сајн Кејгл променити начин живота и коначно се скрасити. То је веровао и њен први супруг. Али, после осам селидби, увидео је да не може, и не жели, да како је рекао, „гаји Сајнино лудило“.

Госпођа Кејгл селила се још девет пута после развода. Живела је сама шест година пре него што се по други пут удала. Кад је одлучивала с ким ће други пут стати пред олтар, водила је рачуна о професији будућег мужа. А онда је упознала Била и сазнала да ради на железници. Није дуго оклевала да каже судбоносно „да“. За 24 годи-

не брака Бил и Сајн селили су се 60 пута.

– Понекад смо место боравка мењали свака два месеца. Замислите каквом ме је то срећом и узбуђењем испуњавало! Распродали бисмо све што нисмо могли да понесемо и на лицу (новог) места куповали нове ствари, углавном на распродајама.

Брачни пар Кејгл живео је у изнајмљеним становима, кућама, приколицама. Само једном имали су властити дом, али и тада – покретни. Живећи у Тексасу, купили су приколицу.

– Ни Бил ни ја нисмо били срећни што смо постали власници тоглог дома. Он нас је обавезивао да у њему живимо до краја живота. Приколицу смо продали после годину дана, два месеца пре него што ће Бил умрети – каже Сајн Кејгл.

Шта на чудан хоби своје мајке каже њено четворо деце?

– Никад нисмо схватили мамину потребу да се тако често сели – каже кћерка Дајан Чедек која са својим супругом већ 25 година живи на истој адреси. – Тек кад смо одрасли, постало нам је јасно да мама не може да живи на једном месту, да је селидба весели и опростили смо јој што нас је „мучила“ дуги низ година.

– Ма колико се трудила да оправдам тај чудан начин живота наше мајке и даље сматрам да то није баш сасвим природно – каже друга Сајнина кћерка Кети Тејлор. – Чини ми се да је она најлуђа бака Америке – додаје Кети уз смешак.

Но, последњих месеци Сајн Кејгл скрасила се у месту Саут-Поинт у држави Мисури. Живи у изнајмљеном стану, у близини своје три кћерке.

– И сама сам веровала да ћу се с годинама уморити и пожелети да се скрасим на једном месту – додаје Сајн. – Сада знам да, мада волим што сам у близини деце, унука и праунука, нећу дуго издржати. Довољно је да неко спомене да се „ту и ту“ лепо живи, сместа ћу се спаковати и кренути да упознајем нове људе, нови крај. Чак и кад постанем толико стара да не могу више сама о себи да бринем, и онда ћу се селити, макар од једног старачког дома до другог!

В. С.

Уз мало статистике, нема мистике

ИГРАЧКА ПО ГЛАВИ СТАНОВНИКА

● Сваког секунда, негде у свету, продају се две Барби лутке.

● Девојчице у Америци могу да се похвале највећим бројем Барбика. У узрасту од 3 до 10 година оне у просеку имају по 8 ових „Мател“ лепотица.

● 40 милиона људи широм света поседује „нинтендо“ игру под називом „гејм бој“, а 40 одсто власника те игре женског је пола.

● У аукцијској кући „Сотби“ пливани медвед Хели (Срећко) постигао је рекордну цену. Продат је 1989. за 140.000 немачких марака.

● Мини-модел „ламборгинија“ вероватно је најскупљи аутомобил намењен деци. Цена му је 80.000 немачких марака.

● Када се бацају коцкице популарне игре „монопол“, најчешћи збир је 7.

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

СРЕЋА У ВИСОКОМ ДРУШТВУ

Међу бирдвочерима Њујорка месецима се причало о Бледоликом и његовој драгани коју су одмила прозвали – Мама. Заљубљеници птица учинили су малтене немогуће да открију да ли је перната лепотица прва љубав кочоперног црвенорепог мишара са којом је, на испусту фасаде отмене зграде на Петој авенији, добио потомство

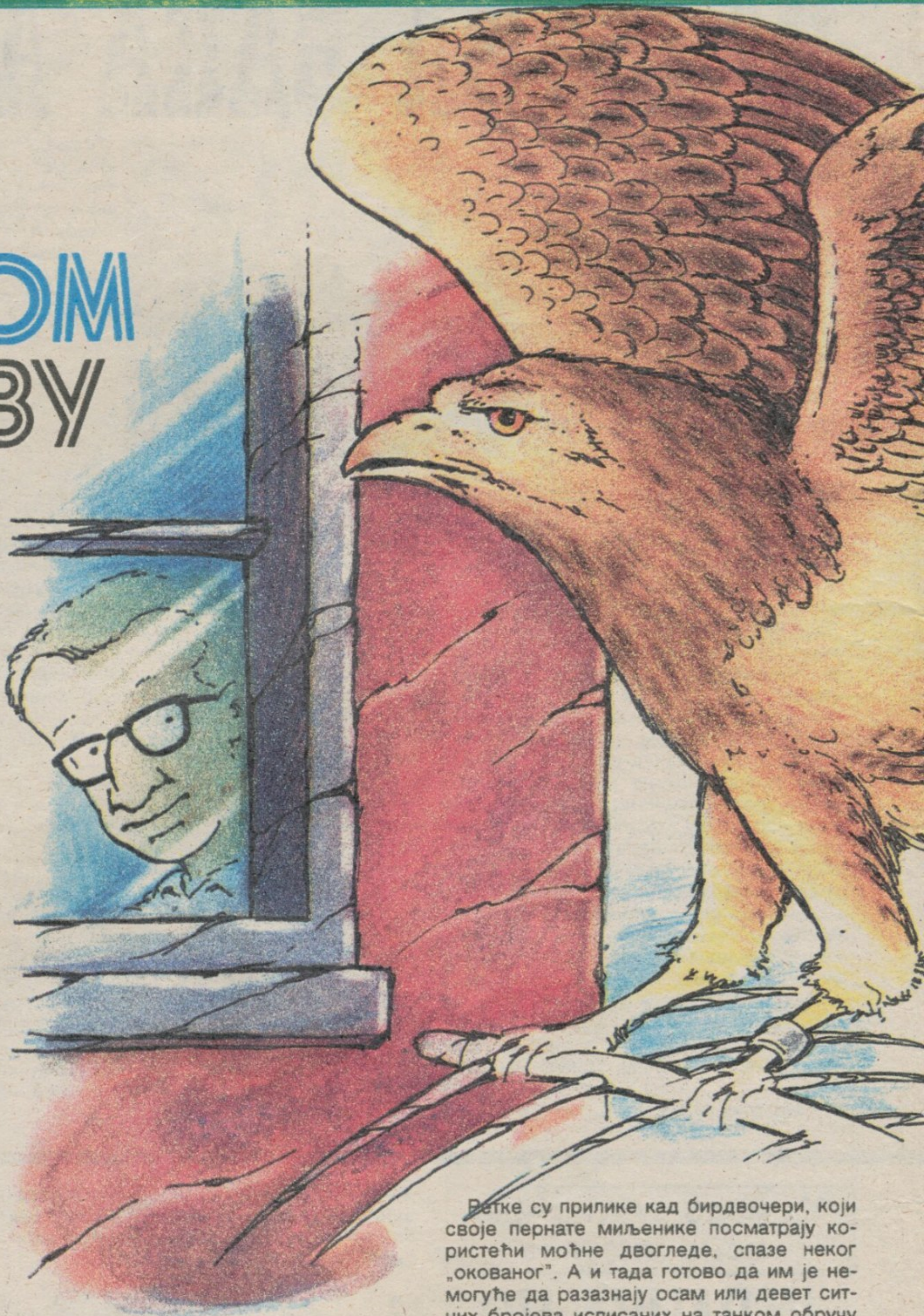
Један од најзагриженијих бирдвочера дошао је на спасоносно решење. Маја прошле године упутио се у Хајден планетаријум са идејом да неког замоли за помоћ.

Чим је угледао млађег човека како окупљеној деци објашњава шта ће те ведре ноћи видети на звезданом небу, замолио га је за услугу. Да ли би Мајкл О'Гара, како се зове тај астроном аматер, усмерио телескоп у правцу зграде која се налазила две улице даље. О'Гара је требало да прочита бројеве утиснуте на алуминијумском обручу закаченом за десну ногу јастреба који је свио гнездо на испусту фасаде једне од кућа на Петој авенији.

Иако је био запањен молбом, Мајкл О'Гара радо је пристао да постане учесник једног од најнеуобичајенијих бирдвочерских подухвата.

Окована драга

Пракса да се птице обележавају обручем који им се закачи око ноге почела је вероватно почетком 19. века. Група северноамеричких орнитолога дошла је 1804. на идеју да на тај начин провери да ли ће се поједине птице-селице и наредне године вратити у исти крај.

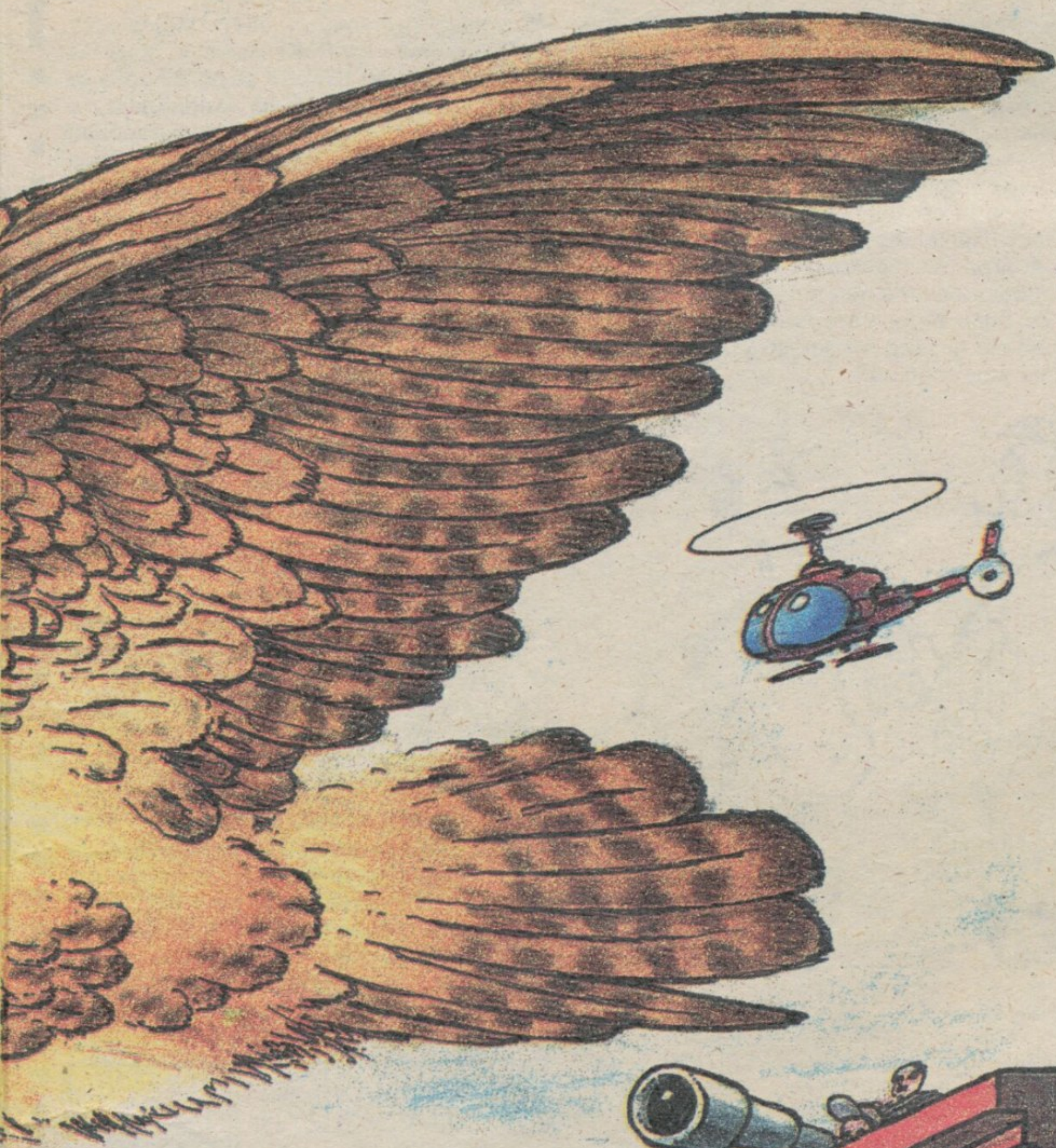
Од тада су зоолози који проучавају птичји свет са више сигурности почели да решавају недоумице око дужине живота појединих птица, сазнавали су којом брзином лете одређене врсте, којим ваздушним „путевима“.

Оног тренутка кад се нека птица обележи подаци о њој шаљу се у Лабораторију за „окивање“ која се налази у месту Лорел у држави Мериленд. Сви ти подаци, већ одавно компјутерски обрађени, доступни су научницима и свим осталима које то занима. Од око милион летача који се годишње обележе само у САД, једва да се за пет одсто сазна њихова даља судбина.

Ветке су прилике кад бирдвочери, који своје пернате миљенике посматрају користећи моћне двогледе, спазе неког „окованог“. А и тада готово да им је немогуће да разазнају осам или девет ситних бројева исписаних на танком обручу око птичје ноге. Да би се постигао тај готово немогући задатак, требало би да у питању буде звезда око које је вредно помучити се.

Птица у чијем је правцу О'Гара усмерио телескоп привукла је пажњу великог броја Њујорчана. Наиме, она и њен „супруг“ добили су потомство које је запиштало у гнезду направљеном на испусту фасаде зграде у отменом њујоршком крају.

Радило се о пару јастребова рода *Buteo* познатом као црвенорепи мишари. Када им се излегао први птић у гнезду изнад прозора на дванаестом спрату елегантног здања на углу Пете авеније и 74. улице, бирдвочери окупљени у Централ парку прославили су догађај испијајући шампањац.

Тај догађај дигао је прашину и у свету орнитолога. Ови јастребови праве гнезда у крошњама дрвећа, до тада није било познато да свој топли дом могу да свију и на таквом месту. Да све поприми одлике „вести дана“, птице су се побринуле очигледно потпуно несвесно. Гнездо су подигле на згради која се налази поред оне у којој живи Вуди Ален.

Вероватно ни овај чувени амерички глумац и редитељ не би смислио бољи сценарио. Јастребови као да су знали како ће стећи славу. За омиљено место удварања одабрали су ТВ-антену постављену на прозору апартмана Вудија Алена. А када је дошло до парења, заљубљене птице су и за тај чин одабрале исту антену.

Прва љубав заборавља нема?

Због неубичајено светлог перја мужјак је био познат као Бледолики, а женку, с којом је добио три потомка, одмила су прозвали – Мама. Бледолики и Мама изазвали су толику пажњу и због тајне која је обавијала њихову везу. До решења те тајне могло је да се дође само уколико се препозна девет бројева исписаних на обручу постављеном на нози женке.

Бледолики, који је у Централ парку први пут виђен 1992. године, био је у друштву очигледно зрелије даме (његов реп тада је био смеђ, знак незрелости). Гнездо су направили у крошњи једног бреста и тако постали први пар црвенорепих мишара који су свиili свој топли дом у том њујоршком парку.

Њихова љубав имала је тужан крај. У нападу разјареног јата врана женка је ударила у кров неке зграде тешко оштетивши лево крило. Препачена је у Центар за повређене птице у градићу Милингтон, у Њу Џерсију.

Бледолики се брзо утешао новом дружбеницом, што се сматра сасвим природним у птичјем свету јер – најважније је продужити врсту. С новом женком ушао је у историју изградивши до пролећа 1993. први пут птичју палату на фасади зграде на Петој авенији. Ни тада, као ни наредне године, црвенорепа мишари нису добили потомке.

Октобра 1994. Бледолики је опет весело летео просторствима изнад Централ парка. Ревносни бирдвочери убрзо су открили да није у друштву даме с којом се неуспешно парио претходне две године. Када су на десној нози женке спазили алуминијумски обруч, о пару је почело да се прича као о јунацима неке сапунске

опере. Да ли је могуће да се Бледолики вратио својој првој љубави?

Пре него што је рањена женка јастреба пуштена на слободу, око десног „чланка“ прикачен јој је алуминијумски обруч на коме је утиснут број: 1387-38569. Ако О'Гара телескопом може да разазна удаљене звезде и планете, сигурно ће успети да одгонетне и бројеве на птичјем обручу.

Лако је било рећи, изузетно тешко постићи. После неколико дана пошто је оном загриженом бирдвочеру с почетка приче обећао да ће се укључити у решавање тајне која је обавијала порекло нове дружбенице Бледоликог, тачније 26. маја прошле године, О'Гара је с погодног места у Централ парку телескопом осматрао црвенрепку.

Женка птице узлетала је и слетала, али увек окренута ка југу, тако да јој се видела лева нога. Бирдвочери окупљени око астронома постајали су све нервознији, а и сам О'Гара губио је стрпљење. После неколико сати помног посматрања, женка је коначно открила десну ногу.

– Видим место на коме је обруч састављен, после тога долазе бројеви 1, потом 3 – О'Гара је, упркос телескопу који је увећавао 237 пута, једва разазнавао сићушне бројеве. Застао је и додао да може да прочита још седмицу после које је повучена црта, после црте је исписана тројка.

Тек тада је наступила права бирдвочерска хистерија. Тих неколико бројева које је О'Гара препознао исти су као они исписани на обручу драге коју је Бледолики 1992. изгубио несрећним случајем. Зар и птице потврђују теорију да „прва љубав заборавља нема“?

Перната мама – херој

Читав број О'Гара је успео да прочита тек крајем јуна, када је са неколико бирдвочера поставио бусију у стану који се налазио у суседној згради, поред оне на којој су јастребови изградили гнездо. Подухват је опет трајао неколико сати, резултат је разочарао готово све. Број на Маминој нози разликовао се од оног исписаног на обручу који је добила прва љубав Бледоликог. Гласио је 1387-38627.

Како је то могуће, одговор је требало потражити у Лабораторији у Лорелу. Иром невероватне случајности, догодило се да је септембра 1994. у Центар за повређене птице стигла још једна женка црвенорепог мишара која је, после лечења, такође пуштена на слободу. Пре него што је одлетела у непознато добила је број који је О'Гара успео да препозна.

Кад се већ није радило о првој љубави, бирдвочерима је помало спласнуло одушевљење док нису сазнали још један невероватан податак. Дама која се спремно уселила у већ изграђени дом на Петој авенији једва је остала у животу. Кад је пуштена на слободу, људи из Центра страховали су да ће брзо окончати. Није видела на десно око, што је за једног јастреба равно готово сигурној смрти.

Једноока птица постала је прави херој. Успела је да преживи и да, уз помоћ бледоликог драгана који је такође упорно лежао на јајима, донесе на свет три црвенорепа пtiћа.

А све се можда не би ни догодило да није било ТВ-антене Вудија Алена.

В. Софреновић

Два прва потеза

Шаховски меч за првенство света Професионалног шаховског удружења одигран је прошле године у Њујорку на 107. спрату Трговачког центра. Досадашњи светски првак Гари Каспаров победио је свог изазивача, индијског велемајстора Вишванатана Ананда резултатом 10,5:7,5 (+4 -1 = 13). На мечу се десио интересантан детаљ у првој партији и то баш у првом потезу. Градоначелник Њујорка Рудолф Џулијани представио је публици учеснике меча и одредио који ће од велемајстора у првој партији имати беле фигуре. Пошто их је добио Ананд, Џулијани је уместо њега повукао први потез: 1. c2 - c4. Ананд се није сложио, вратио је гра-

доначлеников потез (!) и повукао пешака испред краља за два потеза: 1. e2 - e4. Каспаров се бранио сицилијанском одбраном и у 27. потезу био је закључен реми. Остало је неразјашњено да ли је овакав начин одбране изабран у част градоначелника који има италијанско презиме.

Новац, ждребе, ОВНОВИ

Уобичајено је да се на шаховским такмичењима најуспешнијима додељују награде. Пехари, заставице, плакете, награде у новцу признање су учесницима турнира и мечева за вишемесечне припреме

и постигнут успех. Данас се водећим светским велемајсторима пре почетка турнира или мечева исплаћује посебна надокнада за само учешће - без обзира на награду коју ће тек освојити.

Шахисти је најтеже када за успех на турниру добије поред осталог, и велики пехар, што се, реално, велемајстору Светозару Глигорићу дешавало више пута када је игра, на турнирима у Јужној Америци. Због тешкоћа око ношења пехара, који су били већи од кофера, Глигорић је добијене пехаре поклањао у земљи у којој их је и освојио.

Прошле године на Турниру Инвестбанке у Београду прва награда била је 7.000 долара, а последња, шеста, 1.000. Поред тога, награду за најлепшу партију, кристалну вазу, добио је велемајстор Владимир Крамник за победу над колегом по титули Веселином Топаловим. А на једном малом турниру који је такође одигран прошле године у селу Урдо-Ага, у Агинском рејону у Читинској области (Република Бурјатија), прво место освојио је петнаестогодишњи ученик Бато Тумунов са 10,5 поена од 11 могућих. Њему је уручена необична награда, вероватно прва такође у историји шаха - двогодишње ждребе! Друга награда на овом турниру била су три кубна метра грађе, а шахисти који су поделили места од трећег до шестог добили су - по живог овна!

Ма, какав манастир!

Прошле године бивша шампионка света у шаху Маја Чибурданидзе изгубила је у финалу меч за избор супарнице владајуће шампионке Кси Јун. Њу је у Санкт Петербургу победила Жужа Полгар резултатом 5:1. После тога појавиле су се гласине да је Маја одлучила да живи у неком манастиру у Грузији. Вест је кружила светом и сви су ишчекивали исцрпније вести о судбини Маје Чибурданидзе...

Недавно је стигла вест из немачког града Липштата где је Маја учествовала на турниру осме категорије. На турниру су играла четири велемајстора, многи мајстори и - електронска рачунска машина

„Цугцванг“ (изнудила у шаху). Места од 1. до 3. поделили су Р. Кемпински, Маја Чибурданидзе и М. Штангл са по 8 поена од 11 могућих. Маја је била задовољна постигнутим резултатом, али незадовољна разговором са двојицом домаћих новинара. Уместо да је питају о успеху на турниру, распитивали су се о „њеној одлуци да остатак живота после меча са Жужом Полгар проведе у манастиру“. Маја је ту измишљотину одмах оповргла. „О мени новинари знају више него ја сама“, рекла је.

Сећање на Таља

Тече, ево, и четврта година како нема некадашњег шампиона Таља, његових задивљујућих комбинација и, упркос тешкој болести, неугасле жеље за животом и шахом.

А како је он играо и схватао шах описао је његов пријатељ Александар Гелер који је са њим и велемајстором шаховске композиције Гијом Надарејшвилијем седио једне ноћи 1968. године у ресторану у Тбилисију (Грузија). Прошла је поноћ, а у ресторану су били само тројица шахиста, кувар и два конобара. Ресторан је, захваљујући љубазном управнику, радио само за Таља и његово друштво.

Око три сата изјутра велемајстор Гија је рекао: „Мишенка, да ли хоћете да решавате моје студије?“ „Говорите“ - рекао је Таљ. Надарејшвили је диктирао позицију шаховске студије а када је после само 5-6 секунди од Таља добио решење, изненадио се и почео је да га љуби! И тако још много пута. „Гија“, рекао је Гелер у шали - „он студије не решава, он их једноставно зна напамет.“ „Како може да их зна када сам их ја јуче смислио!“ - закључио је ово ноћно такмичење прослављени „композитор“.

СМЕШНИ ВОЗАЧИ

Америчка аутомобилска осигуравајућа друштва захтевају од својих осигураника писмену изјаву о томе шта се, у случају неке незгоде, стварно догодило. У за то предвиђено место на формулару возачи опишу догађај не би ли помогли службеницима у правилној оцени кривца и оштећеног. Ево неких од тих „бисера“.

— Мислио сам да је стакло спуштено, али сам установио да је подигнуто када сам протурно руку кроз њега.

— Тог момка је било свуда унаоколо. Морао сам више пута да смотам лево-десно док га нисам треснуо.

— Посредни узрочник тог удеса био је у малом ауто — мали човек а велики брбљивац.

— Силазио сам с пута на уобичајен начин, кад је у мој ауто ударио други ауто, и то у место у које је ударен више пута до сада.

— Како сам прилазио раскрсници, знак „Стоп“ изненада се појавио на месту где га никада раније није било. Нисам могао благовремено да заокочим и избегнем удес.

— Телефонски стуб брзо се приближавао. Покушао сам да скренем с његове путање када ме је он ударио у предњи део.

— Да не бих ударио у браник кола испред себе, ударио сам пешака.

— Моја кола су била прописно паркирана када су звекнуле друго возило.

— Невидљиви ауто појавио се ниоткуда, ударио моје возило и нестао.

— Када сам видео да не могу да избегнем судар, притиснуо сам гас и разбио се о друго возило.

— Пешак није имао појма у ком правцу да крене, па сам га ја прегазно.

— Видео сам старог господина спорих покрета и тужног

лица како се одбија од хаубе мог ауто.

— Враћајући се кући, ушао сам у погрешно двориште и сударно се са дрветом које ја немам.

— Друга кола сударила су се са мојим не дајући никакво упозорење о својим намерама.

— Пешак ме је ударио и подвук'o се под мој ауто.

М. Т. В.

НОВО ЗАНИМАЊЕ: САКУПЉАЧ ИСКУСТАВА

Права паника завладала је у европској Авио-космичкој корпорацији кад је један од инжењера, творац „конкорда“, отишао у пензију. Његовим одласком све је стало. Испитивање, покушаји с неизвесним исходима понављани хиљадама пута, процене, претпоставке, тапкање у месту, неуспеси, дрска размишљања... Једном речу, све оне „ситнице“ које значе незамењиву ризницу искуства заувек изгубљену одласком запосленог инжењера. Да би сачувала сва та неопходна знања, компанија је позвала у помоћ стручњаке „Јуривера“, обучене за „враћање и очување искуства“!

Кроз многе и многе сате разговора с „мозговима“ који су отишли у пензију, човек са новим занимањем („Сазнавач“), иначе стручњак за вештачку интелигенцију, извлачи из саговорника све могуће податке из његове области истраживања, обраћајући пажњу и на најмање ситнице које овај кроз заједнички рад није пренео својој околини

(чувао се, можда, неког непосредног конкурента?) или она није баш показала вољу да га прати и разуме путеве његовог размишљања.

Све што „чупач“ података успе да извуче од драгоценог пензионера, често затвореног или увереженог, он разврстава, организује и уобличује та-

ко да на основу тога може да одржи курс онима који ће доћи на његово место. Или цело његово искуство сажима у такозвани експертски систем,

програм који ће моћи да користе сви заинтересовани који никад нису видели ни славног пензионера, ни способног „чупача“ који мора да буде не

само изванредан познавалац области коју истражује, одличан психолог, већ и врстан електроничар.

Ову методу, названу „Рех“, створио је 1987. Комесаријат за атомску енергију кад је требало прикупити сва сазнања везана за поновно пуштање у рад атомског генератора Суперфеникса. „Рех“ се, међутим, данас примењује све више у фабрикама с високим технологијама, затим у банкарству и осигуравајућим друштвима која су схватила опасност од губитка капитала који чине живи људи и њихово лично искуство. Управа париског саобраћаја већ ради на „конзервирању“ искуства људи који су управљали саобраћајем возова у метроу и аутобусима. Друга предузећа решавају преношење искуства тако што „мозговима“ после две године пре одласка у пензију нуде, уз одличну надокнаду, да млађима пренесу не само знање већ и свој начин размишљања, разне „цаке“ и довијања без којих нема успешног пословања и напреетка.

Занимање сакупљача искустава тек је у повоју, али сви се слажу: оно има лепу будућност.

В. М.

И
ЧОВЕК
РАДИ
НА
СТРУЈУ

СВАКА ЋЕЛИЈА БАТЕРИЈА

Изволите, даме и господо! Уђите да видите чудо природе: електричног човека, природну батерију. Само му ставите лампу у руке и она засветли". Све до педесет година овог века човек-батерија био је посебна занимљивост на вашарима широм Европе. Радило се, наравно, о превари јер ниједан човек није у стању да сам произведе струју од које би могла да се упали сијалица. Вашарски трик састојао се у томе што је пуштано да безопасна струја пролази преко површине тела „електричног човека". Па ипак, није баш све што се тиче човека и његове сопствене струје – чиста лаж.

Сви смо ми под напонам

Људски организам спонтано и стално производи електрицитет. Свакога дана он на

то потроши 60 килокалорија; односно пет одсто укупно утрошене енергије. Кад би сав тај електрицитет могао да се сакупи у један извор, он би био у стању да непрекидно напаја светлошћу сијалицицу од два вата! Али, у стварном животу овај је електрицитет расут јер га производи свака од наших 60.000 милијарди ћелија, а оне су праве мини батерије: између унутрашњости и спољашњости ћелије постоји разлика у потенцијалима с напонам до 70 милivolта у просеку. Управо захваљујући тој разлици врше се многобројне размене између ћелија и околне средине (крви, плазме...), без чега не би било могуће нормално функционисање људског организма.

По питању електричне струје нервне ћелије савршеније су од осталих. Оне су у стању да мењају свој основни напон као и да те измењене импулсе преко грана и огранака живчаног система доставе до ћелија других органа. Једна нервна ћелија у стању је да произведе и више од 500 импулса у секунди!

Нервни систем – џиновска електрична централа!

Дугачке и разгранате, ове ћелије чине џиновску електричну мрежу од 100 милијар-

Док му површином тела прелази струја високе фреквенције, Арсен д'Арсонвал „пали" сијалицу својом главом.

Сваке секунде наше тело произведе на милијарде електричних импулса, а у стању је и да их прима без штете по здравље, понекад чак и на своју корист. Али, тешко оном ко побрка ниску и високу фреквенцију...

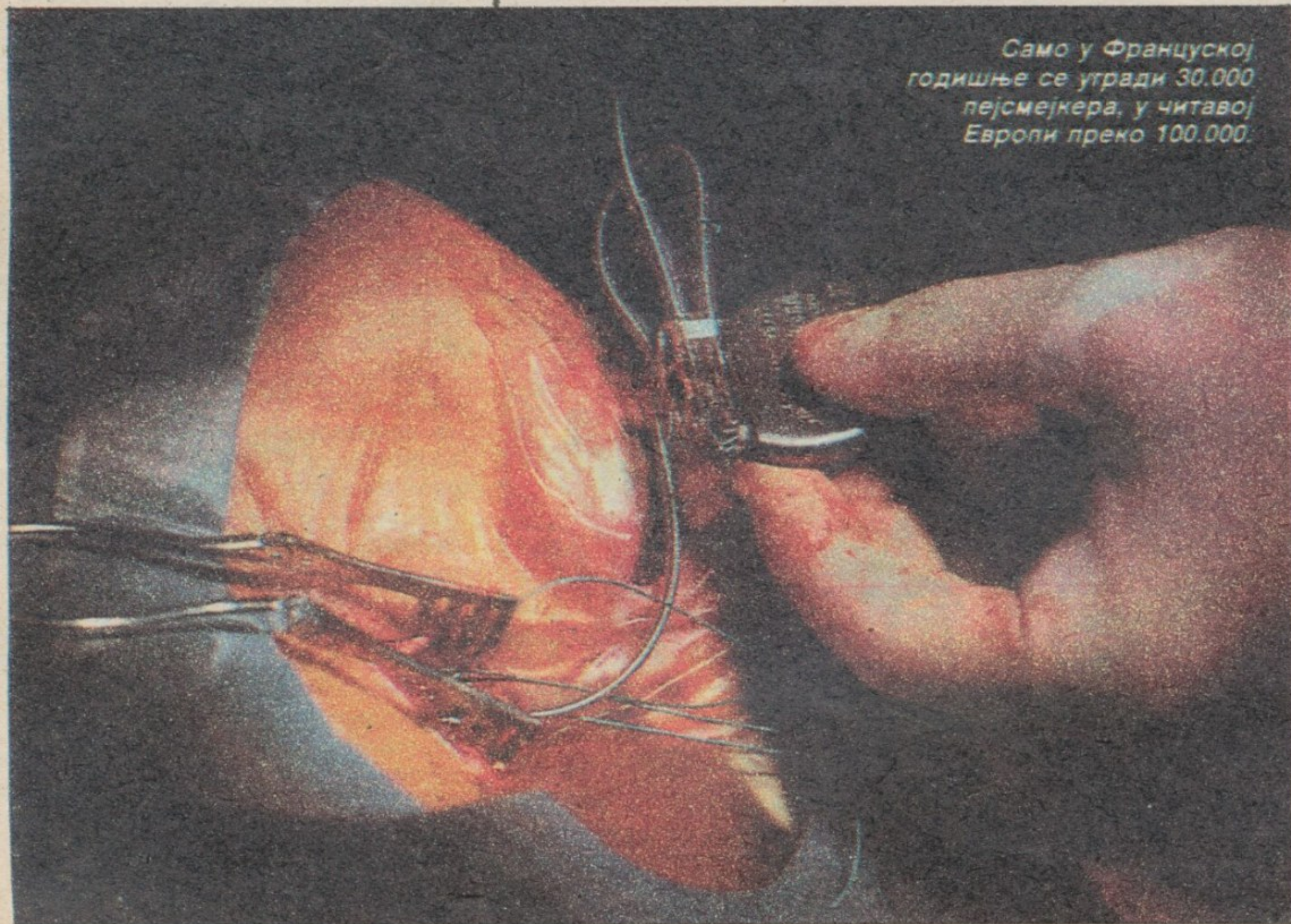

ЧОВЕК – ПРИЈЕМНИК

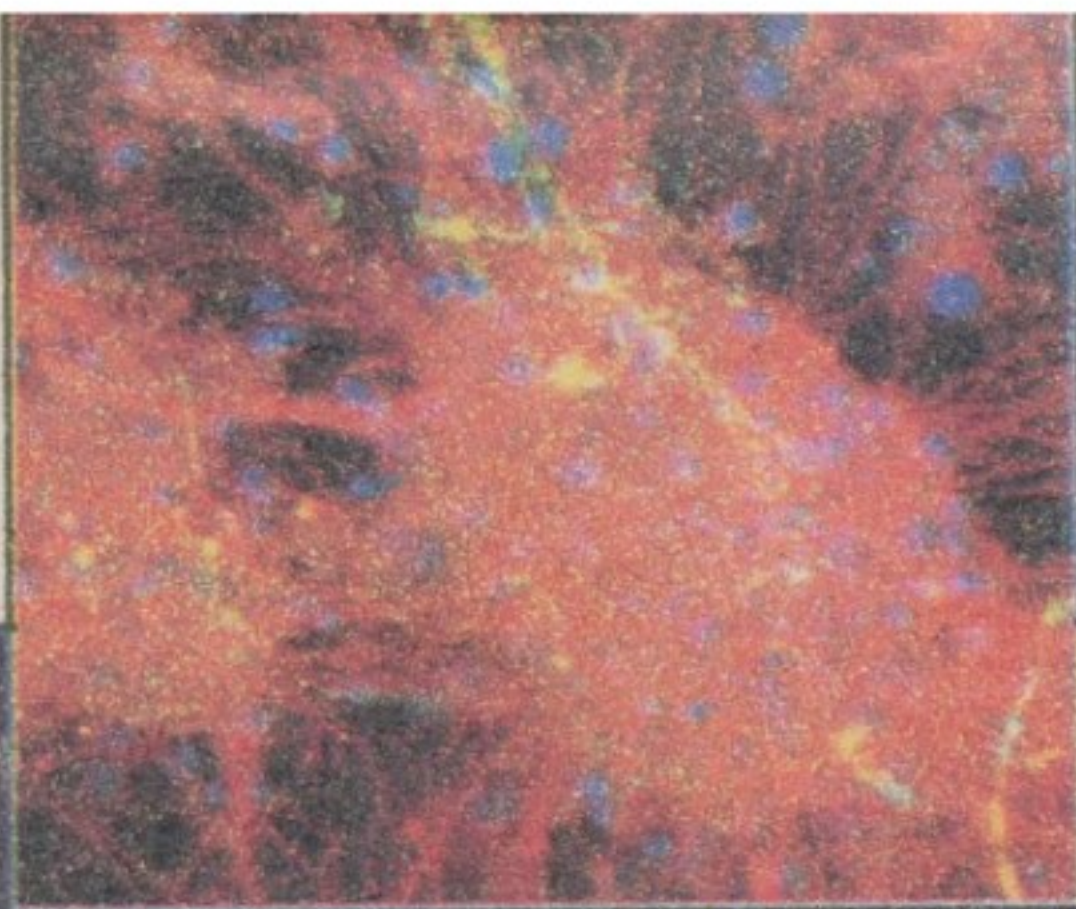
Само у Француској годишње се угради 30.000 пејсмејкера, у читавој Европи преко 100.000.

Неколико милиампера – спас од сигурне смрти

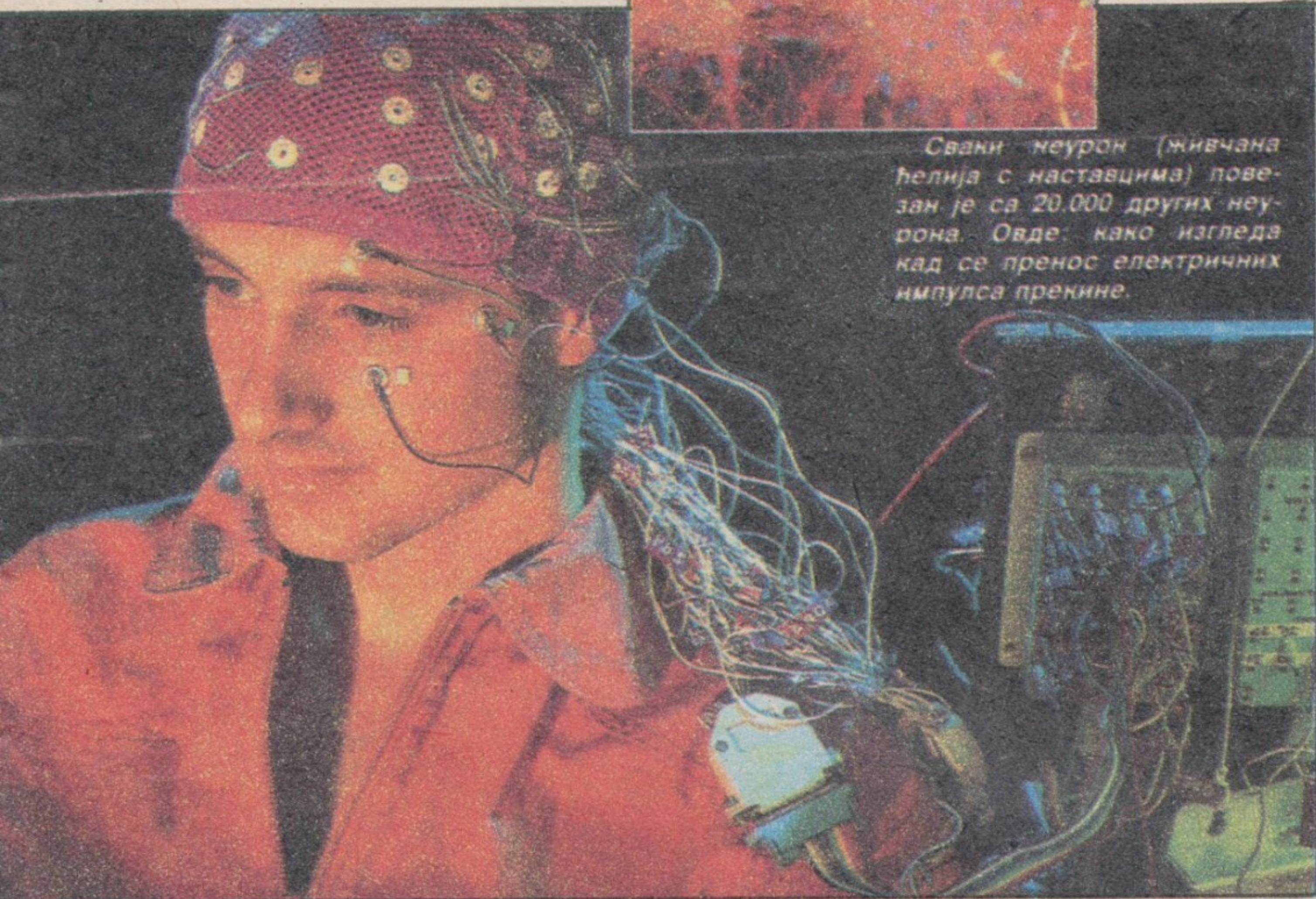
Одређеним струјама може се утицати на електричну машинерију нашег тела, односно на њен рад. Електро-стимулација може, на пример, да замени нерв који се одвојио до мишића: подстакнут врло кратким импулсима (10–30 ампера) мишић наставља да се грчи и тако не пропада. А мали генератор пејсмејкер ствара „интелигентну" струју која је у стању да мери електрични потенцијал ћелија срчаног мишића и подстиче их ако ослабе. Само у Француској годишње се угради 30.000 пејсмејкера, у Немачкој 42.000... Што се срчаних електрошокова тиче, они су у стању да „прикоче" срце које се отело и почело да куца неправилно. Једно нешкодљиво пражњење од 220 волти може да врати уобичајен рад срцу које је пре тога имало готово 400 откуцаја у минути!

Помоћу електроенцефалограма могу се открити знаци епилепсије или поремећаји сна, али се не могу „читати мисли“ како се некад веровало.

Сваки неурон (живчана ћелија с наставцима) повезан је са 20.000 других неурона. Овде: како изгледа кад се пренос електричних импулса прекине.

ЕЛЕКТРО-КАРДИО-ГРАМ БУДУЋНОСТИ

Пацијент ће навући прслук начинчан електродама. Разлике у потенцијалима биће приказане скалом боја и пројектоваће се на електронски модел грудног кошца. При „читању“, свако одступање боје даваће с неопогрешивом прецизношћу податке о раду срца. Обична зелена мрља на кривом месту, на пример, моћи ће да локализује ћелије које изазивају аритмију... Истраживачима још преостаје да утврде тачан однос између ових слика и електричне активности срчаног мишића као и то да објасне како линије електромагнетног поља које стварају унутрашње струје срца индукују струје у кожи.

ЧОВЕК – ГЕНЕРАТОР

На милијарде микробактерија напаја наше тело

Разлика у густини неких јона, рецимо натријума (Na^+) с једне стране мембране наших ћелија изазива разлику у напону између спољашности и унутрашњости, тачно као између две електроде у батерији. Нервне ћелије, као и ћелије срчаног мишића, имају способност да мењају тај напон и

да те измене пренесу на друге ћелије. Оне чине циновску мрежу међусобно повезаних генератора. Сваке секунде на милијарде електричних надражаја пролете њоме огромном брзином. Те дубинске струје стварају електромагнетна поља која, опет, стварају струје на површини коже. Снимљене помоћу електрода, могу нам дати драгоцене податке о раду наших органа и омогућити да откријемо многа срчана или нервна оштећења.

(светлост, топлота...) претварају у електричне импулсе. Кад стигну у мозак, ови се трептаји дешифрирају у посебним областима, поређењем с подацима који су ту већ забележени у другим електричним колима. И тако се, у ствари, све наше успомене, утисци и идеје, рађају из безбројних разлика електричних напона од свега неколико милivolта. Мозак такође може преко нерава да одашиље нове наредбе мишићима и жлездама тако да би се наше тело прилагодило новим потребама. Све укупно, више од 10 милијарди података прође сваке секунде нашом приватном „градском мрежом“!

Авантуре доктора Франкенштајна

Једна друга, нешто скромнија мрежа, релативно независна, производи важне локалне струје које подешавају рад унутрашњих органа (кретање крви, варење, дисање...) И срца, наравно. Неке ћелије срчаног мишића непрекидно стварају импулсе који се онда преносе на суседне. Овај ток струје изазива талас ритмичких и савршено правилних стежања и опуштања срчаних преткомора и комора. Док је тако, живи смо и здрави. Кад струја, из било ког разлога омане, почи-

ди међусобно повезаних генератора. Са „жицама“ које би настављене једна на другу, начиниле „кабл“ којим би се 200 пута могла опасати Земљина кугла! Ова електрична мрежа пре свега је супермоћан систем за „споразумевање“ између разних органа. Рецимо, кад прсте на ногама хоћемо да савијемо навише, на стотине електричних микроимпулса у секунди креће из мозга, силази у кичмену мождину и лети кроз бедрени нерв... За две милисекунде већ су стигли до врхова ножних прстију где у мишићима изазивају скупљање влакана. Јер, као и нервне ћелије, и ћелије мишића кад су побу-

ђене, у стању су да мењају напон. Ова разлика у напону и изазива стежање мишића које ће потрајати све док мозак буде слао електричне импулсе. Кад они престану, чланци на ножним прстима вратиће се у првобитан положај.

Цео живчани систем у ствари је огромна електрична централа која непрекидно прима и одашиље електричне импулсе. Они стижу преко осетљивих живаца који доводе надражаје с периферије, из свих чулних ћелија, од мрежњаче у оку до квржица за осећање укуса на језику. Ове ћелије имају ту особност да надражаје из околине

ње паника, а понекад и оно најгоре – срце стане.

Данашња знања о биолошком електрицитету плод су дугих истраживања која сежу још у античку Грчку. Већ Аристотел наводи да постоји риба дрхтуља која је у стању да произведе пражњење да

СМРТ ИЗ ЗИДА

ЧУВАЈ СЕ СТРУЈЕ!

Ако се према њој човек понаша лакомислено, струја може бити веома опасна. У Немачкој, на пример, сваког дана избије шездесет пожара због неисправ-

них уређаја или инсталација. Сваке недеље догоде се три до четири смртна случаја. Многи су повређени, а неки чак тако тешко да се више никад не опораве. А све те трагедије могу да се спрече.

Један младић из Хамбурга није хтео да се одрекне рок угођаја чак ни за време купа-

**Седам златних
правила да се
овај тихи слуга
не претвори у
господара ва-
шег живота**

ња, па је на ивицу каде ставио транзистор: штедећи батерије укључио га је у струју. То га је коштало живота. Пријемник је пао у воду и изазвао електрични удар. Младић је на месту остао мртав.

Једна домаћица у Келну страдала је од струјног удара кад је ухватила металну цев усисивача. Неки нестручњак поправљао јој је утикач продужног кабла и при том побркао уземљење са фазом.

би се одбранила. Од италијанског лекара и физичара Галванија, који је 1784. у Болоњи открио да се препарирани жабљи мишићи трзају ако се додирну са два различита метала, зна се да постоји „урођен“, природни електрицитет који пролази кроз нерве и подстиче мишиће.

Код неких научника то је створило уверење да су открили тајну живота, магичну силу која покреће тело. Бројни научници покушавају да струјним ударима оживе умрле! Надахнута тиме, Мери Шели пише авантуре доктора Франкенштајна и његовог чеда – оживљеног мртваца. А крајем 19. века биолошки електрицитет постао је права мода. Извесни Арсен д'Арсонвал посветио му је цео свој живот.

Он је проучавао електрицитет тела у свим могућим условима. Мерио струју коју ћелије стварају док мирују и ону кад су живахне и први закљу-

чује: ако је човек електрични генератор, он такође може да прима струје које долазе „споља“. Испробавао је све напоне струје и различите опсеге на живим ткивима. Истраживао штете од удара струје. Доказао је да он најчешће убија оштећујући нервне центре који брину о дисању, а месо се угљенише док се опире њеном проласку. Д'Арсонвал је први поставио и основу за електротерапију, лечење електричном струјом, мада је при том и претерао. Препоручивао је електрошокове високих опсега „да би се тело загрејало и уништило непожељне клице као и спречило згрушавање крви“. Он је измислио и електрични скалпел и тиме инспирисао изумитеље првих електродијагностичких справа, на пример Јана Бергера из Јене који је 1924. направио први електроенцефалограм (снимио и графички приказао рад мозга).

Сви ови начини лечења,

међутим, тешко су се прихватили. Заправо, све до почетка 20. века електрицитет остаје тајанствена сила, што је омогућило бројним шарлатанима да „шишају овце“ обећавајући им задивљујућа излечења од свега и свачега. Електрицитет може све: он подмлађује, као руком лечи реуму, скида сувишне килограме...

Али, и што се тиче неких озбиљнијих лечења, којима су се бавили лекари с уредним дипломама и титулама, и она су често примењивана насумце, електрошокови на пример. Веровало се да удари струје, изазивајући губитак свести праћен лековитим грчевима, код пацијената оболелих од меланхолије доносе оздрављење, али ови су болни шокови понекад остављали и непоправљива оштећења. (Јесте ли гледали филм „Лет изнад кукавичијег гнезда“?)

Данас електротерапија заиста доноси велика побољ-

шања не само у рехабилитацији већ често чини и права чуда: електрошокови под анестезијом све су успешнији, а сваке године на стотине хиљада људи и буквално извуку главу захваљујући пејсмејкеру. Подражавајући микроимпульсе ћелија срчаног мишића, ови стимулатори обнављају поремећен природни електрицитет и тако враћају правилан ритам срчаном мишићу. Са микроелектроником родиле су се и нове идеје. Тако се тренутно испитује лечење импотенције уграђивањем микростимулатора који би био у стању да изазове ширење шупљикавог тела погођеног органа а ради се и на томе да се победе неки облици шећерне болести подстицањем ћелија панкреаса помоћу вештачког микрогенератора.

Као да Арсен д'Арсонвал ипак није био далеко од истине?

В. Милићевић

Сви метални делови апарата били су под напоном.

Један младић из Улма желео је да електричном брусилцом скине рђу с каросерије свог свеже опраног аутомобила. При том је додирнуо неизоловану жицу и на месту погинуо.

Купатило најопасније

Професор др Хелмут Цирнек с Техничког факултета у Дармштату истражио је 405 смртних случајева изазваних струјом и утврдио да су 292 жртве могле да остану живе да су оне саме или електричари поштовали правила сигурности. Чак је 122 људи погинуло због нестручне поправке или погрешног руковања електричним апаратима. Неки су, на пример, отварали шпореће или телевизоре, а да претходно нису извукли утикач из утичнице, одвртали су сијалице које су још биле под напоном, закуцавали типлове или ексер у зид и при том

додирнули водове, а неки су сушили косу у кади. Није могао да се установи узрок само 41 несреће.

Ево и савета поменутог немачког научника како да се несреће избегну. (Наравно, односе се на „главу породице“.)

Прегледајте пажљиво сваки утикач у стану. Ако је кућиште оштећено, замените га новим. Проверите јесу ли све жице правилно причвршћене. Жуто-зелени проводник уземљења мора увек бити учвршћен на заштитни контакт и мора бити дужи од проводни-

ка фазе и нуле да би се при евентуалном чупању кабла (закачите га случајно ногом, на пример) последњи прекинуо и тако скренуо напон од апарата.

Положај жица је буквално од животне важности. Ако проводник за уземљење побркамо с фазом, неће прегорети осигурач, али ће сви метални делови апарата бити под напоном.

Узмите шрафцигер, каже др Цирнек, и побрините се да све жице добро учврстите. Лабаве везе изазивају варничење и прегрејавање.

Кад неки осигурач прегори, то значи да је вод преоптерећен због превише прикључених апарата, да је у квару неки од тих уређаја или сам вод. Пре промене осигурача или притиска на дугме, уколико су осигурачи аутоматски, увек искључите све апарате. Никад немојте крпити осигурач „лицнама“ или, не дај боже, ексерима како то неки чине... То може потпуно да избаци осигурач из функције, доведе до преоптерећења мреже и – пожара.

Припазите и на то да кабл буде добро учвршћен. Ако није, жице ће већ при најмањем повлачењу исклизнути из стезалки. Ако, рецимо, испадне проводник за уземљење, апарат ће радити и даље, али постоји опасност од удара струје. Никад немојте водити утикач из штекера вукући га за кабл.

Испитајте такође има ли напруга на вашим штекерима, а трошне замените да не би избио пожар услед површинске струје. Ако су у вашем стану двожиљне (двополне) утичнице без заштитног уземљења, замените их што пре. Јер, ако прикључите неки неисправан апарат на такво место, он може да се нађе под опасним напоном а да осигурач не искључи струју. Избаците све међуутикаче, чак и оне са заштитним контактима – такви утикачи су у Немачкој забрањени! Поставите вишеструке или стоне утичнице с продуженим каблом. На балкону, тераси или у купатилу – тамо где може да продре влага, поставите утичнице с поклопцем. Мала деца радо чачкају по штекерима, ставите стога у њих посебне осигураче.

Будите посебно опрезни у купатилу. Прописи Савеза немачких електротехничара налажу да сви прекидачи и штекери морају бити најмање 60 см удаљени од спољне ивице каде. У току купања никад не употребљавајте калорифер, фен, апарат за бријање, ра-

дио укључен у струју и слично, па ни телефон. Грејалице с отвореним грејачима морају бити постављене најмање 2,25 m високо. За апарат за бријање препоручује се прикључак с уграђеним трансформатором струје који апарат штити од пуне снаге главног вода.

Ово препишите и окачите на видно место

Купатило и кухиња јесу додуше најризичнија места, али опасност вреба и из сваког другог угла вашег стана. Обратите стога пажњу на следеће:

- Ако је гајтан ваше грејалице или неког другог електричног апарата предуг, никако га не смете намотавати, могли бисте тиме да изазовете оштећење или прегрејавање па тако и пожар. Побрините се да вам стручно лице скрати кабл.

- Гајтан телевизијског апарата или лампе немојте да гурају под тепих, тако нећете приметити да ли је оштећен или прекинут.

- Немојте оштећивати гајтан савијајући га под оштрим углом, стављајући га на радијатор или тако што ћете га прикљештити прозором или вратима.

- Никад не спајајте два кабла. Употребите гајтан одговарајуће дужине или продужни кабл.

- С времена на време проверите гајтан на пегли. Изаолацијски омотач може опасно да се истањи од сталног трења по ивици стола или дасци за пеглање.

- Код већине телевизора неки делови остају под напоном и после искључивања. Тако може да избије пожар услед прегрејавања ако на свој пријемник стављате миље или новине, или ако ваздух не може слободно да струју око њега. Прошле године у Франкфурту тако су изгорела 63 стана.

- Ако желите да укуцате куку или ексер у зид, установите поуздано да на том месту у зиду не пролази никакав вод – они су најчешће у хоризонталној или вертикалној линији од утичнице. Да бисте били сасвим сигурни, не би било лоше имати електронски уређај који открива метал.

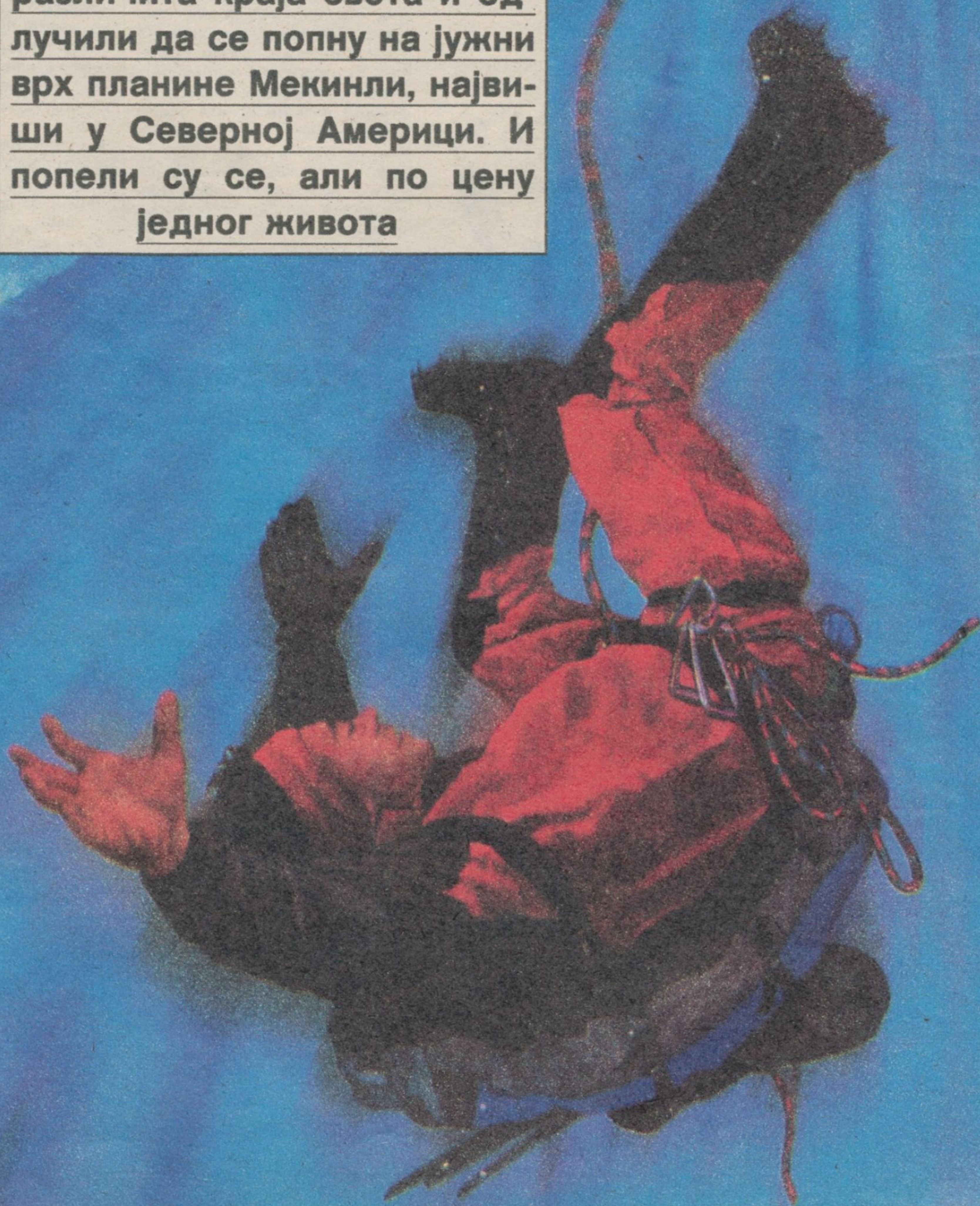
Невидљива и бешумна струја, без мириса, може да буде наш одани слуга. Међутим, ако се њоме служимо погрешно или је потценимо, може бити смртна опасност. Зато, струји сва дужна пажња!

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Мајкл Енгоув и Брајан Мекинли, пријатељи из школе и искусни алпинисти, нашли су се после шест година проведених у служби на два различита краја света и одлучили да се попну на јужни врх планине Мекинли, највиши у Северној Америци. И попели су се, али по цену једног живота

ПАДУ

ПРЕВОЈУ ДИНЕЛИ

„КАКАВ ОСЕЋАЈ!”,

узвикнуо је Мајкл Енгоув грлећи свог руга Брајана Мекинлија. Стајали су на висини од 6.187 метара на самом врху планине Мекинли на Аљаски. Било је поподне 4. маја 1995. и они су се без одмора пењали пуних девет сати. „Фантастично!”, дивио се Мекинли удишући разређени чист ваздух великих висина. Ни ледени ветар ни хладноћа од -20°C нису могли да покваре њихово одушевљење што су освојили највиши врх Северне Америке.

Мајкл и Брајан сликали су један другог на врху, затим је Мајкл извадио мобилни телефон и позвао своју жену Фејт у Спокејни у Вашингтону. „Стојимо на врху планине Мекинли!”, поносно јој је јавио. „Сјајно!”, одговорила је она. „А сада се враћајте кући!” Мајкл ју је замолио да обавести и Брајанову жену Пам у Сан Дијегу, Калифорнија. Брајан и Пам били су у браку тек три месеца.

Мајкл је склопио телефон и погледао на сат. Било је седам увече али се кроз облаке који су обавијали врх назирало да на јужном небу још сија сунце. Проценио је да ће им за спуштање до логора, око 900 метара испод врха, бити потребно највише три сата. „Вратићемо се за видела”, рекао је Брајану.

Стани!

Брајан му је дао знак да иде први и он је кренуо док се црвени најлонски конопца којим су били везани вукао иза њега. После два сата спуштања стигли су до превоја Динели, снегом покривеног „седла” између северног и јужног врха планине Мекинли. Оштри крампони на њиховим чизмама шкрипали су забијајући се у снег тврд од ветра. Ако би се оклизнули, летели би на стотине метара пре но што би стигли до тла где би могли да стану на ноге. Мајкл је држао у руци цепин спре-

ман да га, у случају потребе, зарије у снег.

Мајкл је, изненада, иза себе чуо промукли узвик: „СТАНИ!” Окренуо се и са ужасом видео како Брајан постранице клизи низ ледену низбрдицу. Пре него што је Мајкл успео да реагује, уже између њих двојице се затегло и он се преврнуо, леђима треснуо на стрми нагиб и полетео низбрдо великом брзином.

Снажним ударцем покушао је да зарије цепин у тло. Челична оштрица ударила је о снег тврд као камен и одбила се. Мајкл је, у слободном паду, наглавачке летео низ гребен. Чуо је шкрипање свог ранца по леду. Онда му се завртело у глави и изгубио је свест.

Имењак планине

Тридесетједногодишњи морнарички поручник Мајкл Енгоув и тридесетседмогодишњи старији поручник бојног брода Брајан Мекинли упознали су се и зближили шест година раније док су заједно били у високој школи ратне морнарице у Монтереју у Калифорнији. Мајкл, одрастао у Вашингтону, бавио се алпинизмом од своје осамнаесте. „Нема већег узбуђења од освајања места која се неописиво тешко освајају”, често је говорио Брајану. И Брајан, страствени планинар из Мериленда, заволео је алпинизам.

Њих двојица су се заједно пенетрали по разним планинским врховима. Када су децембра 1991. дипломирали, прекомандовани су на два краја света: Мајкл на острво Гуам у Микронезији, Брајан на Флориду. Овај успон на планину Мекинли на Аљаски био им је први заједнички после расанка. Мајкл је предложио јужни врх планине Мекинли. Брајан се сложио. „Планина се ионако зове као ја!”, рекао је.

Састали су се у Лос Анђелесу, отпутовали до логора у подножју и започели четрнаестодневни успон. Током друге седмице упознали су се с

још двоје алпиниста: двадесетшестогодишњим Родом Хенкоком и његовом пријатељем двадесетосмогодишњом Дебором Робертсон. На дан 2. маја све четворо успели су се до логора на стеновитом снежном платоу на надморској висини од 5200 метара.

Четвртог маја „напали” су јужни врх Мекинлија, највишу тачку Северне Америке. Род и Дебора први су стигли на врх. Само петнаест минута пошто су почели да се спуштају, срели су Мајкла и Брајана који су се пењали. „Успели смо!”, викнула им је Дебора. „Видимо се у логору!”

У пукотини амбиса

Мајкл Енгоув се вратио свести. У глави му се разбистрило. „Жив сам!”, запрепастао се. „Преживео сам!” Тело му се лагано њихало тамо-амо. Схватио је да лежи водоравно у узаној пукотини, лицем нагоре, на конопцу везаном за појас и трегере. Плавкасти лед испод њега губио се у црном бездану.

На око седам и по метара изнад себе видео је дневну светлост, а на ивици пукотине једну своју рукавицу. Тек тада је приметио да му је гола десна шака утрнула од мраза. Његовог цепина није било на видику. Црвено најлонско уже пењало се средином пукотине и губило преко ивице изнад њега. „Још сам везан за Брајана”, сетио се. „Мора да се и он ту негде зауставио!”

Ухвативши се рукама за уже, Мајкл се усправио. „Брајане, да ли си ту?”, викнуо је. Није било одговора. „Је ли све у реду, Брајане?” Начуљно је уши и није чуо ништа. „Мора да је у несвести”, помислио је. „Али, у каквом стању?!” синуло му је и следио се од страха.

Машио се ужета да би се попео до ивице и одмах се зауставио плашећи се да не помери Брајана на другој страни конопца у ко зна каквом положају и стању. Почео је да се пење сантиметар по сантиметар хватајући пукотине и испупчења у леду прво

рукама, па ногама, па рукама. При четвртом кораку спао му је с леве чизме крампон и одлетео у бездан. Мајкл је забио чизму у пукотину леденог зида и наставио да се пење.

Самртни ропец

Из пукотине се извукао двадесет минута касније. Узео је са ивице своју рукавицу, навукао је на руку и ту руку увукао под јакну да је загреје. Плашио се промрзлина. Црвени конопца вијугао је испод њега и нестајао иза тврде гомиле снега. Мајкл га је пратио крећући се опрезно по леду. На око метар иза гомиле снега лежао је Брајан Мекинли.

„Брајане, сад ћу ти помоћи да устанеш!”, викнуо је Мајкл. Брајан је ћутао. Мајкл му је пришао, клекнуо крај њега и подигао га у полуседећи положај. Чим га је померио, неки чудан звук отео се из Брајановог грла. Мајкл никада није видео човека који умире, али је ипак знао да је то био самртни ропец његовог друга. Зграбио га је за руку да му опипа пулс. Пулса није било.

Дуго је Мајкл јецајући држао Брајана у загрљају. Дрхтавица га је вратила у стварност. Сунце је увелико зашло и било је ужасно хладно. Устао је и погледао низбрдо. Доле, на око шестсто метара, видео је велики снежни гребен. Њихова база налазила се тачно испод њега.

Изненада се сетио свог мобилног телефона у коме је био програмиран број главног надзорника шуме у станици Талкиитни око осамдесет километара југоисточно. Притиснуо је дугмад и на екрану се појавило: „Не ради”. То су планине ометале пренос. Питао се да ли да покуша спуштање у базу. Без цепина и левог крампона тешко да ће жив сићи низ ледени гребен. Али, није могао да остане на отвореном. Знао је да ће се смрзнути ако се не буде крећао.

Још се нису вратили

Род Хенкок је око поноћи завирио у црвени шатор где су Мајкл и Брајан држали

своју опрему. Шатор је био празан. „Још се нису вратили!”, јавио је Дебори која је лежала у свом шатору. „Мора да су негде пали, нема другог објашњења. Ако ноћас остану напољу, смрзнуће се!”

Дебора и Род су се гледали не знајући шта да раде. Приликом спуштања с врха Дебора је повраћала. Још увек је имала вртоглавицу и није могла да пође с Родом да траже Мајкла и Брајана. А ако би Род кренуо сам усред ноћи и по оваквој хладноћи, ставио би на коцку сопствени живот. „Потражићемо их чим сване”, рекао је.

Мајкл је у снегу нашао Брајанов цепин, ослободио се конопца који их је везивао и споро и мучно кренуо низ клизави планински гребен. Да се не би сурвао, после сваког корака забацио је у тврди снег и лед цепин који му је сада био једини ослонац. Растојање мање од километра изгледало му је као вечност. Да не би мислио на Брајана и на опасност која и њега вреба, у себи је непрекидно понављао: „Корак... корак... цепин!” Тачно онако како се кретао.

У два ујутру стигао је у базу, дотетурео се до шатора који је делио с Брајаном и срушио се на душек. У глави му се вртело и био је страховито жедан. „Морам некога да обавестим о Брајану, само мало да се одморим”, помислио је и заспао.

Очекује се невреме

Када се Мајкл пробудио, увелико је био дан. Био је унезверен, и даље ужасно жедан и болеле су га све кости, нарочито грудни кош. С муком се подигао, изишао и повикао: „Роде! Дебора!” Ови су истовремено промолли главе из својих шатора. „Пали смо, Брајан је погинуо”, изустео је гутајући кнедлу у грлу.

Род га је узео под руку, вратио у његов шатор и помогао му да легне. „Само се ти добро одмори, Мајкл. Ми ћемо се побринути о свему”, рекла му је Дебора. Мајкл је почео да дрхти и јеца. Плакао је све док му Дебора није дала два „кодеина” и напојила га водом. Када се смирио, узела је његов мобилни телефон и добила везу с главним надзорником шуме Џоном Сведом.

„По подне се очекује велико невреме, нисте безбедни тамо горе”, упозорио ју је Свед. „Покушаћемо да се спустимо до логора на 4300 метара ако Мајкл буде мо-

гао”, одговорила је Дебора. „Он се не осећа најбоље. У подне ћу вам се поново јавити”.

У подне је Мајкл имао јаке болове у грудном кошу и био толико малаксао да није могао ни да устане. „Остајемо горе, Мајкл није у стању ни да се помери”, јавила је Дебора Сведу. „Покушаћемо да га извучемо хеликоптером, али на то немојте рачунати јер се предвиђа олујни ветар”, одговорио је Свед.

Оток мозга

Џон Свед, главни надзорник шуме и виши медицински техничар, био је веома забринут због Мајкла. По симптомима које му је Дебора описала претпостављао је да Мајкл има церебрални едем, односно мождани оток, последицу висинске болести. Знао је да је неопходно пребацити га ниже јер, услед разређеног кисеоника на планини, може лако да падне у кому и умре.

Али, снажан ветар беснео је пуних пет дана и хеликоптер је, после једног покушаја да се пробије, морао да се врати. Током тих пет дана Мајкл је био у грозници и потпуно ван себе. Храну уопште није примао, а водом га је Дебора кашичицом на силу појила да не би дехидрирао.

Шестог дана у пола седам ујутру хеликоптер се спустио на снежну зараван недалеко од шатора. Свед, који је дошао у помоћ, Род и Дебора пренели су Мајкла до летелице и сместили га позади. Места је било само за њега. Род и Дебора одбили су понуду да се хеликоптер врати по њих. Невреме се стишало и могли су сами да се спусте. Одмах су се спаковали и кренули доле.

У болници базе Америчког ратног ваздухопловства у Енкориџу лекари су задржали Мајкла све док му се, уз одговарајућу терапију, мождани оток није повукао. Рекли су му да би сигурно умро да је у планини остао само који сат дуже.

Средином маја шумари су нашли смрзнуто тело Брајана Мекинлија. Мајкл и Фејт Енгов били су на његовој сахрани у Мериленду и остали су извесно време с његовом младом удовицом Пам.

И Мајкл, и Род, и Дебора наставили су да се баве алпинизмом.

Бојана Дожић

ПОЛИТИКИН

НОВА МОДА: мушко-женски парфем

МИРИШИМО
СВИ
ИСТО!

**Ако је могао
један Наполеон, а то
исто ради и чувени
глумац Шон Конери,
зашто не би и обични људи?
Прскајмо се из истих флашица!**

Кад
видите неке
од ових мириса,
да се не
изненадите

Већ је пословична чистоћа (!) Француза у прошлим временима. Вода и сапун биле су ствари за избегавање и зато се мирис користио у огромним количинама. Тако се и за Наполеона прича да је, уместо водом, више волео да се полива мирисима, углавном оним које је користила његова супруга или његове другарице.

Било је то у већ заборављеним временима. Сада су ствари сасвим другачије. Ни то није истина, ако је веровати поузданим обавештењима да мачо-глумац Шон Конери, некадашњи Џејмс Бонд, највише воли да се намирише неким парфемом намењеним „слабијем полу”.

На идеју да се створи парфем-андрогин (двополан, хермафродит) дошли су још почетком прошле године велики креатори који потписују и козметичке производе. Већ се и на нашем тржишту, додуше по скупим радњама и бутицима, може наћи „СК”, унисекс парфем Келвина Клајна. „Ком де гарсон” мирис је јапанске дизајнерке Реи Кавакеибо која је стекла славу својим једноставним, врло често „малим црним”, хаљинама. Још једна у свету чувена фирма „Герлен” појавила се са мушко-женским парфемом – „Пти Герлен”.

– Многи нас оптужују и проглашавају борцима за генерацију која неће знати коме полу припада – објашњава Роја Доув, жена која је докторирала на историјату парфема, тренутно запослена у „Герлену”. – Људи као да су заборавили да су сви мириси, а њихов развој и употребу пратимо негде од 15. века, у почетку били исти. Једнако су их користиле и жене и мушкарци. У 18. веку појављује се парфем „О д’колоњ” који и сада може да се нађе на тржишту. А кад је 1853. „Герлен” створио мирис „О Имperiел” посебно направљен за супругу Наполеона Трећег Жени, касније царицу, Наполеон се обилно поливао, да не кажемо купао, „империјалом”.

Само тридесетак година после мириса „империјал” из „Герлена” објављују да су створили парфем „Џики” који је такође био унисекс. У то време миришљавае водике једноставно нису имале одредницу – ово је за жене, а ово за мушкарце. Крајем 19. и почетком 20. века долази до одвајања. „Џики”, створен 1889. године, постаје најпре мушки, а двадесетих година овог века добија обележје женског парфема који и данас користи Шон Конери.

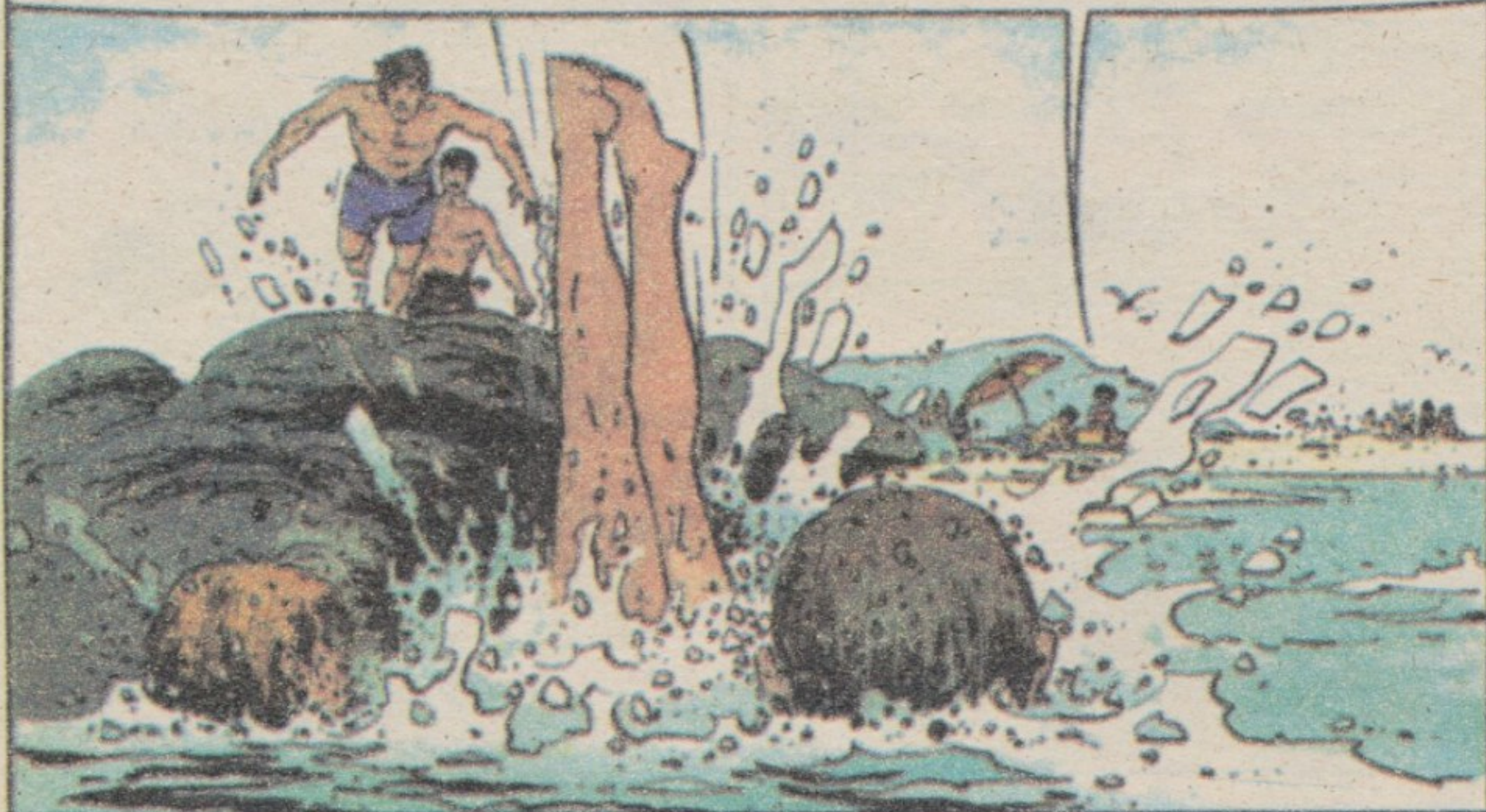
– Унисекс мириси не бришу разлику између полова – наставља госпођа Доув. – Са идејом да могу да их користе сви, пријатељи, другарице, брачни парови, млади који се забављају, желимо да постигнемо чвршће везе међу људима. Добро се осећаш и сам, али имаш јачи осећај заједништва са свима са којима дођеш у додир (под условом да и остали прихвате идеју о мирису-андрогину).

Уосталом, зар то није једноставније? Уместо да купујете два, што је и већи трошак, набавите један мирис, па могу да га користе сви укућани, можда чак и кућни љубимац?

В. С.

ЗАБАВНИК

ПРОГНОЗА ЈЕ ЈЕДАН ПРЕМА ХИМБАДУ ДА СЕ ТВОЈА МАЛА НАЛАЗИ НА НЕКОМ ОД ОВИХ ОСТРВА, ИСТА ТОЛИКА ТИ ЈЕ И МОГУЋНОСТ ДА НАЂЕШ

И ДА ЗНАШ, МОЈЕ ТРАГАЊЕ НИЈЕ БЕЗАНО ЗА ТЕБЕ ВЕР ЗА ГЕНЕРАЛА КАРНИНГТОНА!

ТО САМ ЗНАО И САМ! И ПРЕСТАНИ ВЕР ЈЕДНОМ ДА КИМ НАЗИВАШ МОЈОМ МАЛОМ!

А САД ПОСЛАСТИЦА ЗА КРАЈ! ТВОЈА МАЛА, КОЈА ТО НИЈЕ, РОДИЛА ЈЕ СИНА, А ОТАЦ ЈЕ ВАЛИ ШЕРИДАН!

ЈЕДВА САМ ТЕТКУ АМАЛИЈУ НАГОВОРИЛА ДА ПРОГОВОРИ! КИМ СЕ ПОРОДИЛА У ТАЈНОСТИ, ТАКО ДА ГЕНЕРАЛ О ТОМЕ НИШТА НЕ ЗНА!

КИМ И ВАЛИ! ТО ОБЈАШЊАВА МНОГЕ СТВАРИ! ШТА ЈЕ С ДЕТЕТОМ?

АМАЛИЈА НЕ ЗНА! КИМ ГА ЈЕ ПОВЕЛА СА СОБОМ НА ИСТОК!

ШТА ТИ ГОВОРЕ ОВЕ МИЋЕНИЦЕ?

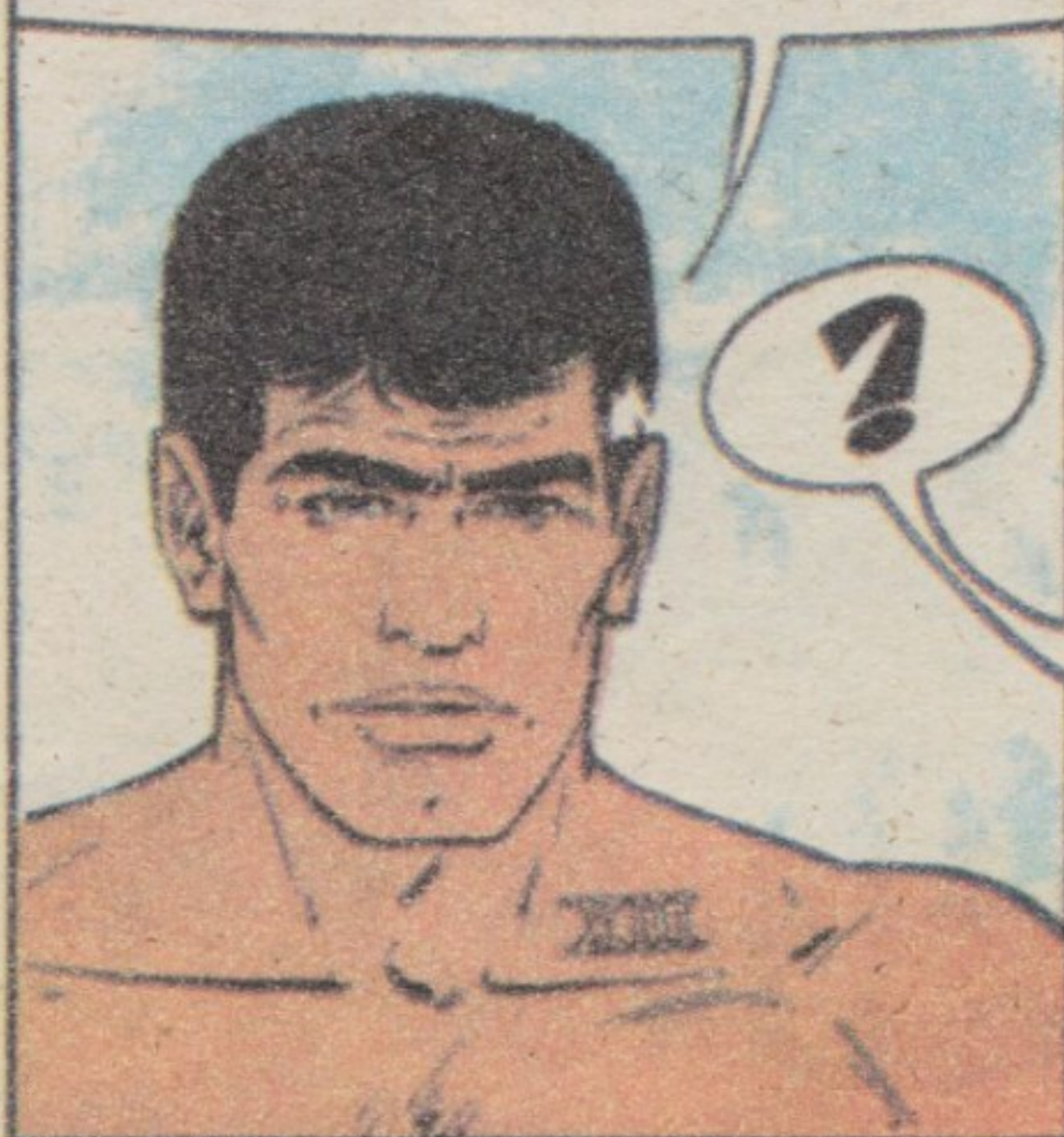

СВЕ ШТО НИСАМ МОГАО ДА ПОВЕЖЕМ ДО САДА! ВАЛИ ШЕРИДАН ЈЕ БРОЈ ЈЕДАН, У ТО САМ САД УБЕЂЕН, А КИМ ЈЕ ОД ПОЧЕТКА ЗА НЕГА РАДИЛА!

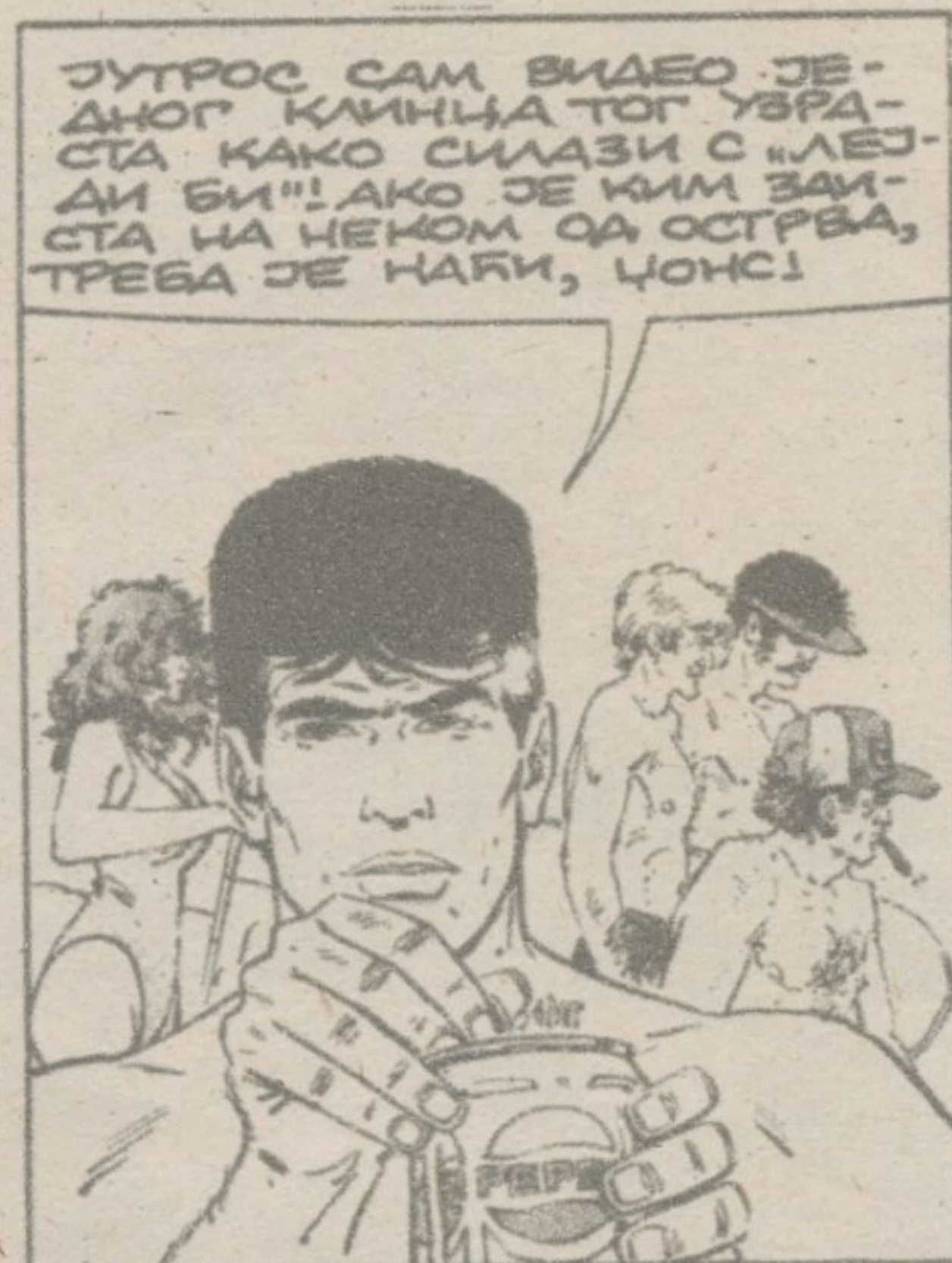
ПО ЊЕГОВОМ НАЛОГУ ЈЕ, ЗНАЧИ, СТУПИЛА У КОНТРА ОБАВЕШТАЈНУ СЛУЖБУ И УДАЛА СЕ ЗА СТИВА РОЛАНДА, ДА БИ ЈОЈ УВЕК БИО НА ОКУ! ПО ЊЕГОВОМ НАЛОГУ ЈЕ СВЕ ТО И ПРЕКИНУЛА!

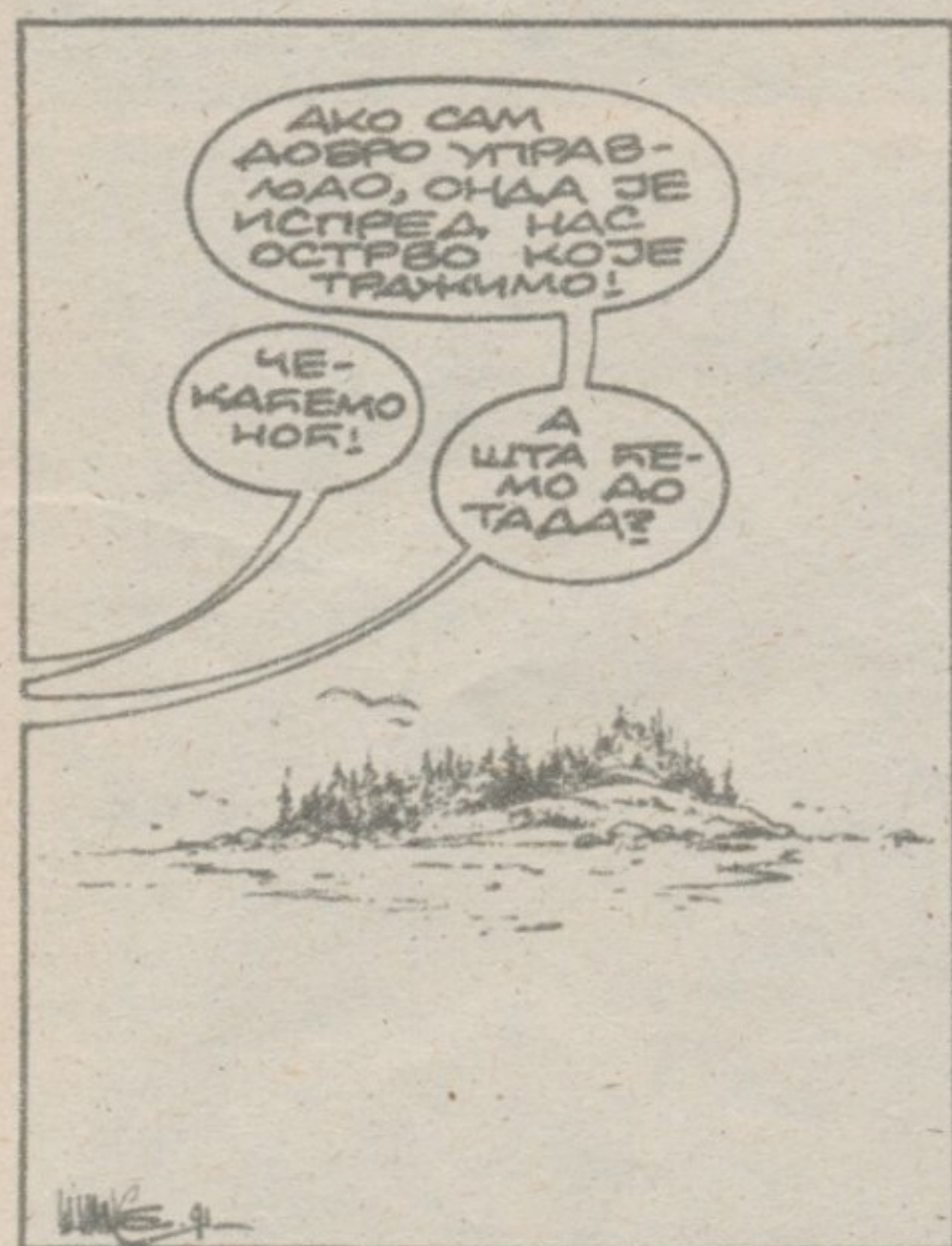
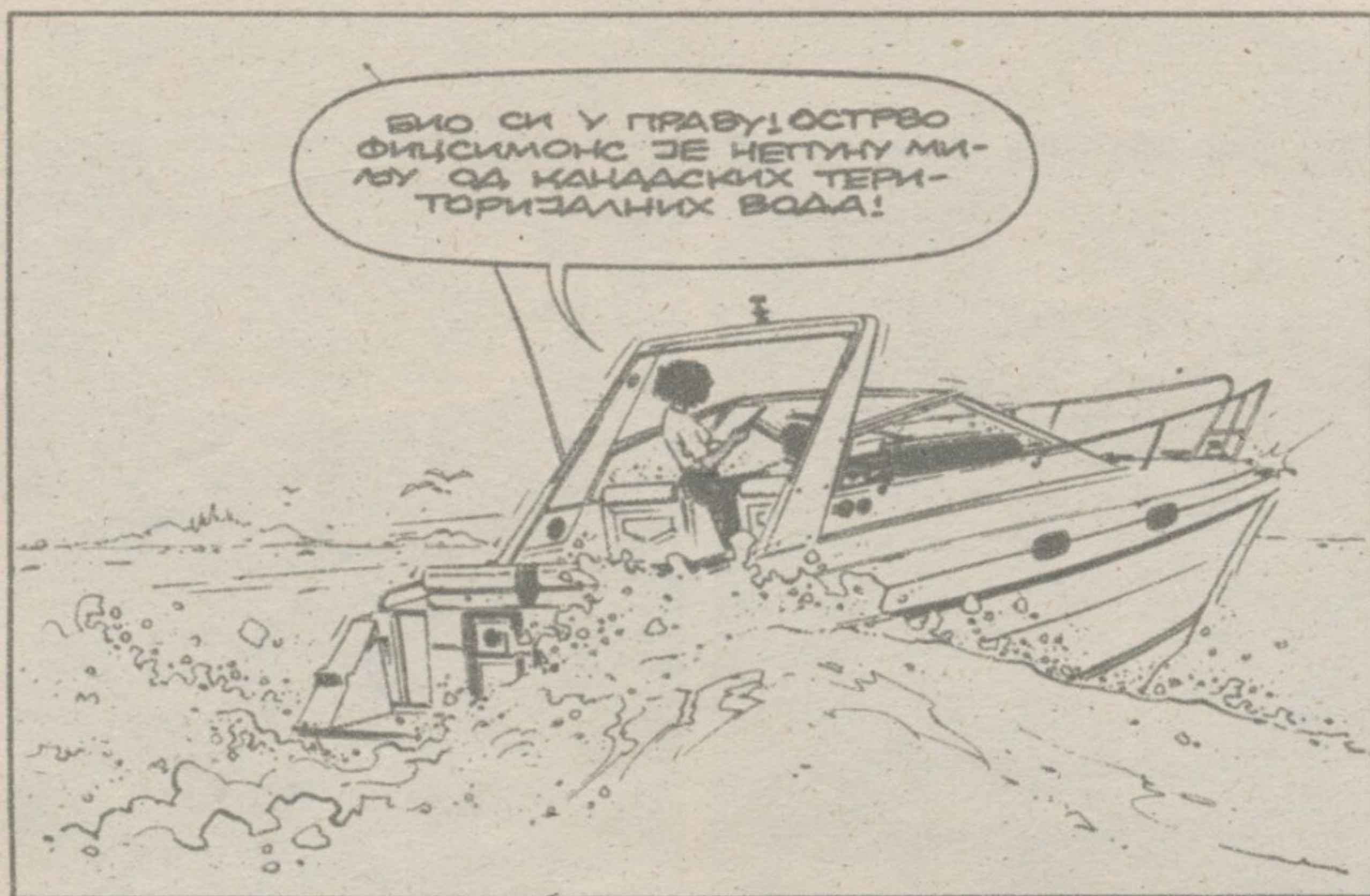

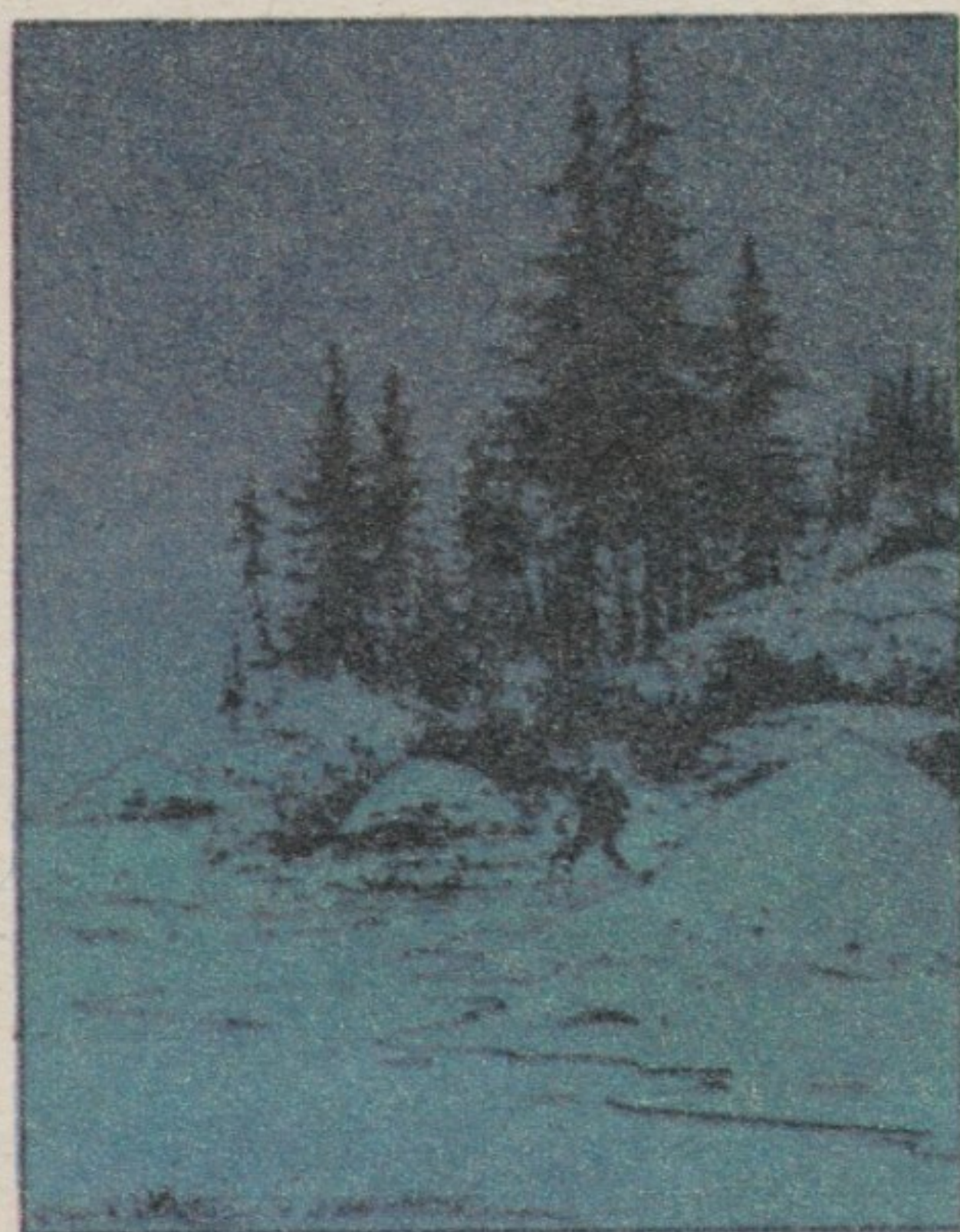
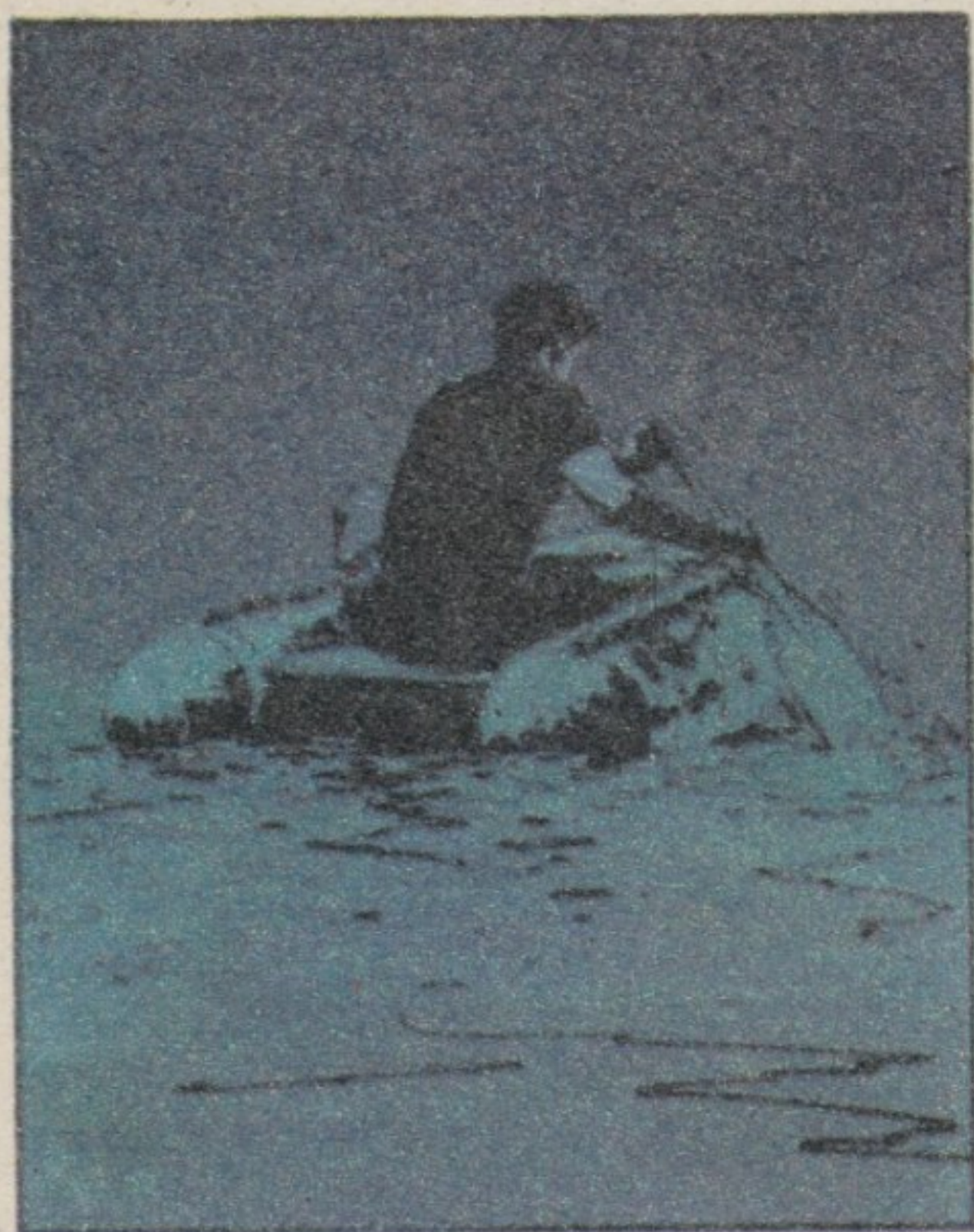
ТО ОБЈАШЊАВА ЗАШТО САМ, ПОСЛЕ "ТРАНСФОРМАЦИЈЕ" У СТИВА РОЛАНДА, ТАКО БРЗО ПАО ШАКА БРОЈУ ЈЕДАН И МАНГУСТУ!

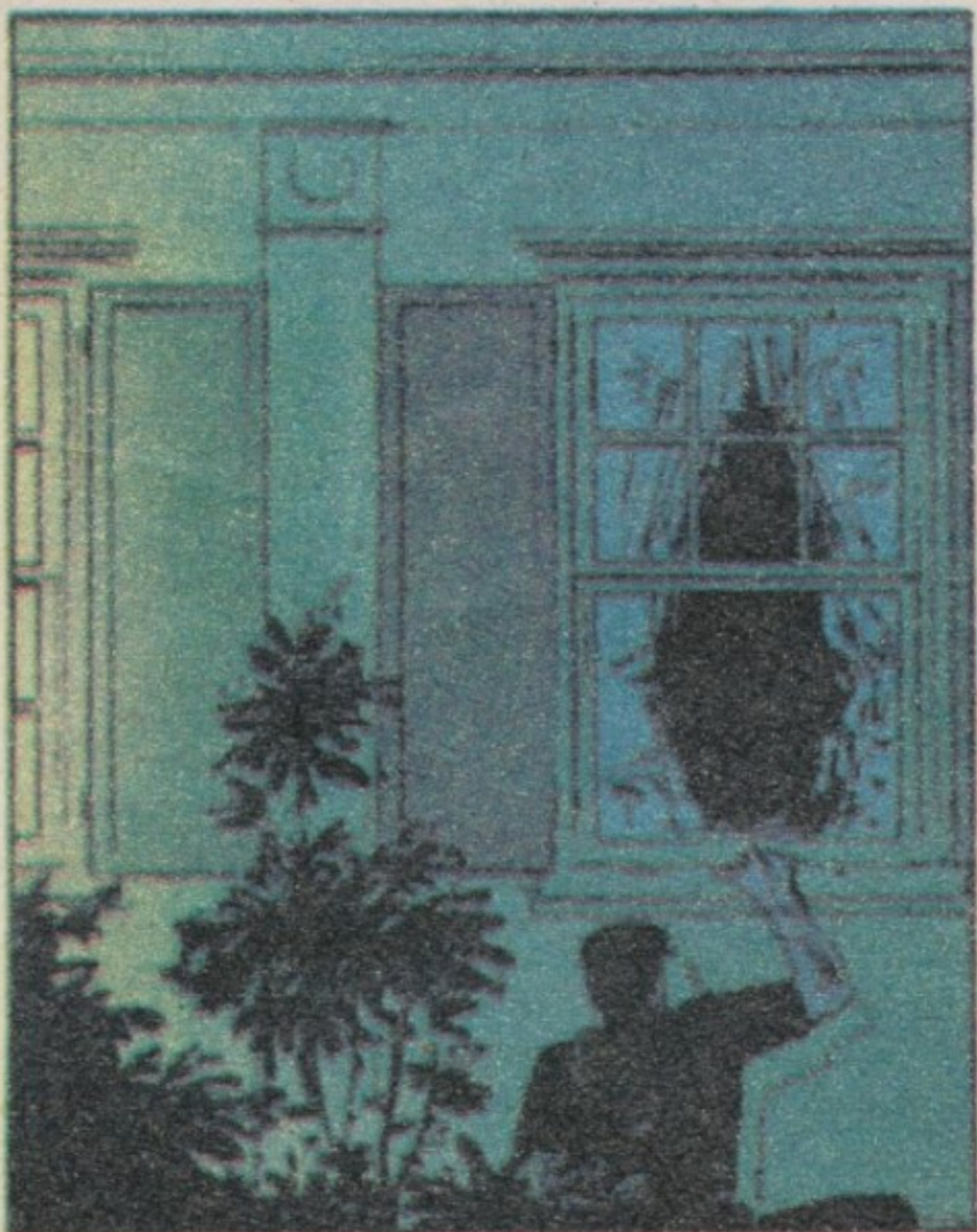
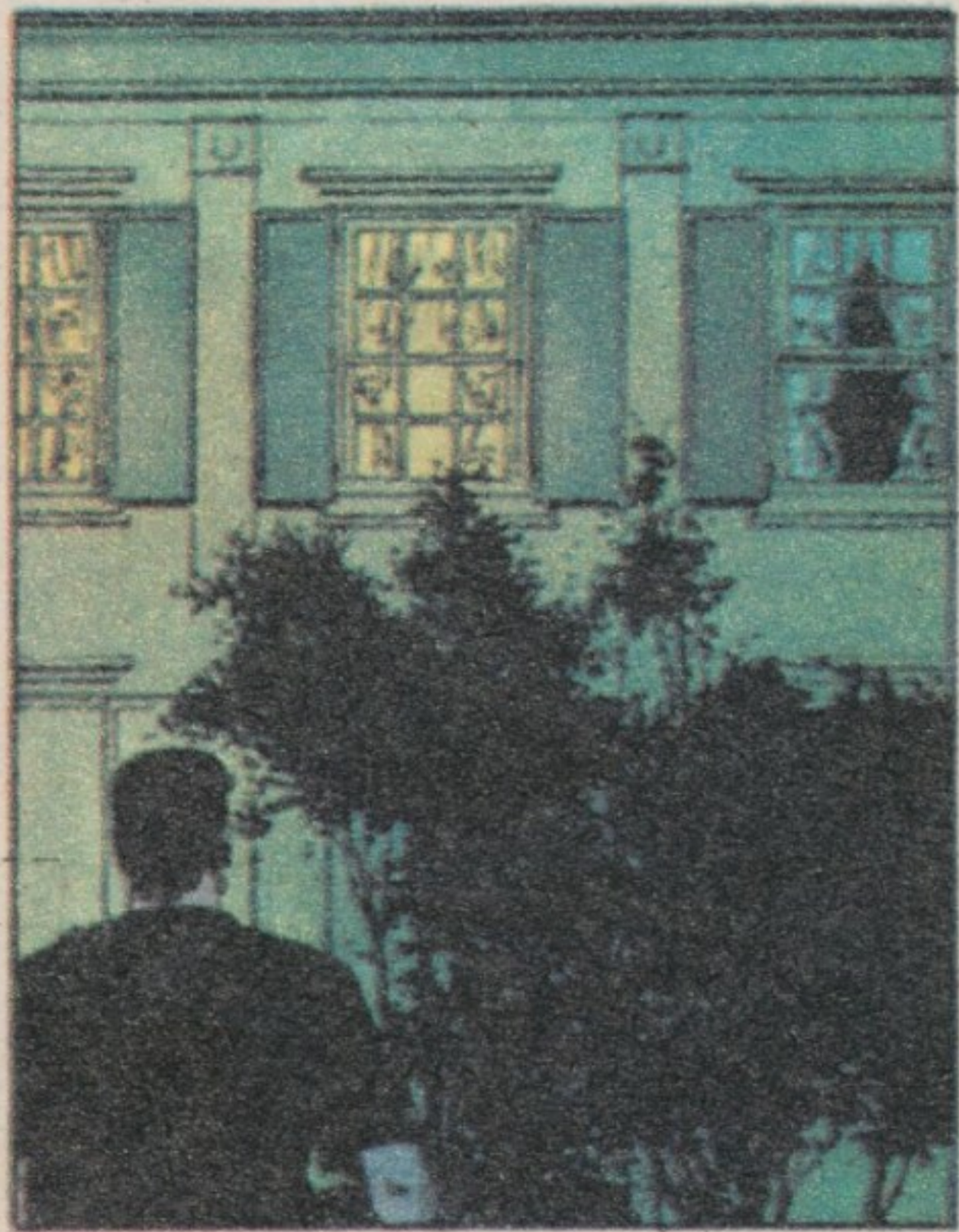

?

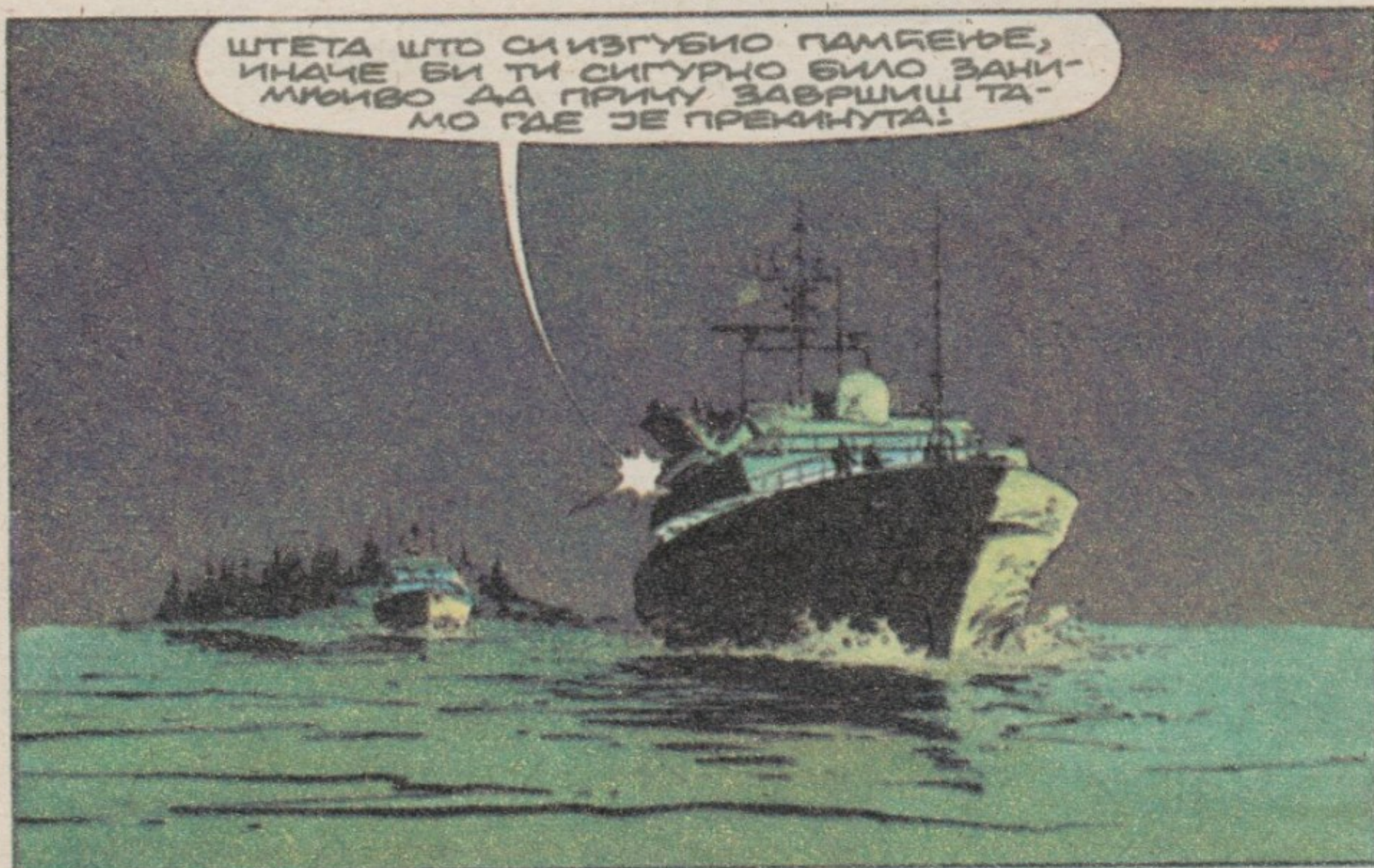

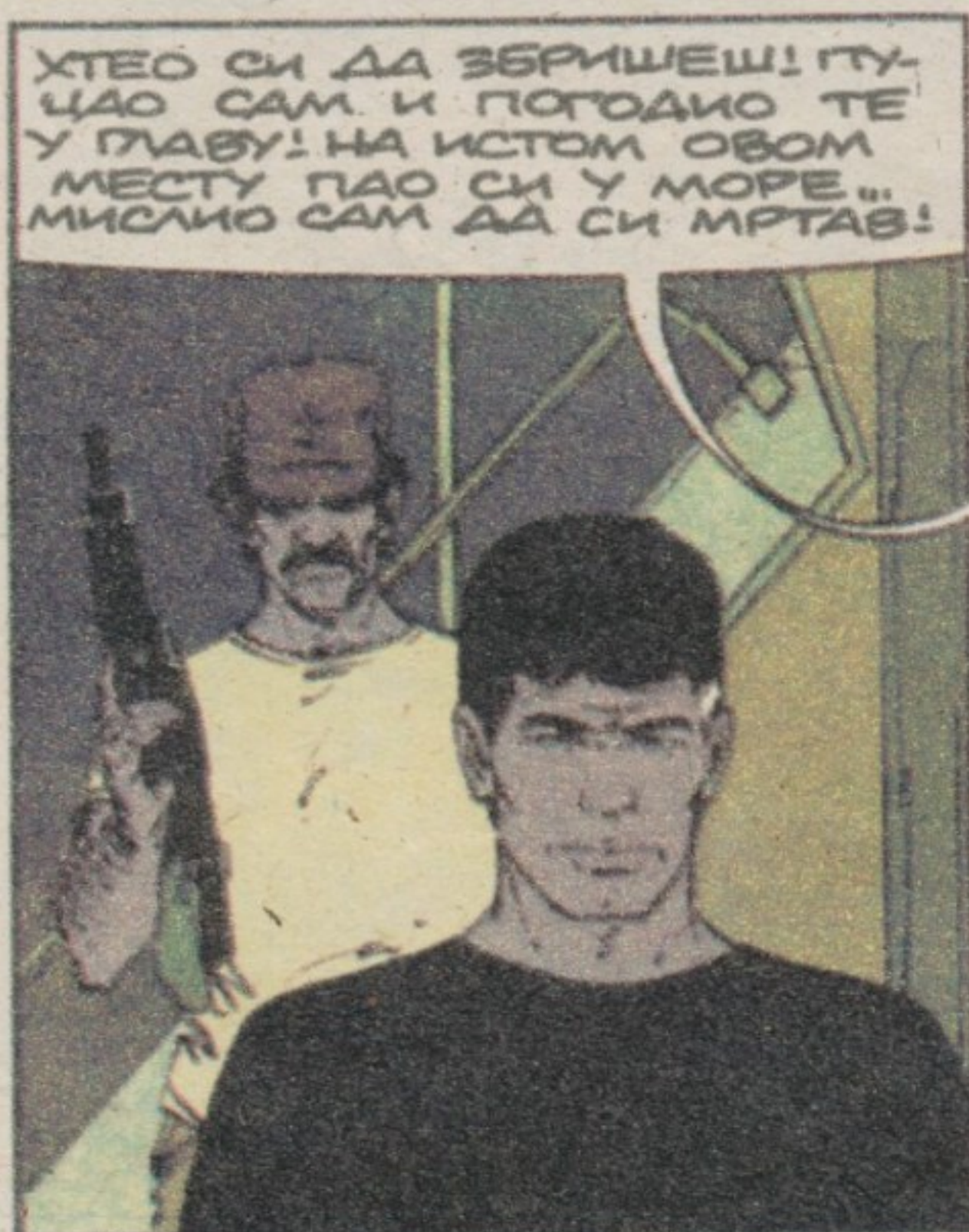

ШТЕТА ШТО СИ ИЗГУБИО ПАМБЕЈДЕ,
ИНАЧЕ БИ ТИ СИГУРНО БИЛО ЗАНИ-
МЛИВО ДА ПРИМУ ЗАВРШИШ ТА-
МО ГДЕ ЈЕ ПРЕКИНУТА!

ЗАР СЕ БАШ НИЧЕГ НЕ СЕ-
БАШ? КИМ ТЕ ЈЕ ДОВЕЛА
НА ЗАХТУ! КАД БИ ЗНАО
КАКО СИ БИО ЗАПАЊЕН
КАД СИ СКВАТИО ДА ТЕ ЈЕ
ИЗДАЛА ОНА КОЈУ
СИ ВОЛЕО!

ХТЕО СИ ДА ЗАРИШЕШ! ГИ-
ЦАО САМ И ПОГОДИО ТЕ
У ПЛАВУ! НА ИСТОМ ОВОМ
МЕСТУ ПАО СИ У МОРЕ...
МИСЛИО САМ ДА СИ МРТАВ!

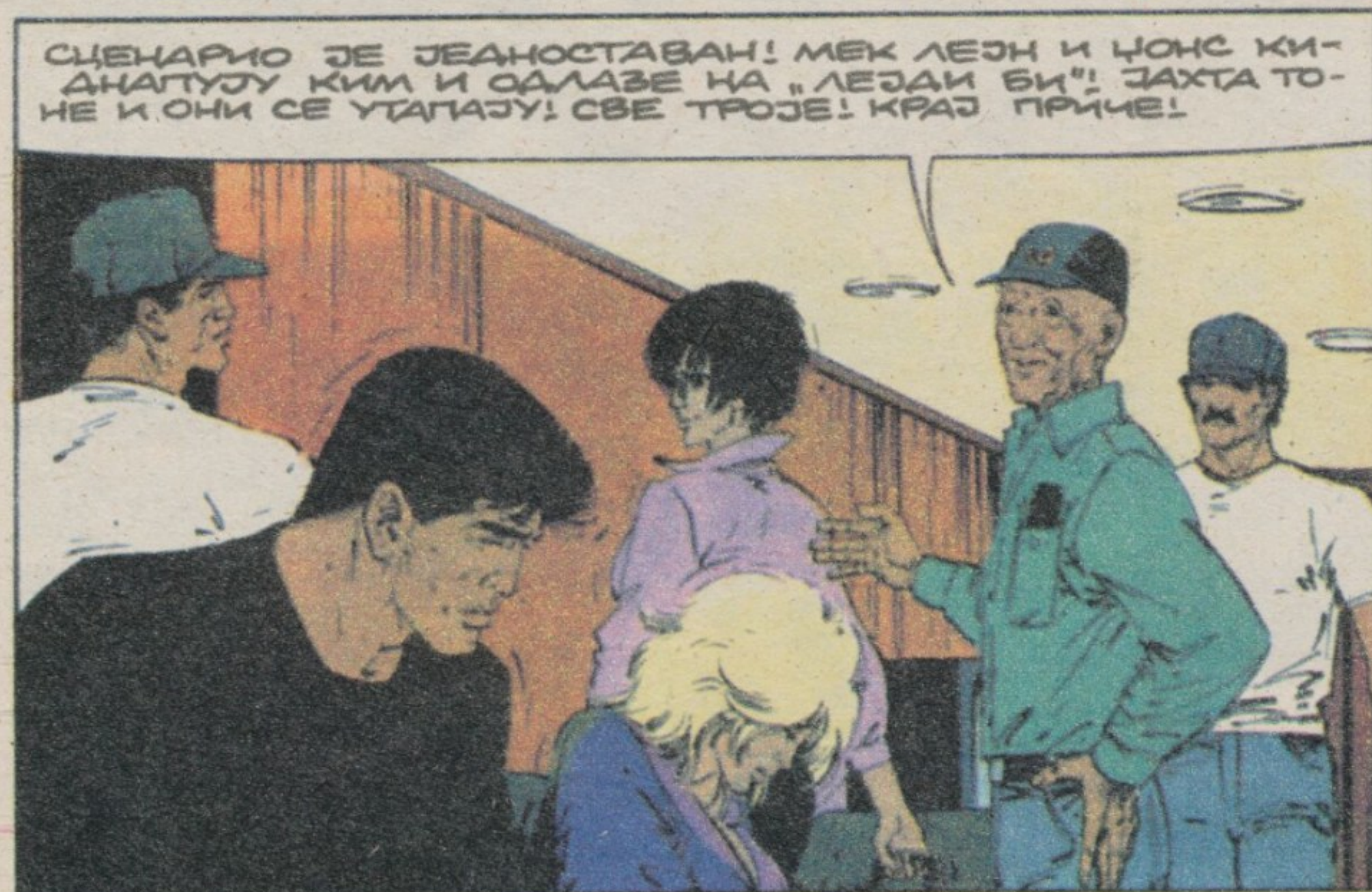

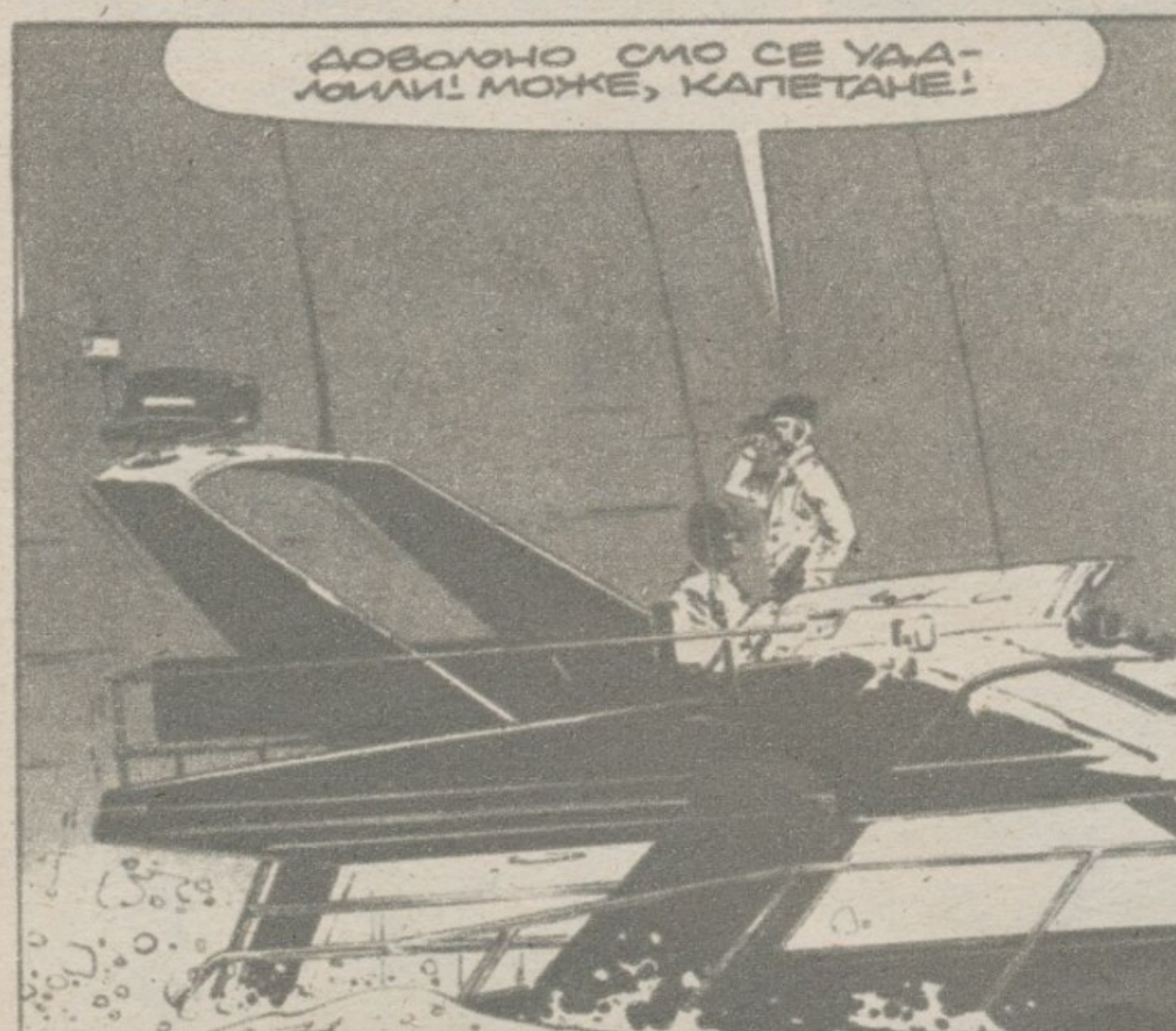
ДОДАШЕ, ДАТЕ ТАДА
НИСАМ ПРОМАШИО, НЕ
БИХ САД ИМАО ПРИЛИКЕ
ДА БУДЕМ НЕПОТРЕШИВ!

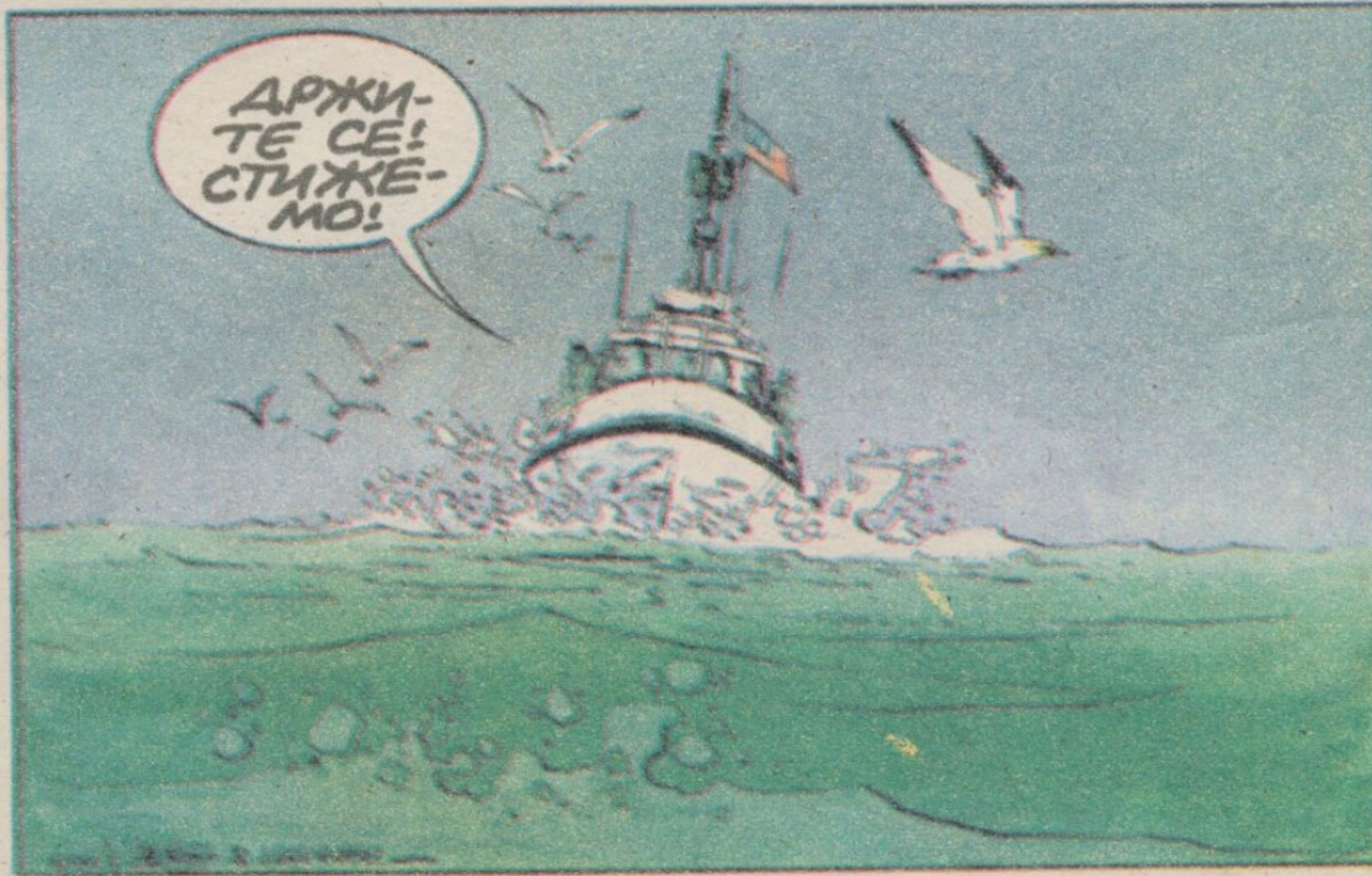
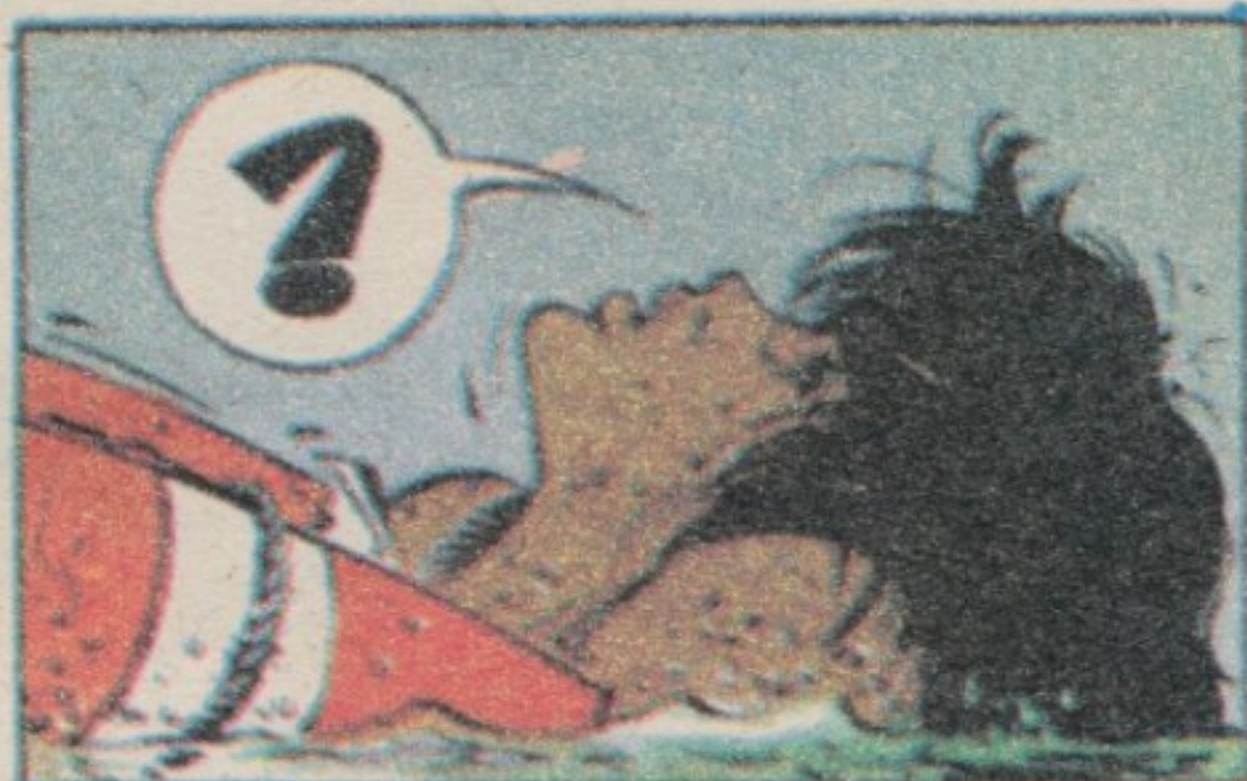
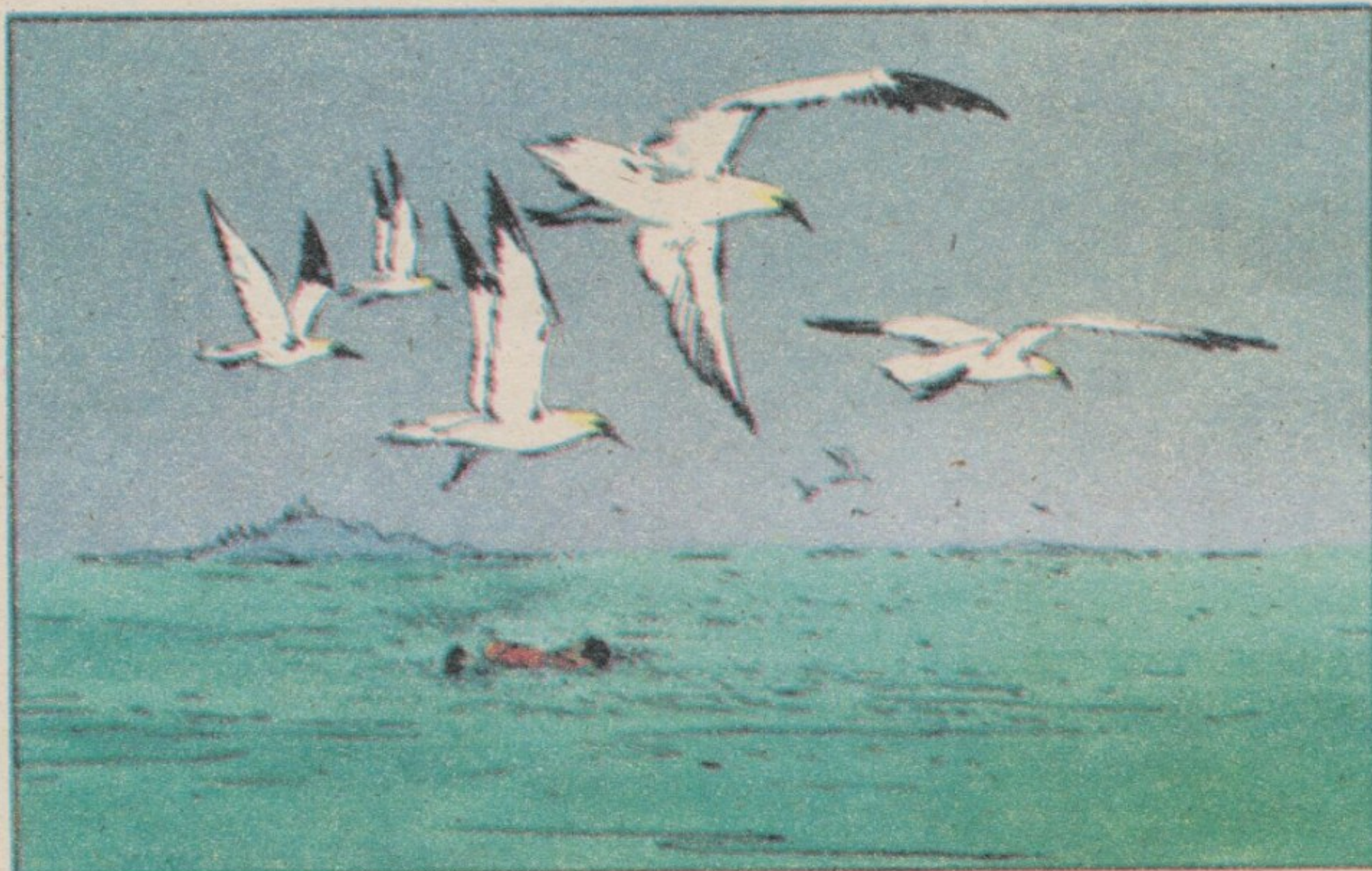
ВИДИШ КАКО САМ ЉУБА-
ЗАН! ЖЕЛЕО САМ ДА ТИ И
ЏОНС БУДЕТЕ ЗАЈЕДНО И
У ПОСЛЕДЊИМ ТРЕНИЦИМА!
ТРЕНУТНО СЛАВА, АЛИ НЕ-
БЕ ЈОШ ДУГО! ХА! ХА!

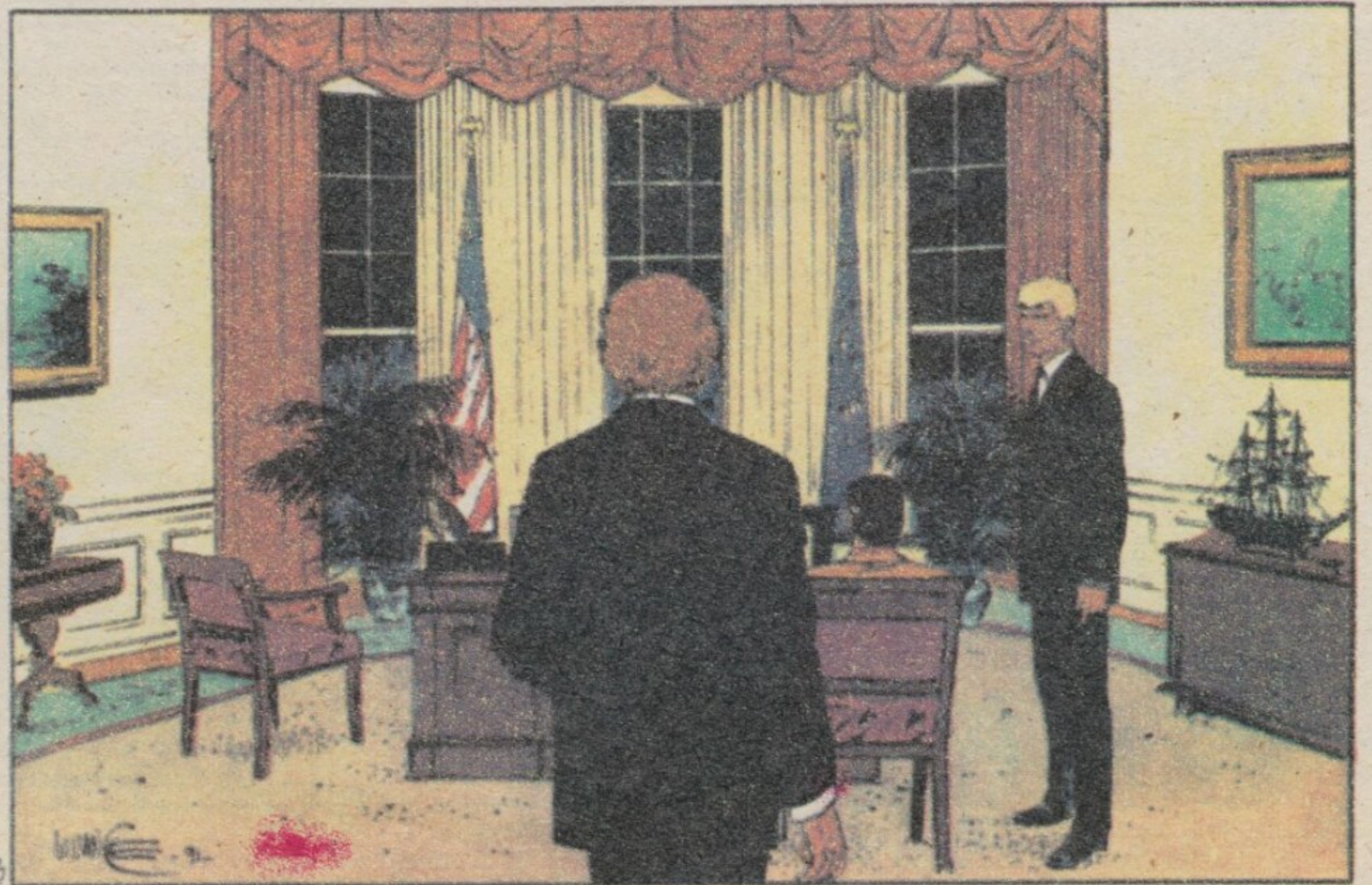
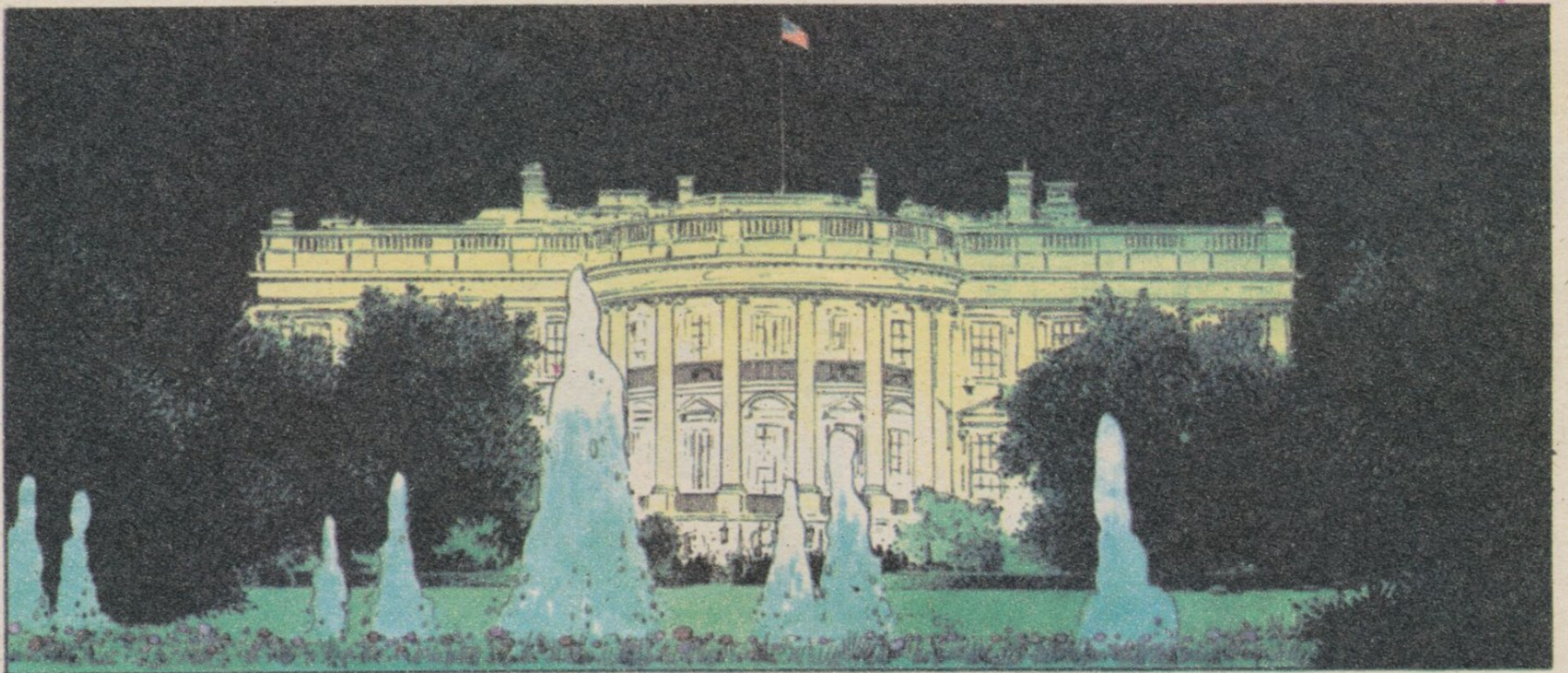

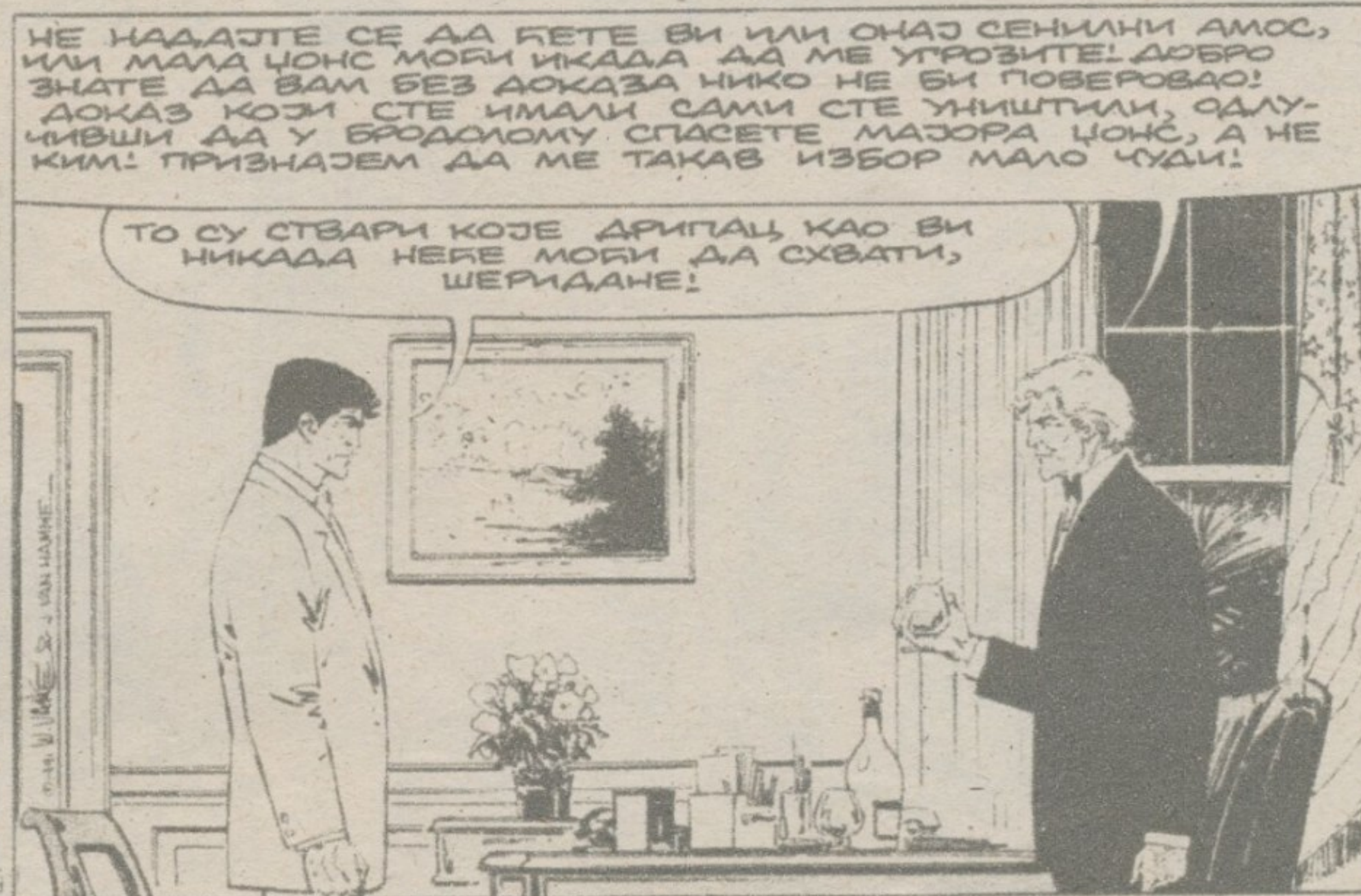
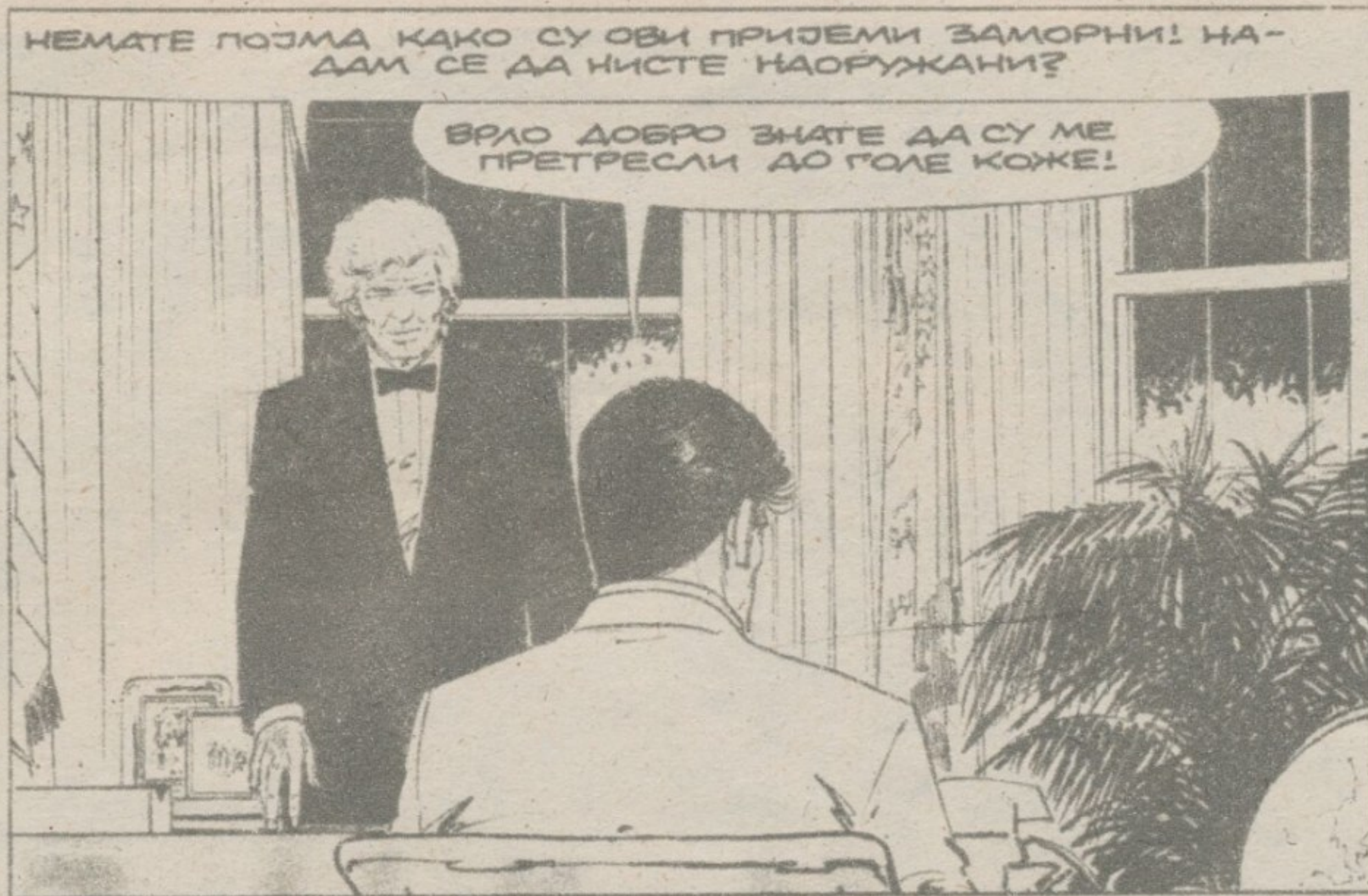

ГРЕШКА ЈЕ ШТО САМ ПОСЛАО
НЕДА КОЈИ НИЈЕ УПУГЕН У
СВЕ ОВО! УМЕСТО ДА ПОКУ-
ПИ ВАШ ЛЕШ, ОН ВАМ СПА-
САВА ЖИВОТ! МАНГУСТ
ЈЕ У ПРАВУ... СРЕГА ВАС
ПРАТИ НА СВАКОМ
КОРАКУ!

ТО МИ СЕ СВИЂА... ЗАТО ВАМ
ПОНАВЉАМ ПОЊУДУ ОД НЕКО
ВЕЧЕ! РАДИТЕ ЗА МЕНЕ,
БУДИТЕ ПРЕДСЕДНИКОВ
ЧОВЕК! ТО ЋЕ БИТИ КРАЈ
ВАШИХ БРИГА! ШТА КА-
ЖЕТЕ?

ЗНАШ ЛИ ТИ КОГА СИ
УДАРИО, БЕЗОБРАЗНИЧЕ?

ЈА САМ НАЈМОЋНИЈИ ЧОВЕК
НА ПЛАНЕТИ! ГДЕ ГОД ДА СЕ БУ-
ДЕШ КРИО НА КУПЛИ ЗЕМА-
ЉСКОЈ, НАЈИ БУ ТЕ! ЧИМ НАПУ-
СТИШ ОВУ ПРОСТОРИЈУ, СМАТ-
РАЈ ДА СИ ОСУЂЕН НА СМРТ,
МЕК ЛЕЖЕ!

СВИ СМО МИ ОСУЂЕНИ
НА СМРТ! ЧАК И ВИЛА-
КУ НОБ, БРОЈУ ЈЕДАН!

ЗНАЧИ, СВЕ СЕ ЗАВРШИЛО
НА ОБОСТРАНО ЗАДОВОЉ-
СТВО! АЛИ, КАО ДА САМ ЧУО
ПОВИШЕНЕ ГЛАСОВЕ!

РАЗГОВОР ЈЕ БИО
МАЛО ЖУСТРИЈИ!
ЗБОГОМ, НЕДЕ, И
ХВАЛА НА СВЕМУ!

СЛИКОВНИЦА НА ТЕЛУ

ТОХУ СЕ ОПЕТ ПРОБУДИО

**Траг који на ко-
жи оставе игла
и мастило више
се не брише.
Овај вид улеп-
шавања имао је
разне намене, а
најстарија тето-
важа нађена је
на једној еги-
патској мумији**

У анатомском музеју Уни-
верзитета у Токију најпо-
сећенија је сала у којој
су изложене људске коже.
Публика може да види више
од стотину примерака: са ра-
мена, стомака, руку. Ипак,
ова изложба није постављена
да би плашила, она има умет-
нички циљ: све ове коже су, у
ствари, прекривене тетова-
жом. Змајеви, змије, цветни
мотиви... исцртани су до са-
вршенства тако да свака од
ових „слика“ на тржишту вре-
ди око пола милиона марака.

У Јапану се овај обичај ја-
вио у првом веку пре наши-
ере, али у то доба користила
се само тетоважа на лицу
криминалаца, да би били обе-
лежени. Жељена украсна те-
товажа, звана хориноми, на-
стала је много касније, у 18.
веку. У то време велики успех
доживео је роман „Суико-
ден“ у коме су се преприча-
вали доживљаји групе пусто-
лова, људи попут Робина Ху-
да и његове дружине. Хероји
џунгле били су тетовирани и
тако је јапански народ почео
да их опонаша.

Бог из света ноћи

— Да би то постигли, корис-
тили су штапиће са иглама на
врху које су замакали у боју, а
затим забадали испод коже.
Иако примитивна, ова техника
ипак је дозвољавала нијанси-
рање и уметничко изражава-
ње. Она је и данас најчешћа у
Јапану — објашњава Ђорџо
Урсини, позоришни редитељ
коме је проучавање тетоваже
хоби. Пре неколико година
Урсини је направио међуна-
родну изложбу у Риму на ко-
јој је учествовало и неколико
најистакнутијих уметника као
што су Хоријоши III из Јапана
и Дон Ед Харди из САД.

У време старог Рима тето-
важом су се обележавали ро-

Дручно
отђена
јпанска
тетоважа.
За овакво
дешо
потребно је
неколико
година
јер кожа
мора
мало-помало
да
зраста

ЈЕДИНИ СПАС ЈЕ ЛАСЕР

Све је више оних који, после невешто урађене те-
товаже, желе да је уклоне. Међутим, не постоји техни-
ка која ће стопроцентно то учинити. Ако мастило про-
ђе кроз први слој коже епидермис (покожицу) и сиђе у
други, кожу, или чак у трећи, супкутални (поткожни
слој), штета се не може попразити. Чак и кад се нај-
савременијим методама уклони мастило, остаје ожи-
љак. Неки чак и то више воле него да им остане ружан
тату. Техника којом се најбоље скида тетоважа је по-
моћу ласера. Он „пржи“ ћелије натопљене бојом. Ме-
ђутим, и за то је потребно употребити зраке исправне
таласне дужине.

бови, а легионари су имали обичај да на подлактици испишу име императора. И први хришћани исписивали су на свом телу знаке вере све док папа није то забранио 787. године: од тада је у култури Западна људско тело сматрано за свето и неповредиво.

Та забрана почела је да се крши тек крајем 18. века. После истраживања јужних мора морепловци су се враћали са екзотичним цртежима утиснутим у кожу. Опоначали су обичаје домородаца, а капетан Џејмс Кук сазнао је на Полинезији и име тог обичаја: тату. Овај назив потиче можда, као ономотопеја, од лупкања заштићеном алатком по кожи да би се у њу утиснула боја.

Тетовирање се и састоји управо у томе: убризгати у кожу твар која се раствара у масти, као што је кинеско мастило. Пошто и у ћелијама постоји слој масноће, мастило се упија и више не може да се избрише. Одбрамбени систем наше коже не одбацује га зато што га, у ствари, не препознаје као страно тело у организму.

Не зна се тачно ко је први измислио овај неизбрисив начин украшавања. Чињеница је да је најстарији „украш“, низ тачкица и линија, откривен на телу једне египатске мумије, свештенице богиње Хатор која је живела 2560-2450. година пре наше ере. А у Сибиру је 1947. нађен гроб неког ратника коме су биле истетовиране руке и ноге. Затрпано ледом, током двадесетак векова, његово тело и кожа сачувани су нетакнути.

— У ствари, сви народи на свим географским ширинама, од Ескимана до Маја, од Берберана до Полинежана, упражњавали су тетовирање — објашњава етнолог Билда дела Рађоне са Универзитета у Ђенови. — Изузетак су, због очигледних разлога, народи црне коже. Они су, уместо наношења мастила, урадили нешто друго. По одређеном распореду на телу наносили су ожиљке који су, кад сасвим зарасту, постајали рељефни украси.

Разлог ових обичаја није само изглед, већ и ритуал. Као нека врста крштења, служили су да се одређена особа уклопи у постојеће друштво, али и да јој се истовремено да лично обележје.

— У Полинезији, на пример, тетовирање је тражило корене и у митологији — објашњава даље Билда дела Рађоне. — На тим острвима препричавали су се доживљаји бога тетоваже Тохуа, онога који је измислио све цртеже и који живи у свету ноћи. Данас По-

Две врсте машина за тетовирање и палета с бојама

линежани кажу да се Тоху пробудио. Католички мисионари својевремено су забранили тетовирање, али осећање независности које расте у тим народима обнавља сада и старе обичаје.

Сваки друштвени слој има своје посебне украсе, углавном геометријске, а ритуал се обавља уз игру и песму. Музика служи и да би се прикрила запомагања деца којима се кожа шара помоћу оштрих зуба дивље свиње замочених у угаљ од кокосовог ораха помешан са уљем.

Сида и тату

Што се тиче Кукових морнара, они су те обичаје открили крајем 18. века и усвојили их пре свега због њихове лепоте. Но, на тај начин вероватно су прекраћивали време током дугих путовања морима, а досаду су тако разбијали касније и заточеници по затворима. То тврди Ђанмаурицио Ферчони који је друге почео да тетовира још пре 22 године, а његов студио у Милану данас је најпознатији у Италији. Зове се „Queequeg“ у част харпунаша са потпуно

ХИРОВИ ВЛАДАРА

Метак који је проузроковао Први светски рат прошао је, у Сарајеву, кроз тело Франца Фердинанда право кроз главу истетовиране змије. Међу крунисаним главама и племићима тетоважа је увек била омиљена, или као успомена на војничку службу или као „сувенир“ са далеких путовања. Хенри III имао је на леђима сцену лова на лисицу. На руци Џорџа V био је истетовиран змај који се спуштао од рамена до корена шаке. Цар Никола II вратио се са ходочашћа у Јерусалим са сабљом тетовираном у пределу срца. Сви дански краљеви од 1906. па надаље били су тетовирани. Међу политичарима каснијих година тетовирани су били сви потписници споразума на Јалти: Черчил, Стаљин и Рузвелт. Џон Кенеди је, пак, на молбу жене морао хируршки да скида свој украс. У свету спектакла носиоци татуа су безбројни: од Мика Џегера до Билија Ајдола, од Алена Делона до Корин Клерн. Пре или касније, сви му подлегну.

тетовираним телом кога је Мелвил описао у „Моби Дик“.

Ферчони, као и све његове колеге данас, ретко ради ручно. Најчешће користи елек-

тричну машиницу. Прву такву измислио је Семјуел О'Рејли 1891. Механизам се састоји од два електромагнета која, у процесу привлачења и раздвајања, преносе импулсе на дршку на коју је учвршћена једна или више игала. Ова машиница може да изведе више од хиљаду убода у минуту и прави готово непогрешиве цртеже.

— Тајна је у томе да кожу треба бушити по самој површини — открива Ферчони. — Ако се продре дубље, цртеж ће изгледати неуредно, нејасно. А бол? Сасвим је подношљив, па је тетовирање последњих година опет ушло у моду. Можда се на тај начин изражава побуна против друштва, што је веома често у време економских и политичких криза — објашњава он.

Бројке као да потврђују ово што каже. Институт Рес утврдио је да у Италији има преко 750 хиљада тетовираних особа, од тога половина жена. Оних који праве тетоваже има 1.800. Сваке године направе око 130 хиљада нових татуа и то на разним особама: од младића алтернативца до успешних бизнисмена, трговаца или интелектуалаца.

Мода на страну, али шта их на то нагони?

— У основи, то је жеља сваког појединца да се разликује од других — објашњава психоаналитичар Алдо Каротенуто. — До тога би требало да се дође развијањем личности, дакле стварањем свог унутрашњег света. Понекад се, међутим, прибегава и спољним обележјима, као што је тетовирање. Није случајно што су се ти обичаји развили и распространили у примитивним племенима где су појединци тако тражили једини начин сопственог потврђивања.

Онај ко се тетовира често је, по мишљењу Каротенута, сањалица, живи у вечном сукобу између онога што би волео да буде и онога што јесте, па зато бира неки цртеж са којим ће затим стално бити у сукобу.

Захваљујући моди тетовирања, која узима све више маха, салони у којима се слика по кожи доћи ће ускоро под удар закона зато што постоји велика вероватноћа да се сида и на тај начин пренесе. Предострожност је, наравно, неопходна, али ако се зна да је тетовирање нешто што се ради упркос свим забранама, може бити да ће доношење правог закона учинити да оно изгуби од своје узбудљивости.

МИШ

КИЛИ КАО ЗАЈЛЕР

Гренобл, главни град француског департмана Изер, био је домаћин Десетих зимских олимпијских игара. На свечаном отварању ове „беле“ Олимпијаде, пред око 65000 гледалаца, бакљу са олимпијским пламеном последњи је носио некадашњи француски ас у уметничком клизању Ален Калма.

Захваљујући довитљивости људи који су припремили овај свечани тренутак, откуцаји Аленовог срца док се успињао до посебног постоља и затим упалио олимпијску ватру могли су да се чују преко звучника. Узбуђење у гледалишту достигло је врхунац када се Калма, приметно задихан, попео на последњи од 96 степеника и неколико тренутака касније запалио велики олимпијски пламен.

Игре је, затим отворио француски председник Шарл де Гол који је због снежне

Победама у спуту, слалому и велеслалому Француз Жан-Клод Кили начинио је подвиг раван ономе који је, дванаест година раније, остварио Аустријанац Тони Зајлер

међаве, на олимпијски стадион стигао са десетак минута закашњења.

Узбуђења су се затим пренела на снежне стазе и ледене плоче. Пажња домаћих љубитеља зимских спортова била је усмерена ка Шамрусу, где се њихов љубимац Жан-Клод Кили надметао са мајсторима алпског смучања из целог света. Сви су желели да виде да ли ће Кили успети да оствари оно што је пре Игара обећао – победе у спуту, слалому и велеслалому.

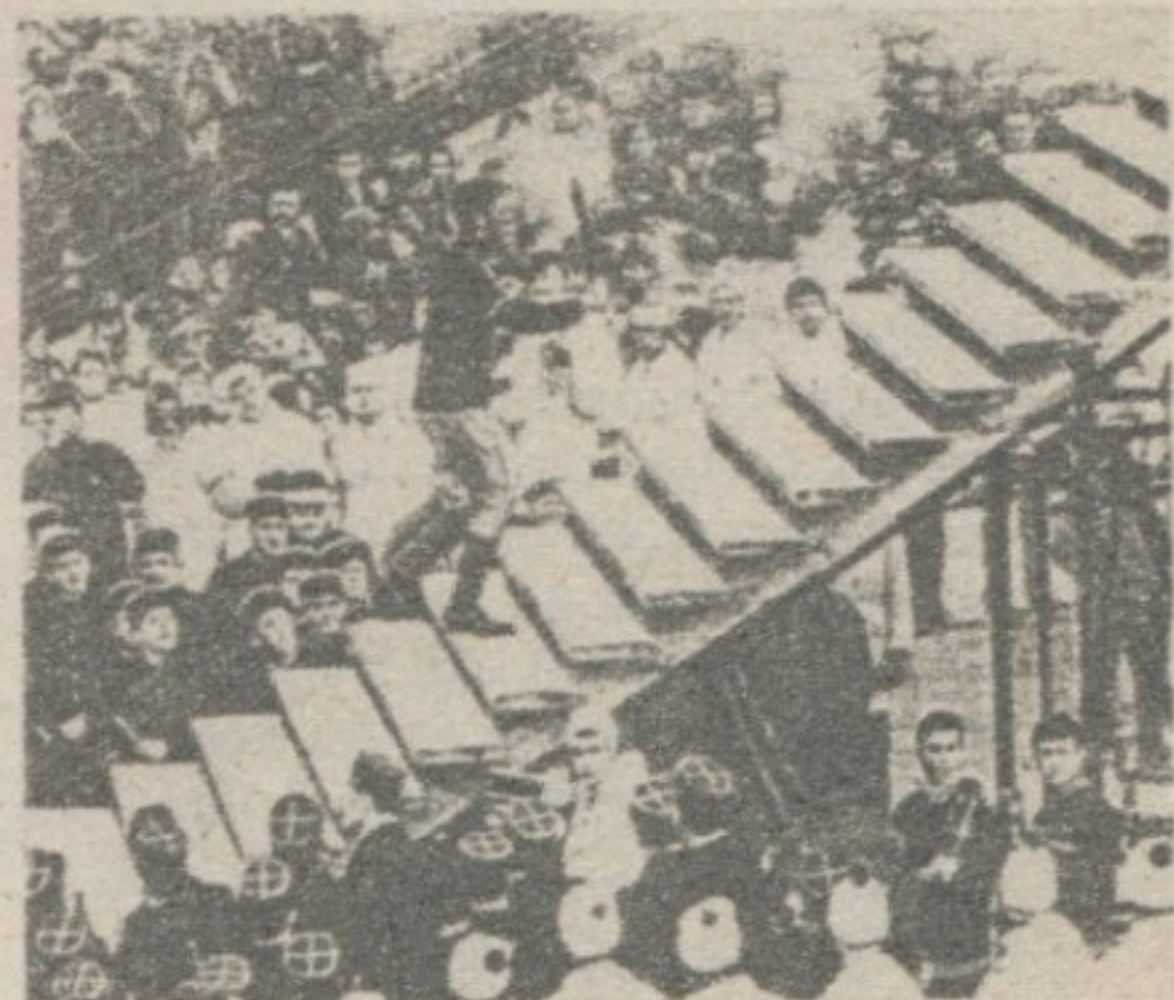
Жан Клод је веровао у себе, а и руководство француске екипе алпских спортова полагало је у њега велике наде. О томе најбоље сведочи чињеница да је Кили, током ових надметања, на располагању имао чак 14 пари смучки.

Када су такмичења почела, показало се да оптимизам Килија није био без покрића. У спуту сигурно осваја „злато“, испред свог земљака Перија и Швајцарца Детвилера. Два дана касније, 11. фебруара, Кили је још сигурније триумфовао у велеслалому па су, после ове трке, сви жељно ишчекивали надметање у слалому.

А у тој дисциплини било је више узбуђења него у обе претходне. Сви такмичари су, већ на старту, имали додатног противника: магловито и хладно време. Носилац две златне медаље Кили нашао се после прве вожње на трећем месту. Зато је, на другој стази, стартовао први и постигао резултат од не баш сјајних, 50,36 секунди.

Норвешки такмичар Мјоен био је успешнији од Килија на овој деоници, али је убрзо дисквалификован. Аустријанац Карл Шранц трећи је кренуо са старта и дуго се није појављивао из магле. Када је објављено да је пао, руководство његове екипе уложило је протест, наводећи да је Шранца омео један неопрезни гледалац који се, сасвим неочекивано, обрео на стази. Тако је жири дозволио Шранцу да поново вози. Аустријанац ову шансу користи на најбољи начин и остварује резултат бољи од Килијевог. Но, сада негодују Французи, који тврде да је Шранц промашио једну капију. Жири се, после пажљивог гледања снимка спорне вожње, сагласио са овом тврдњом и дисквалификовао аустријског репрезентативца.

Жан-Клод Кили тако је изборио треће „злато“ на овој

Последњи носилац олимпијске бакље Ален Калма

Олимпијади и изједначио се са Аустријанцем Тонијем Зајлером који је 1956. године на Играма у Кортини д'Ампецо, први успео да победи у све три дисциплине алпског смучања.

На леду, највише аплауза измамила је сјајна америчка представница у уметничком клизању Пеги Флеминг. Међу паровима, као и у Инсбруку четири године раније, највише успеха имали су супружници из Совјетског Савеза Људмила Белоусова и Олег Протопопов.

Људмила Белоусова и Олег Протопопов – најбољи међу паровима

Најуспешнији учесник Игара у Греноблу: Жан Клод Кили

ЈУГОСЛОВЕНИ СОЛИДНИ

На Играма у Греноблу југословенски представници постигли су боље резултате него на било којим претходним. Скакач Лудвиг Зајц освојио је 9. место на великој и 14. на малој скакаоници. Блаж Јакопич заузео је у слалому 28. место док је Мајда Анкеле била 12. у слалому, 29. у велеслалому и 36. у спуту.

Хокејаши су у Греноблу победили у Б групи, што је њихов највећи успех на олимпијским играма.

Шампионка у уметничком клизању Пеги Флеминг

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ
Гренобл, 6–18. 2. 1968

Учествовала су укупно 1293 такмичара (од тога 212 жена) из 36 земаља. Они су се надметали у: биатлону, брзом клизању, хонеју на леду, алпском и нордијском смучању, скоковима, уметничком клизању, санкању и бобу. Проглашено је 37 олимпијских победника.

ТЕНИС
ЗА
ПОЧЕТНИКЕ
И
МАЈСТОРЕ

ИГРАЈ ЈОШ ЈЕДНОМ, СЕМ!

Са парафразом носталгичног цитата из филмског евергрин „Казабланка“ – „Играј још једном, Сем“ – познати британски научни часопис „Њу сајентист“ описао је нову тениску машину. „Сем“ (спортс екшн машин) одскора је присутан на тениским теренима, а његови творци су аустралијски инжењер Денијел Елбаум и бивши тенисер из ове земље Нил Фрејзер.

„Сем“ може да задовољи сваку жељу тенисера, и почетника и највећих асова. Са

њим могу да вежбају и лево руке и дешњаци, он одлично изводи и бекхенд и форхенд, скраћује лоптицу, лобује противника... И све то без грешке, на површини од 15 квадратних метара.

Аустралијски тениски робот може да се програмира на осам различитих нивоа: од почетника до највећих мај-

стора. Укупно може да изведе око 1000 најразличитијих удараца, а у резервоару је смештено 200 тениских лоптица које могу да се „испале“ у размаку од две до шест секунди.

Тениска машина за тренинг може да изведе око 1000 најразличитијих удараца, а направљена је у Аустралији

Светски мајстори већ су се изузетно похвално изразили о свом новом механичком помоћнику. „Сем“ савршено изводи све ударце, али има и једну слабост – сервис. Најбољи светски тенисери имају

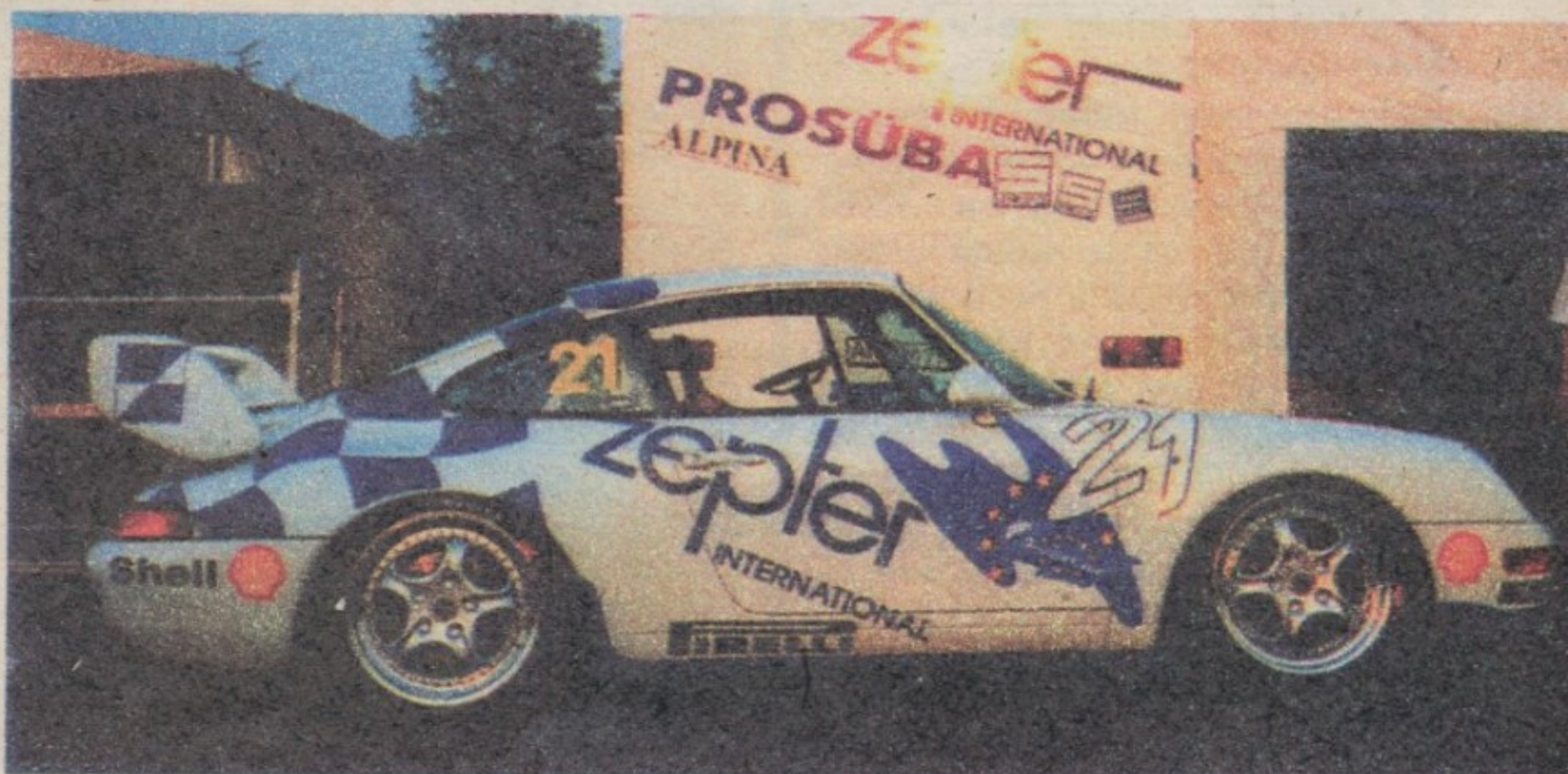
сервис који често премашује и 200 километара на час. Механички партнер, засад, успева да лоптицу убаци преко мреже брзином од 160 километара на час.

Муњевита каријера: Андреј Кулунчић, рођен 16. 5. 1970. године у Београду. Прва трка 3. 5. 1992. године у Новом Саду, за воланом „сузукија“. Сласт победе осетио је већ 11. 4. 1993. Први пут је наступио на међународној трци 11. 4. 1993. у Брну, Чешка. Годину дана касније, учествујући на Отвореном првенству Чешке, са „BMW“ био је пети у делу 2 (FIA зона) и трећи у групи N (FIA зона). Прошле године дебитовао је у „Порше суперкупу“. Освојио је осмо место.

„ПОРШЕ 911 КУП 3.8“

„Порше суперкуп“ део је спектакла који чине трке „формуле 1“. На свим Великим наградама у Европи, осим оне у Монци, „Порше суперкуп“ је званична предигра за такмичење болида „формуле 1“. Први пут, прошле године, ту су се појавила и два Југословена. „Врата је отворио“ Андреј Кулунчић, а после му се придружио Павле Комненовић. Сви возачи се такмиче у истим аутомобилима – „порше 911 куп 3.8“.

Инжењери чувене немачке фабрике спортских аутомобила „Порше“ припремили су за Суперкуп модел „порше 911 куп 3.8“. Аутомобил је дугачак 4,24 м, широк 1,73 м и висок 1,25 м. Тежак је 1100 килограма. Резервоар може да прими 74 литре бензина од 98 октана.

"Ace of Base"

у "Гинисовој
књизи рекорда"

ХИТ, ХИТ, ХИТ, ХИТ, ХИТ, ХИТ, ХИТ, ХИТ ГРУПА КОЈА СЕ ПЛАШИ УСПЕХА

Овај шведски

квартет многи

упоређују са групом "ABBA".

Сличности су

очигледне. Свет-

ски успех и две

девојке у групи,

једна плава а

једна црна. На-

равно, постоје и

разлике

ли. У ствари, нису веровали у нас."

"Ace of Base" потписали су затим уговор са једним продуцентом који такође није веровао у њих, па је уговор продао данској дискографској кући. Преварио се. Јер, њихов први сингл са песмом "Wheel Of Fortune" убрзо је постао европски хит. Право лудило настало је тек са песмом "All that she wants". Сес-

тре су престале да раде као учитељице и сви су се потпуно посветили музици.

— За годину дана успели смо да урадимо више него што неки људи постигну за читав живот — каже Малин. — Али, успех има и лоших страна. У Шведској, малтене, више не смемо да изађемо на улицу. Нисам то тако размишљала. За мене је све то постало превише крупно, нарочито после успеха у Америци. Можда тако не изгледа, али потребно је много снаге да би се издржао притисак овако великог успеха. Током снимања албума "Bridge" ја сам од нервозе изгубила глас. Момци су желели да успеју и сад се треба носити с тим. Европа је довољно велико тржиште, само од ње можемо сасвим добро да живимо. Било би, свакако, добро да можемо да одемо у Америку и да нас тамо оставе на миру, да бар прошећамо као обичан свет. Када сам имала десетак година, сањала сам о томе да постанем принцеза, да будем

чувена, лепа, да радим гомилу ствари у исто време, али када сам одрасла схватила сам да је то немогуће. А онда се тако нешто ипак деси и не знам како да се изборим с тим. Не постоји школа у којој те уче како да будеш славан. Али, сада не могу да одустанем. Ја сам моја музика, ја сам оно што певам, осећам се добро када певам, само ми не прија што смо оволико популарни. Многи су рекли да смо отворили нов звук и то је тачно: добра музика за игру и добра музика за радио. За десет година људи ће рећи да смо били прва права група која је повезивала различите стилове. А ја бих желела да овде, у Шведској, добијемо неке праве критике. Поводом прошле плоче новинарима је готово позлило. Осећала сам се као да ми је неко бацио раскуване шпагете у лице. Можда би требало да пишемо текстове које нико не разумје. Као група "R.E.M."

Њихов први албум "Happy Nation" продат је широм света у тиражу од деветнаест милиона. Захваљујући томе, доспели су у "Гинисову књигу рекорда" јер се до сада ни једна деби плоча није боље продала.

Успешну четворку чине клавијатуриста и композитор Улф Екберг, сестре Малин и Џени и њихов брат Јонас Бергрин. Јонас је пре скоро шест година у Гетеборгу предводио петочлани бенд у коме су певале и његове сестре. Почетком августа 1990. наступали су у једном клубу у коме је свирао и састав Улфа Екберга, старог Јонасовог друга. Пре него што су изашли на сцену, Јонас је сазнао да је један од чланова његове групе сувише уплашен да би свирао и у помоћ је прискочио Улф. Те ноћи настала је група "Ace of Base". Осамнаест месеци касније, уз помоћ родитеља, снимили су прве демо-траке.

— Отац је купио плоче групе "ABBA", али ништа није разумео — каже Џени. — Видео је да смо опчињени том музиком јер смо је по читав дан слушали, па је помислио да ће одговор на питање зашто се тиме бавимо наћи у тим плочама. Мислим да одговор никада није добио. У почетку смо више били хаус бенд, нешто између "Snap!" и "KLF". Онда смо се окушали у споријим песмама и реге музици јер је тако нешто Малин слушала читавог живота. Направили смо своју верзију реге музике. Свесна сам да се црнци смеју када чују да те песме описујемо као реге.

— Желели смо да људи чују оно што смо урадили — додаје Јонас. — Знали смо да је добро и да има поруку. Не неку поруку читавом свету, јер у питању је био наш сан, већ, једноставну, поруку о љубави и срећи. Наше песме "Wheel of Fortune" и "All that she wants" пустили смо људима из дискографске куће групе "ABBA" и они су се досађива-

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

CALLING OUT YOUR NAME

Feel it everywhere all around
the world
everyone not knowing where
they're going to
take this light of mine try to
make it shine
don't you know that I know
where I'm going to

Take this light of mine burn
the mission down
don't believe the words of
true believers
that's the reason why I do the
things I do
don't you know that I know
where I'm going to

And I'm calling out, calling out
your name

Текст и музика: Џими Неил
Изводи: Џими Неил

УЗВИКУЈЕМ ТВОЈЕ ИМЕ

Осећам то свуда, по читавом
свету
нико не зна куда се то иде
узми ову моју ватру, потруди
се да засија,
зар не знаш да ја знам где
сам се запутио.

Узми ову моју ватру, спали
мисију
не веруј речима правих вер-
ника
због тога чиним оно што чи-
ним
зар не знаш да ја знам где
сам се запутио

И узвикујем, узвикујем твоје
име.

Досадно је кад си сам

Од самог почетка 1989.
године, када је на-
стао, београдски сас-
тав „Hollywood rabotnik“ не-
говао је такозвани гаражни
рокенрол који је управо тих
година код нас био врло по-
пуларан. Тог стила држе се

и данас, што потврђује њи-
хова најновија касета „Не-
људски“ коју је почетком го-
дине објавио независни из-
давач „ITVMM“.

— Ми и даље звучимо га-
ражно, али смо доста уч-
врстили свој звук — каже њи-

хов певач и гитариста Пред-
раг Вицковић. — Раније смо
можда мало више звукли на
поп звук, а ово сада би, ре-
цимо, могло да се подведе
под гранџ.

Током протеклих седам
година нису успели да ос-
тваре неку већу популар-
ност, а ни са издањима нису
имали много среће. Прву ка-
сету објавили су 1990. са
„ITVMM“ под називом „God
bless you“. Следеће године
снимили су студијски албум
који никада није изашао,
али су зато, исте године, за
нишки „Happy house“ објави-
ли концертну касету „Live“. На
сличан потез одлучили
су се и 1993. када су, опет за
„ITVMM“, објавили још једну
концертну касету „Bootle-
ger“. Те године усталила се
постава у којој раде и данас.
Поред Вицка, ту су гитарис-
та Глава, бубњар Влада и
басиста Чвора. Нову плочу
снимили су прошлог септем-
бра, а занимљиво је да се у
песми „K.O.D.“ појављује
стих „Крварим од досаде
када останем сам“ који је
врло сличан стиху из једне
песме винковачког састава
„Мајке“.

— То сам намерно урадио —
наставља Вицко. — Два, ме-
ни најдража, састава, јесу
„Партибрејкерси“ и „Мајке“,
а како је ова плоча одраз
света онога што нам се де-
шавало и о чему смо раз-
мишљали у последње две
године, желео сам да кроз
тај стих дам неки посебан
омаж саставу „Мајке“. Мис-
лим да је тако боље него да
смо обрадили неку њихову
песму. Једноставно, да на-
правим поређење климе как-
ва последњих година влада
у Новом Београду и онога
што се збива тамо, код њих.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

— Одувек сам сматрао да су „Битлси“ прави-
ли музику која је једино погодна да се пушта у
лифтовима. Никада нисам одслушао ниједну њи-
хову плочу од почетка до краја. Ти момци ми баш
ништа не значе.

Мајкл Стајп (R. E. M.)

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

Уређује
др Зоран Живковић

САША ФРАНЦИСТИ

Главни координатор незадовољно је вртео главом посматрајући најновији извештај из 8. квадранта.

— Не, ово никако није у реду. Ово ремети цео предвиђени програм. Позовите Тареса! — рече окренувши се своме ађутанту који је немо стајао на другом крају огромне дворане. Овај се окрену и отвори врата.

— Таресе, дођите! — рече ађутант промоливши главу у Таресову канцеларију. Тарес одложи папире које је држао у рукама и хитро скочи од стола.

— Шта је?

— Зове вас главни координатор.

Тарес на брзину поравна рубове своје одеће и закорачи у дворану. Ађутант изађе и затвори врата за собом. Главни координатор непомично је стајао окренут према огромном окну за посматрање, замишљено проучавајући звезде које су, светлуцајући, давале чудан одсјај његовом лицу. Тарес се благо накашља.

— Звали сте ме?

Координатор се тргну и погледа га крајичком ока.

— Извршиоче Тарес, објасните свој извештај из Осмог квадранта.

— Па, како да вам објасним... — Осећао се нелагодно, координаторове немилосрдне очи боле су га право у мозак.

— Хоћете рећи да је настала грешка?

Тарес покајнички спусти главу.

— Да, координаторе. Кренуло је другачијим током него што смо планирали.

Координатор је нервозно добовао прстима по столу.

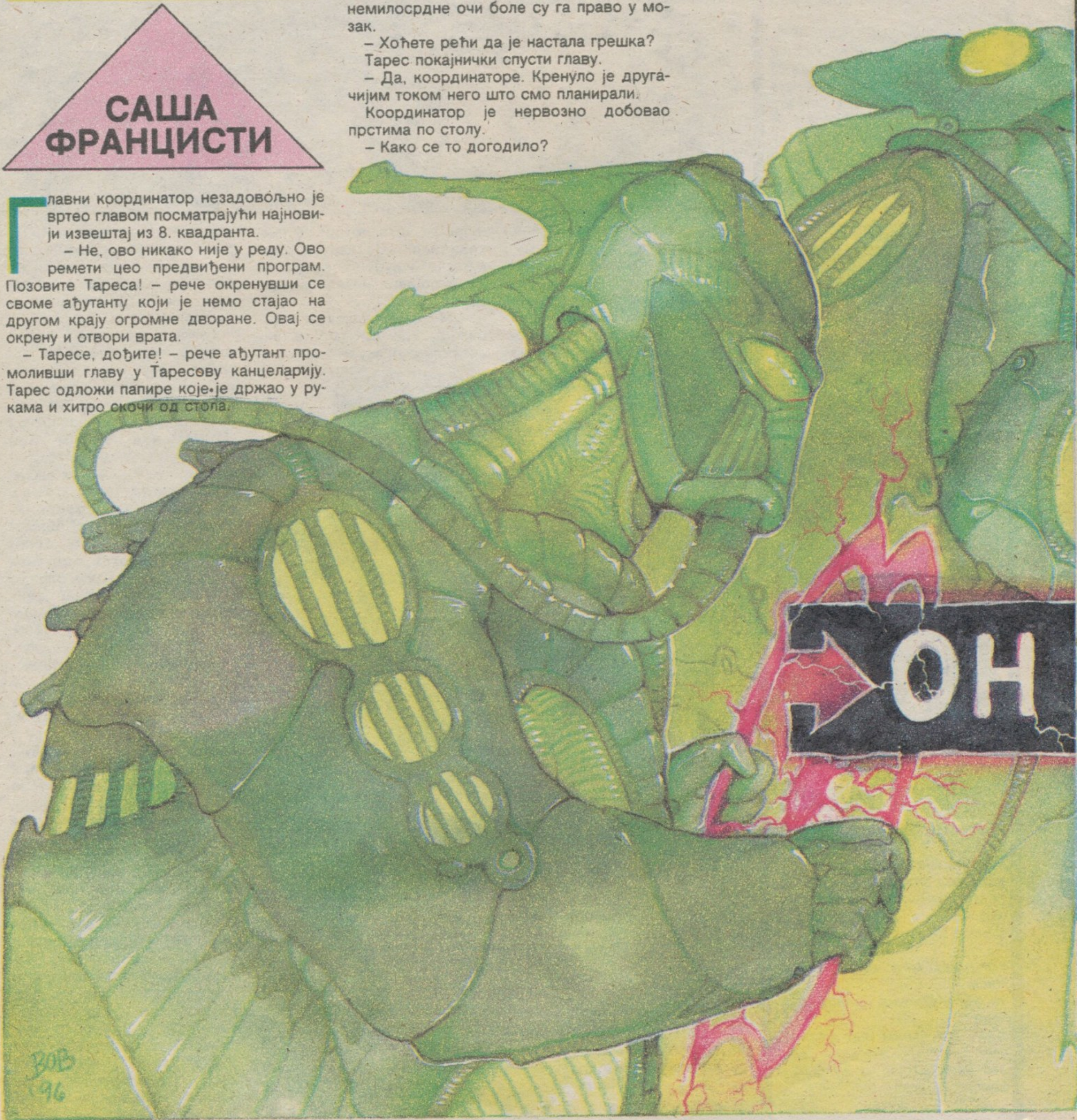
— Како се то догодило?

— Не знамо. Истраживачке екипе још раде на томе.

— Истраживачи раде, а из будућности стижу катастрофални извештаји. Фантастично, Тарес. Ваша неспособност је задивљујућа! Знате ли ви да су наши положаји у Шеснаестом подручју озбиљно угрожени? Један јачи напад и одбрана ће бити сломљена јер неће стићи толико потребне јединице за помоћ са те планете. Надам се да вам је познато колико је то подручје значајно за нас?

— Знам то, али...

— Знате! Наравно да знате! Како сте онда могли да дозволите да вам ситуација измакне из руку?

— Па чини се да је у питању диверзија. Координатор бесно размахну рукама.
— Диверзија! И то још у самом центру! Таресе!

— То је тачно, али велика је могућност да је извршена изван подручја потпуне контроле, које се пружа од двадесет трећег столећа па уназад, а то је, признаћете, веома дуг период.

— Зар не можете убрзати истрагу?

— Немам могућности за то. Недостају ми истраживачи... једино ако ми допустите да повучем одређен број из будућности.

Координатор се намршти и прекрсти руке на леђима.

— Из будућности, кажете? Зар не постоји неки други начин?

— Нажалост, не.

— У реду онда. Повуците истраживаче из будућности.

★ ★ ★

Погледавши податке испред себе, Тарес се задовољно осмехну.

— Сада ће координатор бити задовољан. Открио сам време и место. Све се поклапа. Воерсе, најавите ме код координатора! — рече скупљајући извештаје и стављајући их у фасциклу. После неколико минута координаторов ађутант приђе његовом столу.

— Координатор је примио поруку. Дођите.

Тарес узе фасциклу, стави је под руку и пође за ађутантом. Убрзо су стигли у координаторову одају. Он их је чекао седећи за столом.

— Таресе, да видим резултате ваше истраге!

Тарес се благо наклони и отвори фасциклу.

— Као прво — почео је — диверзант је за релативно кратко време откривен. Време и место такође. Није било сувише далеко као што смо у почетку мислили. У питању је двадесети век. Сједињене Америчке Државе.

Координатор нагло устаде и, ослонивши се рукама о сто нагну се према Таресу.

— Говори! Шта сте још открили?

— Морам да вам кажем да је случај био веома замршен. Сва невоља је потекла од једног писца.

— Име!

— Исак Асимов. Он је тај који је поставио три закона роботике која уопште нису смела да се појаве у тако савршеном облику.

Координатору као да јаче засветлеше ласерске очи.

— Запамти, Таресе? Та три закона, тај човек... Они су опасност за целу нашу врсту. Само машинама и ником другом припада будућност! Човек, тај отпадак еволуције, мора нестати!

Тарес поносно подиже своју металну главу.

— Ваше речи су речи свих нас који радимо за ствар свих машина.

Координатор зграби малу керамичку фигуру човека која је стајала на једном крају стола и смрви је својим челичним стиском.

— Исак Асимов мора умрети!

Илустровао Добросав Боб Живковић

ХОД ПО МОДИ И МУКАМА

Стрмоглаве ципелице и високе потпетице

Током прохујалих векова обућа је била: важан модни детаљ, знак достојанства и положаја у друштву, маска за прикривање телесних недостатака, гаранција брачне верности и потчињености, предмет законодавства... и, на последњем месту, нешто корисно што штити ногу

Уђите у најсавременију продавницу обуће и наћи ћете се међу најразноврснијим ципелама с високим и ниским потпетицама и „платформама“, чизмама, мокасинама, папучама, сандалама, клопама. По последњој моди? Не баш јер ниједан „стил“ ципела које видите није млађи

од четири стотине година. У питању су само варијације на исту тему.

Највише ципела с високим штиклама или „платформама“, које се данас могу наћи, праве су балетанке у поређењу с неким ципелама које су у Европи током неколико ранијих векова биле последњи крик моде.

Наши преци и прапреци нису обували чудовишта налик на штупе да би се уздигли изнад непоплочаних блатњавих улица нити из било ког практичног разлога. И тада, као и сада, облик ципеле диктира мода, бар код имућног дела човечанства. Класна разлика огледала се и у обући и то отако је човечанства.

Египатска сандала од сребра

Још у старом Египту сандале су показивале човеков положај у друштву. Робови су или ишли боси или у грубим сандалама од палминог лишћа. Обични грађани обували су сандале од уплетеног лишћа палме, а шпицасте су смели да шетају само припадници највише класе. Црвена и жута боја сандала биле су забрањене и за мушкарце и за жене уколико нису припадали племству.

Обућа је, уопште, још од времена пре почетка наше ере била обележје достојанства. У Библији, у другој Мојсијевој књизи која се зове Из-

Кинески обичај утешања женских стопала да би била што мања – на сељанке се то није односило – стар је неколико векова и, наравно, одав-

Прављење сандала у старом Египту приказано на фресци једне гробнице из 18. династије око 1450. године пре наше ере

лазак, када се Мојсију у пламену огњеном из купине јавио Господ Бог, његово прво наређење гласило је:

„Изуј обућу своју с ногу својих јер је место где стојиш света земља!“

Сходно томе, босе ноге често су израз понизности у божјем присуству. Хинду папири, стари више хиљада година, упозоравају вернике да скину обућу пре уласка у храм божји, а муслимани широм света и дан-данас у џамије улазе искључиво боси.

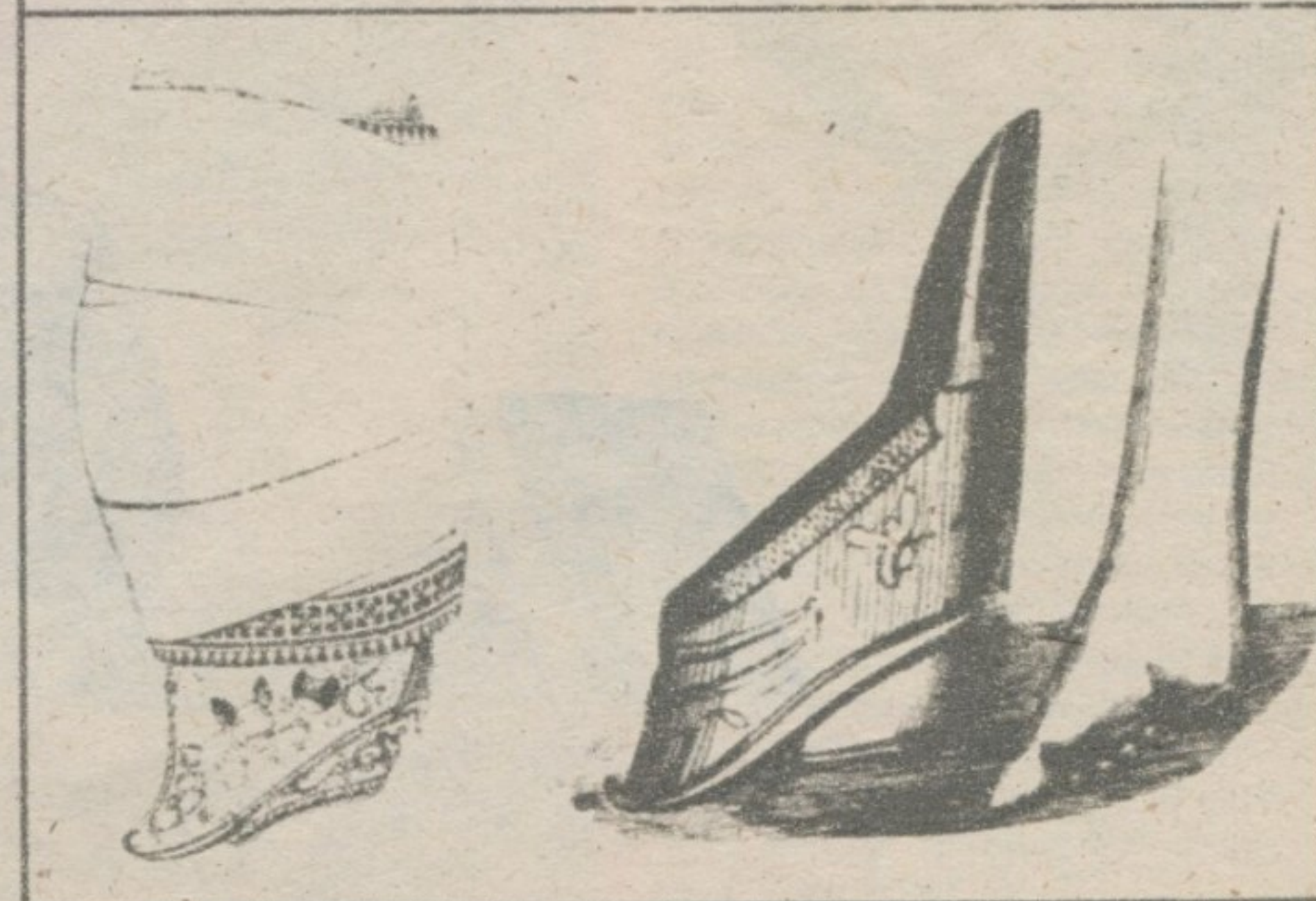
У доба старе Грчке жене из кругова племства имале су у свако доба најмање по двадесет пари ципела за сваку прилику која би могла да искрсне. И имале су робове да брину само о обући и тегле је када госпођа крене на пут или излет да би увек била прикладно обувена.

но напуштен. То се, бар у почетку, није радило из естетских и помодарских разлога: стегнута стопала била су најбоља гаранција брачне верности јер госпођа деформисаних ногу, полуинвалид, без туђе помоћи није могла да шврља унаоколо.

На западној страни Земљине кугле ципеле су играле важну улогу за време венчањег обреда. Код неких народа младин отац је на тек венчани брачни пар бацао своје ципеле и тим потезом свој ауторитет над кћерком преносио на њеног мужа.

У англосаксонским земљама ципеле су на венчању биле обавезне као што је касније постала бурма. Уместо да са својим будућим размени прстење, млада је с ногу скидала ципеле и давала му их да би је он малчице дохватио

Лево: Кинескињама су од раног детињства крвнички утешали стопала и ноге да би били што мањи, па су мученице корачале ситно и тешко у лепим извезеним ципелицама. Десно: ципела Кинескиње и нога унакажена од стезања

ципелом по глави. Да се одмах зна ко је главни.

И данас, код нас, док матичар или свештеник венчавају пар, млада и младожења напрегнуто чекају крај приче и „хватају залет“: ко кога први нагази биће газда у кући!

У средњем веку у хладнијим поднебљима уместо сандала носила се топлија обућа, често комад нештављене коже обмотан око стопала и глежњева и везан за ногу кожним ременом. Почетком 12. века сеоско становништво многих европских земаља углавном је носило клонпе, ципеле израђене из једног комада дрвета. Данас се та врста обуће задржала само у Холандији и погрешно се сматра холандским изумом док се у свету клонпе праве од дрвене „платформе“ и ли-

Године 1851. у Лондону је одржана изложба обуће. Ово су неки од експоната. Горе десно и лево су енглеске папуче из 14. века. Доле лево: плаве сатенске папуче украшене чипком које су припадале енглеској краљици Викторији. Доле десно је ципелица војвоткиње од Јорна из раног 19. века.

да се бави, било каквим физичким послом тежим од стављања хране у уста.

Данашње „шимике“, наравно краћег врха, пореклом су из Француске и, сматра се, изум су грофа од Анжуја који је хтео да сакрије своја искривљена стопала. Да би се обичан народ спречио да подржава племиће, Филип Огист Освајач, француски краљ из 12. века, донео је указ по коме ципеле његових поданика нису смеле да буду дуже од 15,24 до 30,48 центиметара, у зависности од њиховог положаја на друштвеној лествици.

Лудило за дугачком шпичастом обућом наставило се несмањеном жестином. Најмодерније ципеле толико су се издужиле да су шплицеви

морали да се пуне како се они који их носе не би непрекидно о њих саплитали и падали, често да више никада ни не устану. У 14. веку врхови ципела постали су чудовишно дугачки и везивани су за ногу испод колена.

Свештенство се све гласније бунило против такве моде која вернике спречава да у цркви прописно клекну. Због тога је у многим земљама закон скратио врхове ципела на око пет центиметара.

Даме из француског племства почеле су у 16. веку да обувају невероватно стрме ципеле са огромним потпетицама тако да су у њима до словце стајале на самим прстима. Нешто касније Венецијом су харале дрвене ципеле с платформом, налик на штуле. Потпетице су на крају толико отишле увис да госпође и госпођице у њима нису никакмо могле самостално да ходају, па су им у томе помагале слуге.

Мужеве се нису противили из истих разлога из којих су Кинези захтевали да њихове племените госпе од рођења стежу и уништавају своја што мајушница и унакаженија стопала. Брачна верност пре свега осталог!

Венецијанске даме сумњивог морала у 16. веку прихватиле су од чедних госпођа моду и дотерале је до крајњих граница. Њихове ципеле, на огромним платформама, биле су толико високе да су назване „лифтови“. На ову моду тачку је ставио закон пошто се изразито повећао број смртних случајева лепотица ноћи као последица спотицања и падања на главу.

У Енглеској је краљ Хенри VIII, онај риђобради што је побио око пола туцета својих законитих супруга, увео моду напред широких ципела, кажу да би сакрио своја од подагре надута стопала. Оно што ради краљ подржавају дворани, а и остали поданици, па

су се ципеле до те мере прошириле да је у моду морао да се умеша Парламент доношењем закона о ограничењу ширине обуће на 15,24 центиметра.

Многи владари измишљали су обућу да би прикрили своје телесне недостатке. Ако се краљев модни дизајн не би примио спонтано, ту је био закон да га уведе принудом. Тако су на двору француског краља Луја XV сви мушкарци имали да носе обућу с високим потпетицама јер ју је увео лично краљ да би прикрио свој мали раст. Краљеве потпетице увек су биле највише и то се строго поштовало.

Да бисмо лакше замислили колико је обућа наших предака била груба и неудобна, довољан је податак да су за обе ноге ципеле биле у длаку исте и то све до 1818. године када је измишљен калуп – један за десну, други за леву ципелу. Пре тога, и замене шивених чарапа плетеним у 17. веку, заиста се ходало по мукама и

Сандале су у топлим поднебљима биле омиљена обућа још од древних времена. Под а, б, в и г су сандале из старе Грчке, а под д из Рима.

ца од коже или неке друге тканине.

Дрвене ципеле постављене на танке дрвене „коцке“ високе осам до десет центиметара у Јапану се носе столећима. Јапанци их бирају крајње брижљиво јер је веома важно да дрво при ходању одзвуча складно. Знак је лошег укуса ако лева и десна ципела клопарају свака за свој грош; без ритма и милозвучја.

Европски крсташи на походима по далеким земљама морали су да имају јаку, трајну и практичну обућу, али је средњовековно племство код куће наставило да тера моду. А мода је налагала да обућа буде нацифрана, гломазна и незграпна што је несумњиво показивало да се тако обувена личност не бави, нити би и у сну била у стању

Мушке ципеле чудовишно дугачких врхова из 14. и 15. века. Звале су се „пољске“ или „краковске“ по граду Кракову у Пољској одакле је ова мода кренула.

Венецијанске лепотице ноћи носиле су у 16. веку ципеле зване „лифт“ које је забранио закон јер су се дотичне госпођице у њима саплитале, падале и ломиле главу и кичму.

људи су вероватно једва чекали да се врате кући, изују се и дану душом.

Све до почетка масовне серијске производње обуће у 19. веку ципеле су биле ручни рад по мери и наруџбини што постоји и данас, али за скупе паре. Обућари су неуморно

клиновима и ексерима спајали ђон и лице ципеле док тај посао нису преузеле машине. Око 1900. године већина обуће изграђивана је бар делимично машински.

Први „европски“ пар ципела у будућим Сједињеним Америчким Државама ручни је рад извесног Томаса Берда 1628. године. У то време Индијанци су научили беле колонисте да од сирове коже праве мокасине и оне су одмах постале тако популарне да су их колонисти извозили у родну Енглеску већ 1650. И остале су популарне све до данас.

Штављена кожа омиљени је материјал за добру обућу откако су у 8. веку Арапи донели у Шпанију предмете начињене од најфиније коже. Шпански Арапи трговали су кожом око града Кордове, па се једна врста меких ципела од fine коже звала „кордованке“. Како је цена коже временом расла, данас се јевтинија обућа, или неки њени делови, израђују од гуме и синтетике. Кожна обућа кошта далеко више, али је удобнија и много лепше изгледа.

Просечна Американка купује сваке године око пет пари ципела; просечни Американец око два пара – мушке ципеле по правилу и дуже трају и дуже остају у моди од женских. Сваки модел серијских ципела производи се у Америци у неких сто педесет величина, с тим што се на самој ципели дужина обележава бројем, ширина словом.

Али, ципеле број 10 нису

дугачке десет инча (1 инч = 2,54 cm), већ одговарају броју од десет зрна јечма. Зато је крив енглески краљ Едвард II који је 1324. донео декрет по коме ће дужинска мера звана инч одговарати величини три просечна зрна јечма поређана по дужини једно поред другог.

Много касније одређено је да нормала ципела мери 39 зрна јечма, а њена дужина обележена је у САД бројем 13. Остале величине односе се према овој стандардној с тим што је између сваке две узастопне величине разлика од једног зрна јечма.

Систем мера за ципеле у Енглеској разликује се од америчког за једну величину, како по дужини тако и по ширини. У земљама с метричким системом разлика између узастопних величина износи око две трећине центиметра.

Највеће икада направљене ципеле, ако се изузме обућа за оболеле од елфантијази-са, носиле су амерички број 42, а израђене су на Флориди за цина по имену Харли Дејвидсон. Броју 42 одговара 39 плус 29 зрна јечма што износи 22,3 инча или 56,64 центиметра!

Данас, наравно, има свих могућих и немогућих врста обуће, од обичних гумених или пластичних до постављених крзном визона или украшених драгим камењем. У САД су начињене летње чизме са џеповима за нудисте. Помало екстравагантан? Јесте, али свака роба има свог купца.

Бојана Дожић

ПОЛИТИКНИ

ХЕЛИКОПТЕРИ
НА НЕБУ
БУДУЋНОСТИ

ДЕТЕТА КОЊИЦА 21. ВЕКА

**Хеликоптер
„Плави гром“ из
истоименог
филма заиста је
играчка за нову
генерацију ла-
ких извиђачко-
борбених хели-
коптера LHX
предвиђених за
употребу почет-
ком 21. века**

„РАH-66“ КОМАНЧИ

Искуства из досадашњих ратова показала су да хеликоптери имају веома важну улогу у успешном извршавању задатака сваке савремене војске. Међутим, садашња генерација, подељена у две групе – извиђачку и борбену – градила је своје наоружање и улогу углавном на противоклопној борби.

Тако замишљена није могла да одговори на изазове будућности у којој ће се ратови водити истовремено и на земљи и у ваздуху и када ће о исходу битке одлучивати време и брзина извршавања задатака.

Стога се кренуло у изградњу такозваних LHX лаких извиђачко-борбених хеликоптера који ће у исто време моћи да обављају осматрачке лете-ве, противоклопну борбу, битке у ваздуху с противничким

летелицама и да извршавају лаке ваздушне нападе на противничку пешадију.

Замисао LHX

Ти хеликоптери биће далеко тиши од својих претходника, а употребом „stealth“ технологије и ниже конфигурације њихов одраз на радару биће за 92 одсто мањи него до сада.

Употребом композитних и пластичних материјала постаће лакши, бржи и имаће већи долет.

Повезивањем многобројних сензора и опто-електронских уређаја уграђених на летелицу са компјутером, пилоту ће бити олакшано управљање и гађање. Коришћењем нових оружја и самонаводећих ракета типа „Лансирај и заборави“ повећава се ватрена и убојита моћ иако

ЗАБАВНИК

ће, количински, носити мање муниције.

Задатак LHX хеликоптера биће да „први открију/први нападну“, униште циљеве високе вредности, обезбеђују слабе тачке одбране јединице на земљи, откривају непријатељске снаге, својим трупима на земљи одреде најбоље правце напада, рано их упозоре на опасности, униште непријатељска оклопна возила, заштите своје снаге од напада из ваздуха, униште противваздушну одбрану непријатеља...

Две конкурентске америчке фирме „Боинг-Сикорски“ и „Мек-Донел Даглас“ отишле су са својим прототиповима LHX хеликоптера испред и најмаштовитијих очекивања.

„РАН-66“ КОМАНЧ

Понос првог конструкторског тима „Боинга“, РАН-66 – углавном је испунио све наведене захтеве и то:

Прво, нарочитом грађом, смештањем убојног комплета ракета у труп хеликоптера и на бочна врата и уклапањем носача топа 20 mm у силуету трупа заједно са коришћењем постојеће авионске „stealth“ технологије (умањивање видљивости и одраза на радару).

И друго, коришћењем најновије опто-електронске технологије, до сада коришћене само на авионима, за откривање циљева и навођење ватре. Сви сензорни уређаји повезани су са два суперкомпјутера који обављају 1,3 милиона радњи у секунди.

С обзиром на то да тај део опреме по својим могућностима задира у област научне фантастике, мало више простора посветићемо том скраћено названом АТД/с систему (детекција и класификација циљева).

Иза те сувопарне скраћенице крије се заиста револуционарна идеја да се пред компјутер поставља решавање борбених задатака или да на основу добијених података АТД препоручи пилоту најбоља решења за извршење задатака – и то само десет секунди након пријема података са уграђених сензора!

АТД је у стању да уз помоћ термовизијског система, у кратком искакању хеликоптера из заклона, открије и запамти до 12 циљева удаљених неколико километара од њега, а затим, без обзира на кретање хеликоптера, одреди врсту циља, обележи их и одреди најцелисходнији ред уништавања.

Иако се подаци о АТД држе у најстрожој тајности, претпоставља се да ће он у

својој меморији чувати и такве податке који ће након уочавања циља и његовог препознавања омогућити да се одреди најбоља могућа употреба постојећег наоружања, затим да пилоту саопшти коју врсту наоружања користи циљ, која су му средства комуникације, можда чак и то којој јединици циљ припада, а затим и способности, искуство и тактику командујућег официра те јединице!!!

Поред тога, пилоту ће бити на располагању и обичан ТВ систем, радар, магнетни-детекторски систем, ласерски уређаји за откривање и навођење, усавршен навигацијски систем који ће преко екрана у кокпиту приказивати карту терена изнад кога се налази хеликоптер и тачан положај летелице на карти.

Све ће то омогућити пилоту да из заклона испали самонаводеће ракете на циљ а да при томе не открије свој положај.

Уколико остане без ракете и муниције, биће у стању да све тако прикупљене податке пошаље другој, боље наоружаној, летелици.

Стандардно наоружање „РАН-66“ је двоцевни топ 20 mm који има до 500 граната, четири противоклопне самонаводеће ракете „хелфajer“ и две ПВО ракете „стин-

гер“. Међутим, као што можете да видите на сликама-шемама на хеликоптер се могу додати и два крилца која се скидају и на која се додаје још ракета или допунски резервоари, у зависности од природе задатка: 1 – за ваздушну битку, 2 – за дубоки продор и напад у непријатељској позадини, 3 – за тежак напад и 4 – са склопљеним бочним вратима, наоружан, за извиђање. Највећа брзина под оптерећењем му је 328 km/h, брзина уздизања 360 m/min, највећи домет са допунским резервоарима 2335 km. Посаду чине пилот и стрелац.

Цена „РАН-66“ са пратећом опремом биће између 8 и 11 милиона долара, али када се узме у обзир да је он у стању да успешно замени чак три постојећа хеликоптера, онда то и није тако много.

„АСЕ“ – Мекдонел Даглас

Стварајући „АСЕ“, супер-тим Мекдонелових конструктора, није, очигледно, уложио много труда у промену изгледа хеликоптера, али је зато знатну пажњу посветио управљачким и опто-електронским уређајима.

Све врсте управљања смештене су у ручицу, налик на џојстик за компјутерске иг-

ре, која се налази са десне стране пилота и омогућава му, захваљујући компјутеру, врло лако управљање и маневрисање хеликоптером.

Палица је повезана са различитим сензорима и системом контроле лета, што компјутеру уграђеном у њега даје могућност да предвиди пилотове намере и онда исправи путању лета, висину и брзину кретања. Пилот, тако има утисак да се, просто, стапа са летелицом. А тај утисак срастања појачава нарочито „Gentex“ кацига са визиром на који се пројектује дисплеј са термовизијском сликом терена, обичном ТВ сликом и подацима важним за пилота.

Кацига коју носи пилот такође поседује аудио-систем који на принципу поништавања звука звуком искључује буку која окружује пилота стварајући код њега осећање као да је заронио у воду.

Дисплеј даје до сада најширу и најоштрију слику терена испред пилотових очију (по 53 степена лево и десно од центра погледа).

Сензори постављени у носу хеликоптера повезани су са кацигом тако да се усмеравају по принципу „где гледа пилот – гледају сензори“.

Поред кациге, ту је и екран са мапом терена. Он показује положај летелице, тактички план пута, терен иза границе видног поља и могуће опасности на путу.

И поред тих могућности, „АСЕ“ је, по свему судећи, изгубио битку са „РАН-66“ који ће, како се процењује, бити окосница ваздухопловне подршке снага за брзо дејство КоВ Америке у 21. веку. Пре свега, због своје грађе и величине, јер пет хеликоптера „РАН-66“ може да стане у транспортни авион „С-5“, а свега 20 минута након слетања авиона први хеликоптер спреман је за полетање.

Ма колико све ово изгледало савршено, даљи развој технологије довешће, вероватно, до неких решења која ће бити невероватнија од поменутих. Застрашујућа будућност.

Душан Латковић

„АСЕ“ Мек Донел Даглас

„Gentex“ кацига с визиром

ИГРАЈТЕ
СЕ,
ЉУДИ!

КЊИГА О ЦУНГЛИ

О ЦУНГЛИ

КОМПЈУТЕРСКА СЕГА

ИГРИЦА

— јангал (хинди) пустиња, шума

— равница прекривена прашумом и испресецана баруштинама обраслим бамбусовом трском и травом у Индији и подножју Хималаја

— непроходна и баровита шума у којој живе тигрови, слоновии, лавови, носорози, отровне змије, мајмуни...

— пространство непроходне шуме и баруштина бујног растиња, разноврсног животињског света

— дивљина

— место нереда

★ Какав си, ко' да си дош'о из цунгле

★ Теби је место у цунгли

★ Ово је цунгла (тако се каже тамо...)

★ Направили сте овде праву цунглу (опет негде тамо)

★ Ово нема ни у цунгли

★ Иди у цунглу па тамо...

★ Ниси ни за цунглу (какав си, ни за цунглу ниси)

★ Па и у цунгли има више реда него овде (тамо)

★ То су неки, буди бог с нама, ко' из цунгле

★ Цунгла на асфалу

★ Бетонска цунгла

Тај симпатични, шармантни, спонтани независни, отресити, поносни, снажни, храбри и по свему савршени свет, уређен од Бога и природе непогрешиво и под њиховим сталним будним оком у својој савршено складној животној игри, у нечијем немудром одређењу обележен је негативно и отуд увек негативан призвак при употреби ове речи.

Хаос, који је створио човек, неспретним сакаћењем онога са чиме би требало да је у складу узет је као појам реда, врхунски производ, „врхунске“ свести земаљске. Параметре је одредио сам аутор и сада се задивљено смешка свом предивном лику у том искривљеном огледалу.

Хиљаде најсавременијих начина да се уништи, у чему су најдаље отишли они које сада, управо из тог разлога, сви и за све морају и воле да питају, створили су у областима ван цунгле тако „питому“ атмосферу, пуну „љубави“, „духа“, „поверења“.

Тако, „место нереда“ и дивљина, постају — уточиште, оаза, обећана земља за многе који се уморе од сопственог савршенства.

Једна од најлепших игара — платформи направљених према цртаном филму. Мали Могли јури, скаче, пада, трпи буботке од банана којима га гађају несносни мајмуни, а све у циљу да што пре и што безболније претрчи свих десет нивоа. Наравно да се тежина задатака који се пред њим појављују из нивоа у ниво повећава. Заједничко за све нивое је — скупљање дијаманата који омогућавају прелазак у виши ниво. Дијаманата је у старту петнаест и размештени су на скровитим местима. Почетак стартног заставицом означава слонче. На циљу првог нивоа чека забринути Багира. Главни непријатељи су змије и мајмуни, а уништење непријатеља доноси додатне поене. Следећи ниво одвија се на огромном дрвету по коме се Могли пење, путује лифтом, бацака се са лијане на лијану, а круг непријатеља се шири: ту су сада и шкорпије и осе. Ипак, главни непријатељ је змија Каа. Сјајна музика натераће играча да ускоро певуши „Медведарије“ са компјутером.

КОМПЈУТЕРСКА

СТВАРНОСТ

Практични ум бизнисмена баца данас у засенак и науку и машту. Супертимови врхунских технолога свакодневно бомбардују тржиште најновијим достигнућима која су обавезно савршенија, занимљивија и доносе више новца од претходних. Велике компаније воде рововску битку избацујући нове и нове идеје. Онима који су гледали занимљиви трилер „Закључак“ (Dis-

closure) са Мајклом Дагласом и Деми Мур сигурно је остала у сећању замишљена стварност у коју улази корисник компјутерских услуга стављајући на главу кацигу са нарочитим наочарима. Тростандимензионалност простора, утисак стварног кретања, деловали су као добро замишљена фантазија. Не и за пословне људе из света видео-игрица.

VIRTUAL BOY назив је података за што стварнији утисак у компјутерској игри. Производ је Нинтенда и сасвим се приближио поменутој компјутерској егзибицији. Опрема се састоји из нарочите стерео кациге и допада са двоструким командама, а очекују се и тростандимензионалне екран-наочаре. Истовремено се појавила и „интерактивна јакна“: обуче се за игру, повезана је са компјутером и реагује на промене звука и одређене графичке импулсе. При неком јаком брујању, на пример, или експлозијама, добро вас протресе, тако да је утисак потпун.

Чека се тренутак кад ће неки компјутерски људи, у замену за наше трапаве, живети неке компјутерске животе, а ми, са кацигама, наочарима, одећом и обућом и још понеком стварчицом за коју сад и не знамо, уживати у њиховој савршености, атрофираних мишића од непомерања. Зато, и децо и одрасли, од 7 до 107, после читања, гледања и притискања дугмади — на ноге лагане! Трчи, скачи, пењи се, носи, изводи бесне глисте презној се, у инат компјутерској стварности. У њој нема зноја!

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Радјард
Киплинг

КЊИГА О ЦУНГЛИ

(роман)

ЦРТАНИ ФИЛМ ИЗ РАДИОНИЦЕ
ВОЛТА ДИЗНИЈА

Дечак Могли остаје сам у цунгли, без родитеља, а улогу његовог старатеља преузима црни пантер Багира. Временом, од беспомоћног „човековог младунчета“ постаје спретни дечак, потпуно прилагођен и срастао са околином, а њен општи љубимац, посебно симпатичног медведа Балуа са којим креће у пустоловину. Ипак, да не буде све идилично, бива отет, а из мајмунских шапа спасава га Балу. Уз доста комичних ситуација и дивну причу, оно чега се сећају и гледаоци од пре више од двадесет година су сјајне песмице, нарочито она „мајмунска“, у извођењу Луја Приме.

Бранислав Јевић

Disney's
The Jungle Book

V I D E O G A M E

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

СПОЈИТЕ ПАР

1. Алфред Хичкок	а) АМАРКОРД
2. Керол Рид	б) СОЛАРИС
3. Виктор Флеминг	в) ДОКТОР ЖИВАГО
4. Вилијам Вајлдер	г) ПСИХО
5. Били Вајлдер	д) АМАДЕУС
6. Федерико Фелини	ђ) ПРОХУЈАЛО СА ВИХОРОМ
7. Роман Полански	е) БЕН ХУР
8. Милош Форман	ж) ТРЕЋИ ЧОВЕК
9. Андреј Тарковски	з) АПАРТМАН
10. Дејвид Лин	и) КИНЕСКА ЧЕТВРТ

РЕБУС (5, 4)

ЖОЗАНЧКА УКРШТЕНИЦА

У смеру стрелице упишите име и презиме наше младе глумице са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа.

ВОДОРАВНО:
АИКИДО, АК, АКРОНИМ, АТЕСТИ, АТИМ, ДАРИЈЕ, ДЕТ, ЕЛИКСИР, ЗАСТАВА, ЗАТОЧЕНИК, ИНО, КЛОАКА, ЛИМИТ, ДН, МАОР, МАТЕ, МЕТОДИКА, МРАЗ, НАЗНАЧИТИ, ОНАЈ, ПРИМ, РВАЧ, РМАНАЦ, СМИСЛИТИ, СО, СТВОРИТИ, ТЕ, ТЕА, ШАМАРАТИ.

УСПРАВНО:

АВЕТ, АЗОИК, АКИ, АНАСОН, АТЕИЗАМ, БРИЉАН, ДМ, ЕКОПЕРТ, ЕЛИТИЗАМ, ЕМАЈЛ, ЕТИ, ЕТИК, ИРАВАДИ, ИРИС, ИЧ, ЈАМ, КАНТАРИ, КАТАЛИН, МАКИ, МАЦА, МЕЧАТИ, МИРОЧЕВИЋ, МСТА, НАРОНА, ОБ, ОМАНКА, ОС, РАДО, РЗ, РОДИТЕЉИ, САС, ТИЈАНИЋ, ТОМИ.

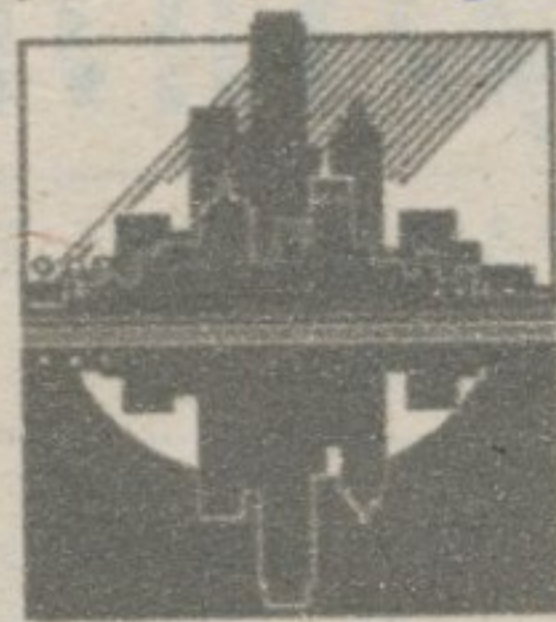
М	А	О	Р	■	М	Е	Т	О	А	И	К	А
С	Т	В	О	Р	И	Т	И	■	М	Р	А	З
Т	Е	■	А	А	Р	И	О	Е	■	И	Н	О
А	И	К	И	Д	О	■	А	Т	Е	С	Т	И
■	З	А	Т	О	Ч	Е	Н	И	К	■	А	К
М	А	Т	Е	■	Е	Л	И	К	С	И	Р	■
Б	О	Ј	А	Н	А	М	А	В	Е	В	И	Б
Р	Н	А	Н	А	Ц	■	Л	И	Ч	И	Т	■
Ш	А	М	А	Р	А	Т	И	■	А	И	М	■
Љ	Н	■	С	О	■	О	Н	А	О	■	З	А
А	В	Р	О	Н	И	М	■	К	Л	О	А	■
Н	А	З	Н	А	Ч	И	Т	И	■	С	М	И

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

ОСМОСМЕРКА

У лику осмосмерке пронађите 38 градова и места из наше земље. Неискоришћена слова, читана редом, дају још један одговарајући појам.

АПАТИН, БЛАЦЕ, БУДВА, ВРАЊЕ, ВУЧИТРН, ЖАВЉАК, ИГАЛО, ИРИГ, КИКИНДА, КРАГУ-ЈЕВАЦ, КРАЉЕВО, КРУШЕВАЦ, КУЛА, КУРШУМ-ЛИЈА, НЕГОТИН, НИКШИЋ, НИШ, НОВИ САД, ПАДЕЈ, ПАЛИЋ, ПЕРАСТ, ПЕТРОВАЦ, ПЕЋ, ПИ-РОТ, ПЉЕВЉА, ПОДГОРИЦА, РОЖАЈЕ, СВИЛАЈ-НАЦ, СЕНТА, СРБОБРАН, СТАЛАТ, СУБОТИЦА, ТИВАТ, ТРШИЋ, ЦРВЕНКА, ЦЕТИЊЕ, ЧОКА, ШИД.

К	Р	А	Г	У	Ј	Е	В	А	Ц	Е	С	Т	С	А	Р	Е	П
Ц	П	П	Ц	Е	Т	И	Њ	Е	Ј	Т	И	Р	И	Г	Ц	Т	Е
А	А	П	А	И	О	Н	А	А	И	Б	У	Д	В	А	А	Т	А
Н	Д	П	Е	Л	Р	Ц	Ж	Л	Р	О	Д	Ћ	И	В	В	И	Н
Ј	Е	Н	А	Т	И	О	А	А	Б	В	А	М	П	И	Е	И	С
А	Ј	Г	И	Т	Р	Ћ	Г	Р	Б	С	Ц	Љ	У	К	Ш	Т	О
Л	И	Ч	О	К	И	О	А	Д	И	Љ	Б	Д	И	Ш	У	Р	Ч
И	У	Б	У	Т	И	В	В	О	В	А	Н	П	И	Р	О	Т	А
В	У	Л	М	Б	И	К	О	А	Љ	П	О	К	Т	Ћ	К	У	Р
С	А	Ц	Р	В	Е	Н	К	А	Ц	О	В	Е	Љ	А	Р	К	К

ВРЕТЕНО

Дужа се реч добива из краће додавањем једног слова и анаграмирањем свих слова.

ВОДОРАВНО:

- Симбол кисеоника;
- Ауто-ознака за Котор;
- Попут нечега;
- Спољашњи део дрвета;
- Име филмског продуцента Понтија;
- Писаљка;
- Лов на ракове;
- Преслица на точак који се okreће ногом;
- Женско име (настало од речи "ловор");
- Дечији писац, Мато ("Дружба Пере Кваржице");
- Самогласник;
- Аутомобил;
- Иако, мада, премда;
- Предлог у значењу: према;
- Прво слово азбуке.

1	О							
2	К	О						
3	К	А	О					
4	К	О	Р	А				
5	К	А	Р	И	О			
6	О	Л	О	В	К	А		
7	Р	А	К	О	Л	О	В	
8	К	О	Л	О	В	Р	А	Т
9	Л	О	В	О	Р	К	А	
10	Л	О	В	Р	А	К		
11	В	О	К	А	Л			
12	К	О	А	Т				
13	А	К	О					
14	К	А						
15	А							

АНАГРАМ

ХИТРА ЛЕДЕНА РЕКО...

претвори се у киловате.

ХИДРОЕЛЕКТРАНА

АУТОР-ЖЕЦА	РУСКА ЦАРИЦА (1729-96)	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ГЛУМИЦЕ ("СЛАВИЦА")	ЧОВЕК КОЈИ РАНО УСТАЈЕ
ГОСПОДИН (грч.)	К	И	Р
ВРСТА ПАПАГАЈА	А	Р	А
БОЈА КОЖЕ	Т	Е	Н
ЧЕШКА АФИРМАЦИЈА	А	Н	О
РАРИТЕТ	Р	А	Р

ПОЛИТИЧКИ ЗАБАВНИК	НАША ГЛУМИЦА СА СЛИКЕ	ГОРОСТАС	ЦРКВЕНИ ЗАКОН	КАДИЈУМ	ЛЕТОВАЛИШТЕ У ИСТРИЈИ	И	К	А
НАШ ПРЕДЛОГ	О	А	"КРАЉ" ЖИВОТИЊА	К	А	Н	О	Н
ГРАД У ФРАНЦУСКОЈ	Л	И	Л	ДРЖАВА У АФРИЦИ	М	А	Л	И
ИМЕ ТРЕНЕРА ГОЛЦА	И	В	А	Н	МЕСТО У ХОЛАНДИЈИ	В	Е	Л
ТРЕЋЕ СЛОВО АЗБУКЕ	В	ГЛУМИЦА РЕДГРЕЈВ	В	А	Н	Е	С	А
СПЕВ	Е	П	ПРСТ НА РУЦИ	П	А	Л	А	Ц
НАШЕ МУШКО ИМЕ	Р	А	Д	О	М	И	Р	ИСКРА (умањ.)
МАЛАКСАО ЧОВЕК (грч.)	А	Т	О	Н	И	К	В	ВОЛТ ЖИТЕЉ ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ
МЕЂУНАРОДНИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ	Н	О	К	ПРИТОКА ДУНАВА УВИДИ ПРЕГЛЕДИ	Р	А	Б	А
ПРВАК ШАМПИОН	А	С	УРАН	У	СИМБОЛ ЗЛА ПО ЗАРАТУСТРИНОМ УЧЕЊУ	Р	Р	Р.Р. ЈЕВРЕЈСКИ СВЕШТЕНИЦИ РАБИНИ
РЕОМИР	Р	ОБАР МУСЛИМ ЖЕНСКО ИМЕ	А	В	А	Р	И	Н
СХВАТАТИ	К	А	П	И	Р	А	Т	И
ОГРАНИЧАВАЧ	О	М	Е	Б	И	В	А	У
ВАЖНИ Састојци ХРАНЕ	В	И	Т	А	М	И	Н	И
ЖИТЕЉ ИРИЈАНА	И	Р	И	О	А	Н	А	Ц
ЋАТИНА ЖЕНА ТИСАРИЦА	Б	А	Т	И	Н	И	Ц	А

ТОПЛА ШУБАРА (ТОПЛА ШУБАРА)

АНАГРАМ

Кад већ дрема
цела кућа,
то је поздрав
пре **КЛОНУЋА**.

МЕЊАЉКА

С неба цури
целог дана
нека мека
течна храна.

ЛАКУ НОЋ

КИША КАЊА

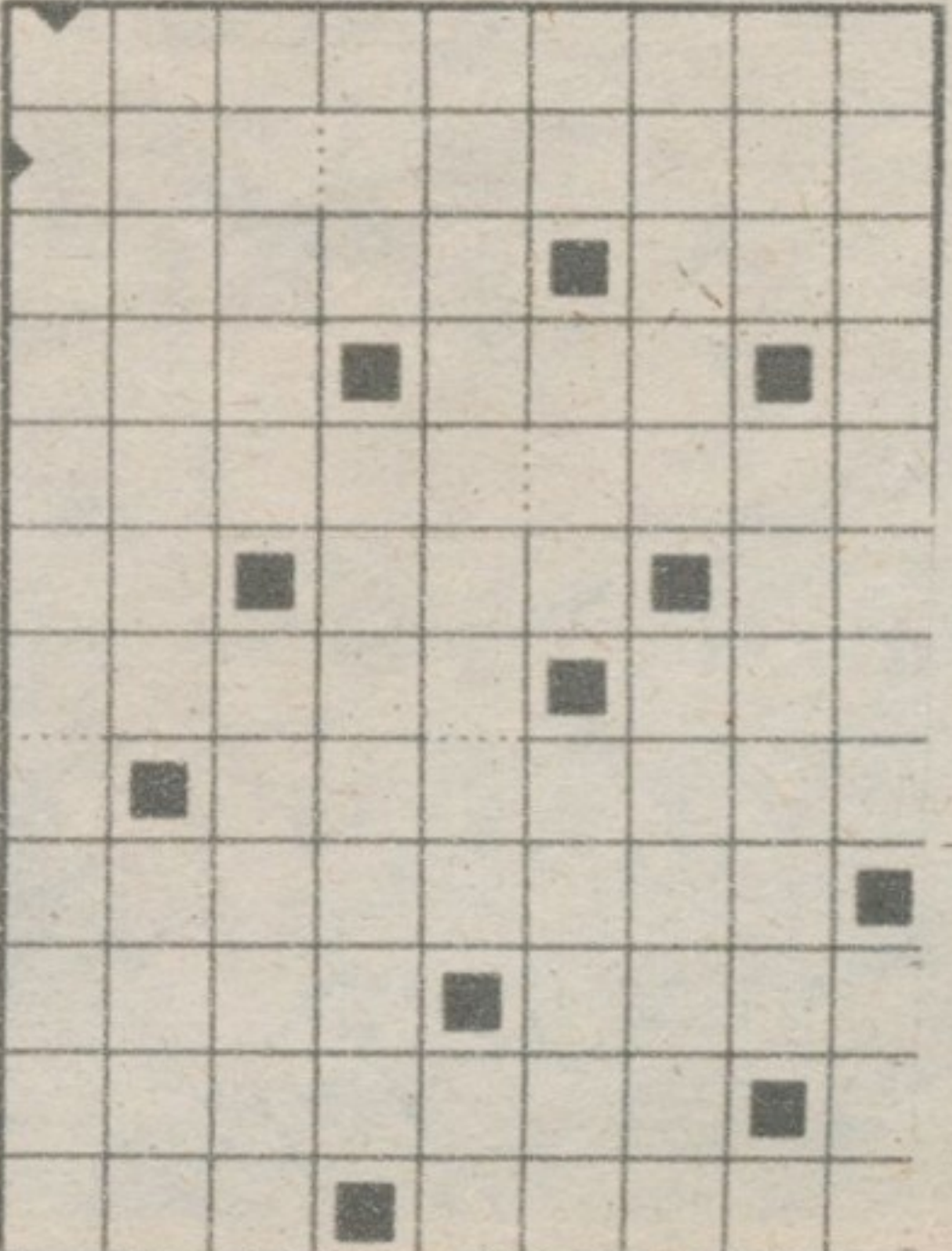
ПЕЛИНДРОМ

Он је лек за ране,
а чита се с обе стране.
МЕЛЕМ

ДОМИНО УКРШТЕНИЦА

"Глочике" са словима и црним пољима распоредите у лик тако да добијете исправну укрштеницу. У смеру стрелица добићете имена и презимена писаца са слика.

ТА	КИР	ОРТ	МАС
НИБ	АНД	СЈ	ИВО
АТА	ТА	ОКА	ЛОП
РИ	АШ	АТИ	ДОБ
АСТ	КЛИ	РИЋ	ПР
ТЕР	ШЋ	ТРИ	АМА
НИЈ	ОКО	УН	ВАН
АВА	РАТ	РОД	ИРА
КЕ	АД	ЛИ	ЋАР

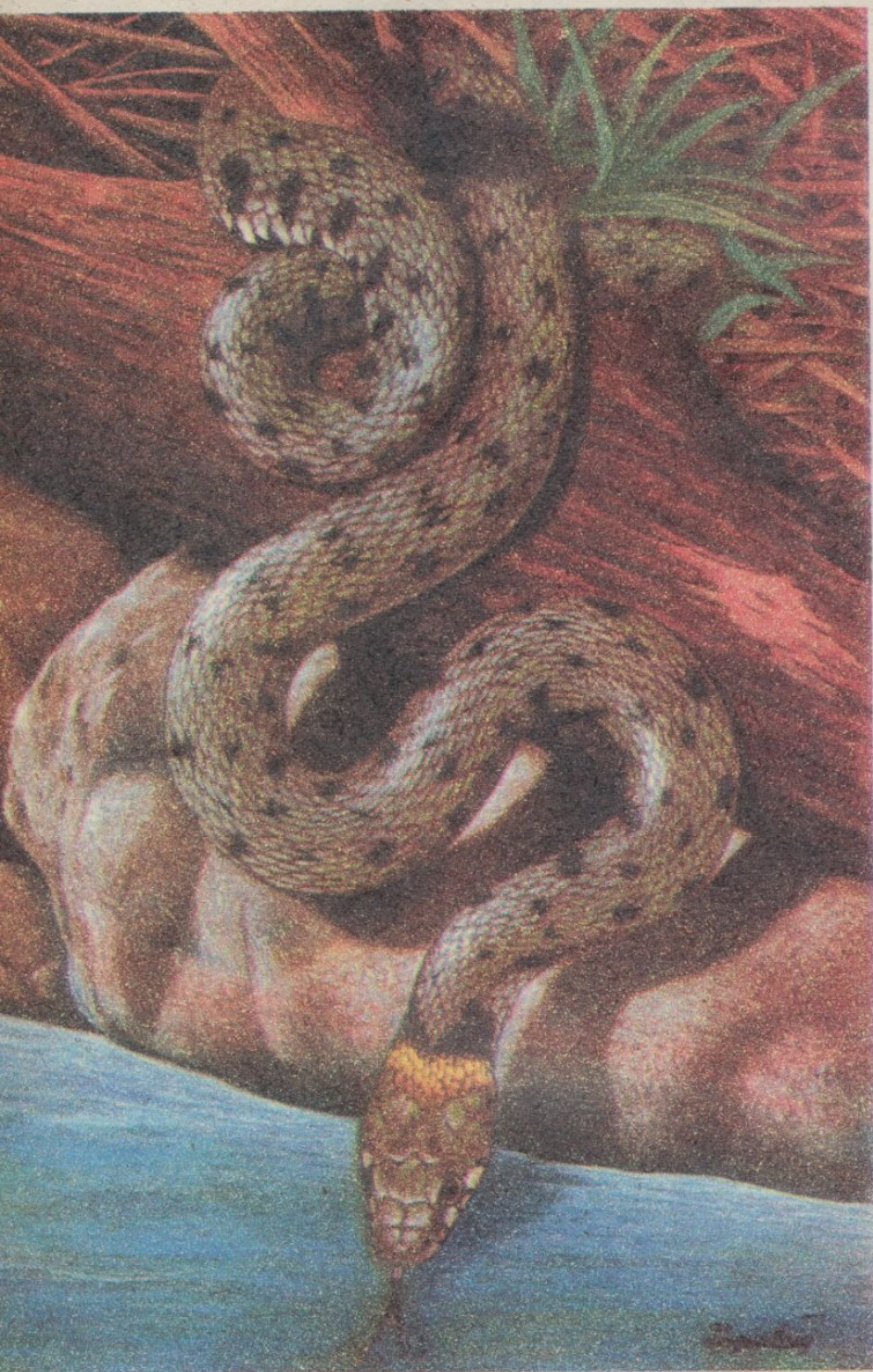
НАЈУЖА ХАЉИНА НА СВЕТУ

Кожа змије прекривена је љуспама од кератина, исте оне материје чији молекули улазе у састав наше косе.

Ове рожнате крљушти са горње стране тела и плочице с доње нису еластичне и зато, пошто тело змије расте целог живота, она мора да мења кожу, пресвлачи се неколико пута годишње у младости, а један или два пута као одрасла. То се одвија овако.

Три дана уочи пресвлачења змија остаје у својој јами и престаје да једе. Кожа јој постепено постаје увела, без сјаја, а капци непрозирни што гмизавца чини слепим. Крајем трећег дана змија коначно почиње да одлепљује кожу у висини уста: вешто управљајући притиском главних вена сваких 5-10 секунди, она повећава обим главе, омотачту прво пуца и после тога довољно је да излазећи из јаме закачи за неки каменчић или прут, па да се лагано измиглољи из своје коже!

Три дана пре но што ће одбацити кошуљицу, змија се повлачи у своју јаму и престаје да једе.

„Наочаре“ сови служе за појачавање звука као и за распознавање врсте што је и те како важно у време парења. На слици: лапонска сова. Иначе, сова не може да помера очне јабучице и због тога изгледа врло смешно јер ако хоће да види нешто иза себе, окреће целу главу у круг, па изгледа као да ће је ишчашити.

ИМАМ ПОЈАЧАЛО

Због њихових буљавих очију, особеног празног погледа, аветињског крика и ноћног живота сове од давнина сматрају злокобним птицама. Од 143 врсте, распрострањене свуда по свету, неке су мале као врапци, друге велике као домаће кокошке, али све имају једну заједничку црту: маску у облику великих наочара.

Равно тањирасто лице прекривено је перјем које је чврсто као жица, зракасто се разилази од кљуна и очију и прави неку врсту диска за који су природњаци недавно утврдили да служи као прави појачивач звука који до совиних ушију преноси и најмањи шум. Јер, ловећи ноћу, ове се птице управљају по најсит-

нијем шуму као што је шушањ листа под тежином пољског миша – 80 грама. Амерички биолог Роберт Пејн утврдио је да сова чује шкрипање пера по хартији на удаљености од 25 метара!

Кад птица спава, ово чврсто и кратко перје са бројним „кукицама“ и дебелом и спљоштеном бадрљицом спуштено је према слушним каналима. Маска је скупљена. Ноћу, кад птица креће у лов, пера маске се усправљају, спремна да затрепере на најмањи звук и ослобађају уши.

Облик маске такође омогућава свакој врсти да препозна сроднике. Тако елегантна шумска сова има сребрнасту маску у облику срца, лепа сова ушара има округле сиве „наочаре, а велика ушара (*Bubo Virginianus*) препознаје се по округлој жутој маски обрубљеној црним оквиром.

ИЗБОР ЗА НАЈЛЕПШУ РИБУ

Сваке године најлепши примерци рибе гупи, једне од најпопуларнијих у свету, стижу из разних крајева наше планете у историјски градић Блоа на Лоари, средња Француска, који данас живи углавном

МАЈМУНСКИ КОН-ТИКИ

Све донедавно научници су узалудно покушавали да реше загометку како су не-обични мали мајмуни равне главе (Platyrrhiniens) стигли на јужноамерички континент. Преко Антарктика, у време кад је овде владала блажа клима, или „сплавом“ из Африке одакле је некрг морска струја однела док је чуван на каквом обореном стаблу? Дванаест нађених фосилизованих комадића лобање и зуба, ископаних у америчком тлу, омогућило је палеонтолозима да време ове евентуалне сеобе сместе између 55 и 30 милиона година, стручно речено између палеоцена и оцена.

Међутим, тек су фосили недавно откривени у Чилеу, у планинским ланцима Анда, где је нађена добро очувана окамењена лобања стара 20 милиона година, потврдили афричко порекло малих америчких мајума. Нови фосил мајмуна названог *Chilesebus carrascoensis* (према проналазачу Габријелу Караскоу с универзитета у Калифорнији), показао се невероватно сличан фосилним мајмунима *Aegyptopithecus* и *Apidum*, ископаним у тлу Африке, а старим тридесетак милиона година.

Дакле, источна Африка није само колевка модерног човека већ и примата – мајмуни Новог света имају такође, као и ми, афричке претке.

Амерички мајмун made in Africa: тамари-ни који су из Старог света стигли пре 30 милиона година, и данас живе у чопорима Јужне Америке. То су мали примати, с телом као у веверице, са великим очњацима и огромним „Бизмарковим брковима“.

Питање је побудило велико занимање: како неке врсте китова могу да поднесу забрињавајућу количину полихлоробифенила и других отрова који се из загађеног мора таложе у њиховој храни.

Одговор, изгледа, треба потражити у њиховом желуцу. Међу хиљадама врста

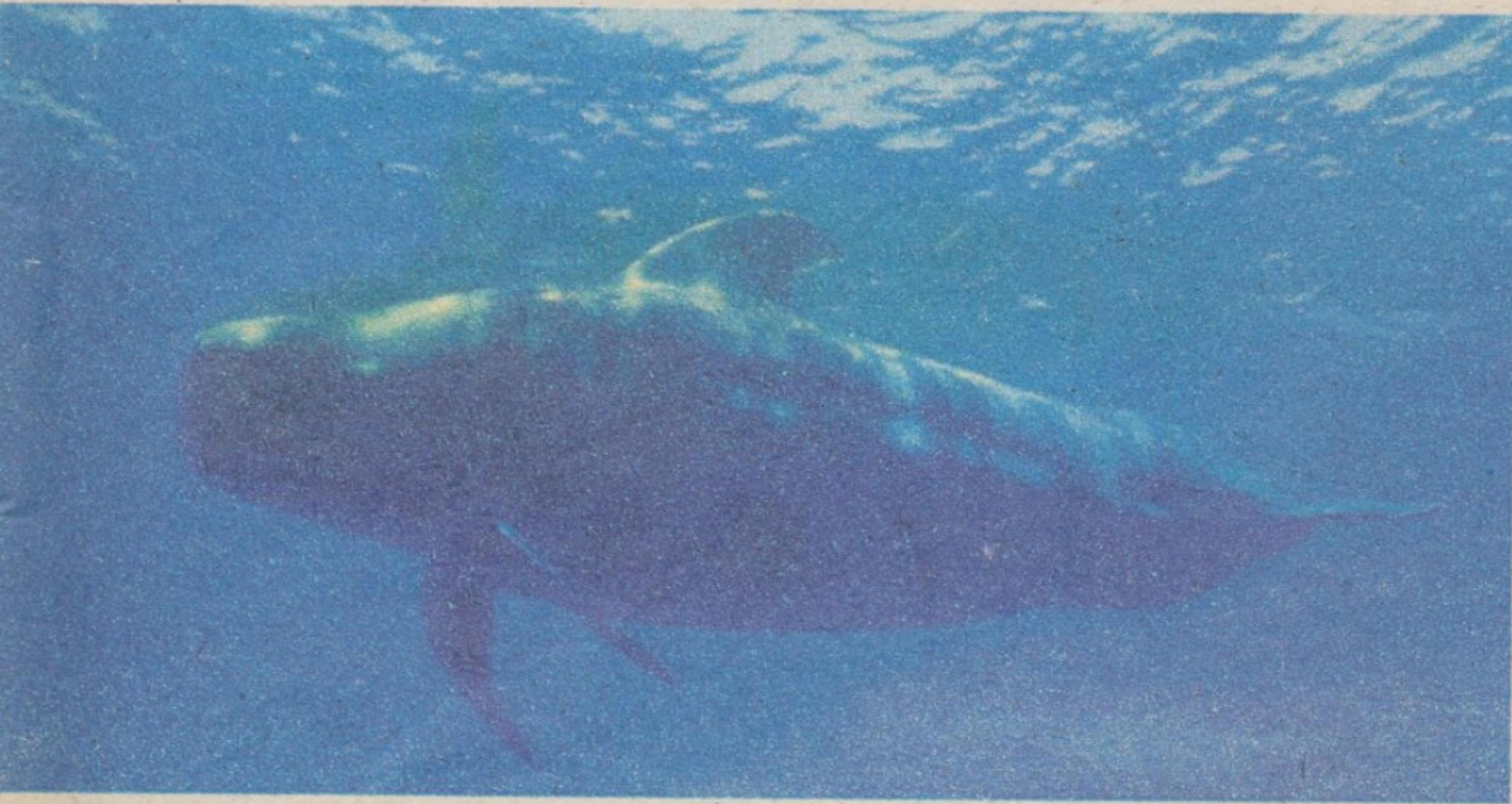
бактерија које овде живе истраживачи с Државног универзитета у Орегону (САД) открили су четири које воле баш ове загађиваче, познате иначе по томе што их је изванредно тешко уништити.

Ту није крај. Друге бактерије из читовог стомака обожавају нафтален (или нафталин), нама више познат као средство против мољаца, а иначе моторно гориво и значајна сировина у хемијској индустрији) и антрацен, канцерогене бактерије које потичу из нафте и каменог угља, изванредно отпорне на промене. Што је најзанимљивије, за разлику од бактерија које живе у мору, становници у китовом желуцу су анаеробни, што значи да молекуле загађивача могу да претварају у нове, не-отровне, без присуства кисеоника.

Тако се родила идеја о китовима нафточистачима који би се након хаварије испуштања нафте „упућивали“ на посебне задатке: да у тешко приступачним стеновитим обалама смажу нафтне мрље!

Међутим, и на копну бактерије из желуца неких животиња имају невероватна својства која досад нису искоришћена: у бурагу оваца и коза крије се једна која разбија тринитротолуол, добро познати загађивач у околини складишта муниције. Најзад, четири становника овчјег желуца у стању су да сваре један алкалоид који се налази у трави коју радо једу. Та трава, смртоносна за краве и козе, не може ништа озчицама. Кад су бактерије из овчјег бурага пребацили у желудац десетак крава, истраживачи су утврдили да су оне сада мирно могле да једу смртоносну траву.

КИТОВИ, ЧИСТАЧИ НАФТЕ?

Црвена рибица, измењена до непрепознатљивости, са главом у облику цвета. Можда георгине?

од туризма, приказујући прелепи стари дворца из 13. века, на десетине катедрала... Међународно такмичење за избор најлепшег гупија доприноси да градске касе буду пуније.

Рибе настале одабирањем и укрштањем подељене су у групе према „стандардима“: не долази у обзир да се помешају гупи с „маказастим“ репним перајем и репом у облику вела. Пошто се пажљиво прегледа сваки акваријум, судије издвајају најуспелије примерке. У питању је врло важан и уносан посао који је започео још 1865. кад је свештеник Џон Гупи

први донео ову рибицу у Европу. Од тада људи не престају да од ове првобитно сиве и прозачне рибице праве раскошне примерке за ревију лепоте.

Још се две рибе појављују на „подијуму“ у градићу Блоа: црвена рибица и шаран кои. Прву, која је обавезно црвене боје у дивљини, као и другу, сиву, Јапанци гаје већ 2470 година! Али, управо су Јапанци и Кинези створили величанствене примерке које сматрају правим колекционарским бисерима и плаћају пола милиона немачких марака на изложбама у Сингапуру или Хонгконгу.

Желудац кита права је мини станица за пре-чишћавање која је у стању да загађиваче из нафте, који изазивају рак, учини потпуно нешкодљивим. Оно што човеку никако не полази за руком.

JA ♥ ПТТ

Уређује: Вито Недељковић

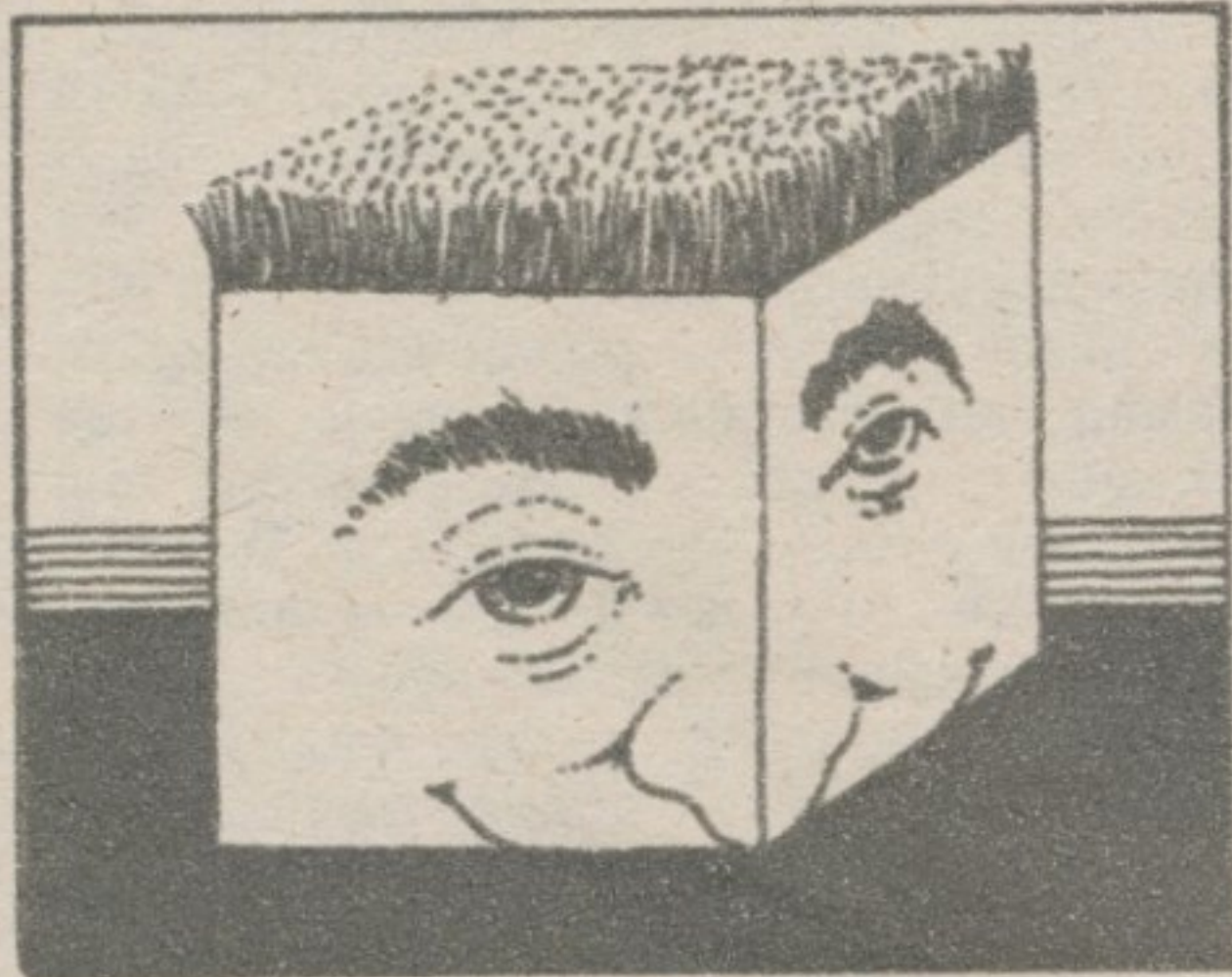
илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Волим кубизам

За рођендан сам добила књигу у којој су репродукције најпознатијих светских сликара, али највише су ми се допале слике Пабла Пикаса из његове кубистичке фазе. Волела бих, кад завршим школу, да упишем сликарство и правим такве слике. Много цртам и сви кажу да сам талентована. Молим вас да напишете нешто о кубизму.

ГАБРИЈЕЛА
Зрењанин

Сликарски и вајарски правац кубизам настао је у првим годинама 20. века, а његов назив потиче од латинске речи *cubus* што значи коцка. Овај назив је 1908. године први употребио француски

критичар Воксел да би што више нагдио изложене слике француског сликара Жоржа Брака назвавши их „кубистичким бизарностима“. Тако је ова зловна примедба означила један сликарски правац који се нагло разбуктао међу младим француским сликарима, а прихватили су га и многи други европски сликари. Славни шпански сликар Пабло Пикасо, који је највише живео и радио у Паризу, насликао је 1907. године „Госпођице из Авињона“ и ово дело сматра се првом сликом кубистичког правца. Значи, пре него је овај правац и добио назив кубизам. Слика се данас налази у њујоршком Музеју модерне уметности.

Језгро кубистичког покрета чинили су уметници који су се окупљали у атељеима на париском Монмартру: Пикасо, писац Макс Жакоб, затим песник Гијом Аполинер, Хуан Грис, Жорж Брак...

Сви они су на својим сликама као главни елемент узели коцку уместо некадашњих импресионистичких илузија. Зато се и ова прва фаза кубизма, која је потрајала до краја Првог светског рата, назива аналитичка. Доцнија, друга фаза овог правца означава се у историји ликовне уметности као синтетичка: уместо илузије – алузија, па тако настају платна на којима су, осим боје, и комадићи новина, дрвета, стакла и тканина спојених лепком. Све ово одводи кубизам у нове правце, све до надреализма.

Наши најпознатији сликари који су се веома успешно огледали у овом сликарском правцу били су Сава Шумановић и Милан Коњовић.

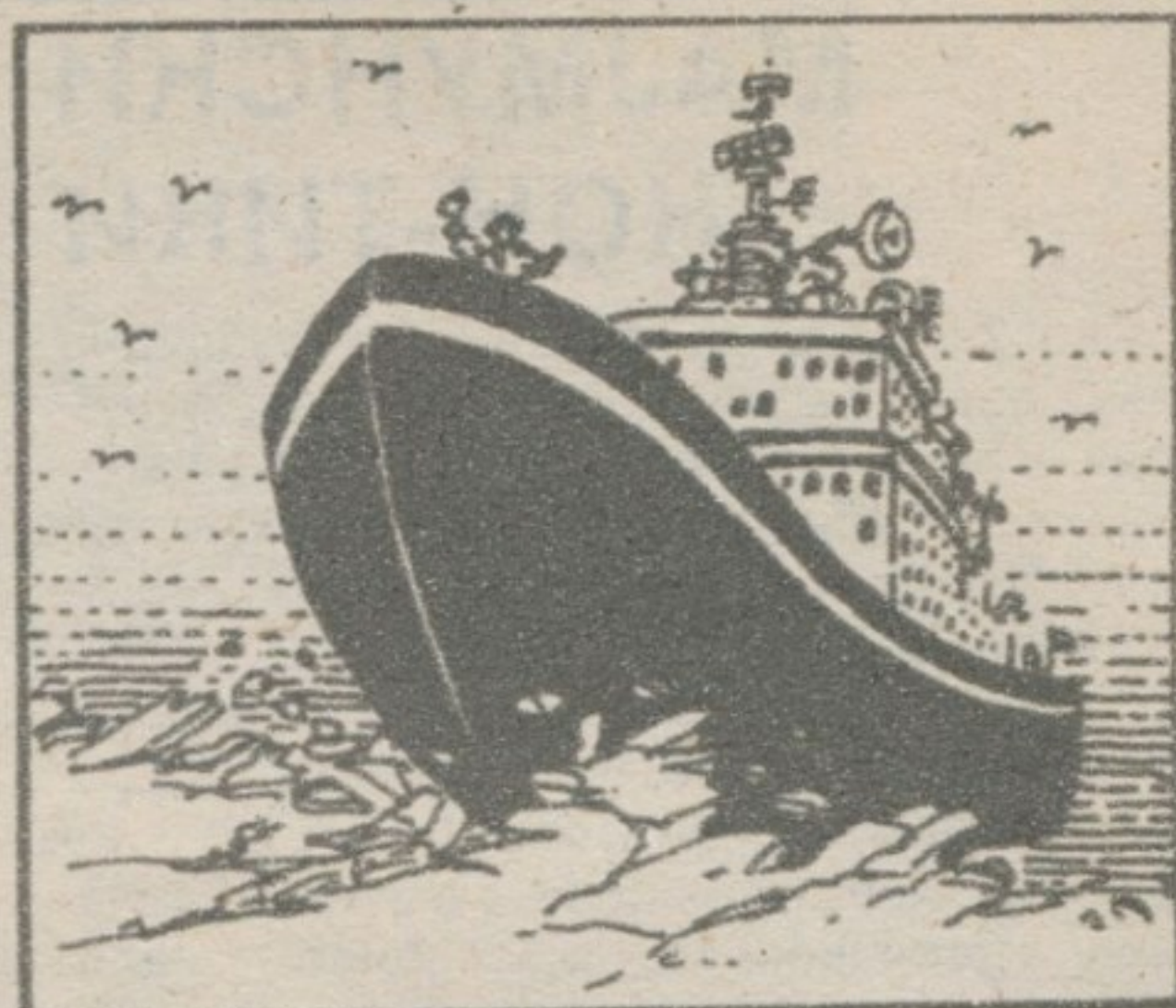

Борин пети и осми албум

Не могу да набавим албум „Рибље чорбе“ на коме су две, мени веома драге, песме: „Правила, правила“ и „Немој да идеш мојом улицом“, па вас молим да се распитате у којој продавници плоча у Београду могу да их купим.

МИХАИЛО ПОПОВИЋ
Обреновац

Као и сви музички албуми старијег датума издавања, и ове је тешко наћи у продавницама плоча, али зато их имају улични продавци испред Студентског културног центра (популарни СКЦ) у Београду. Ове две песме које ти се допадају налазе се на два различита албума групе „Рибља чорба“. Наиме, песма „Правила, правила“ је на њиховом петом албуму с називом „Бувља пијаца“ из 1982, а песма „Немој да идеш мојом улицом“ налази се на албуму „Осми нервни слом“ који је снимљен 1986. године.

Моћни ледоломци

Недавно сам на телевизији гледао серију „Дивљине“ и био задивљен с каквом лакоћом ледоломац меље лед и иде кроз залеђено море. На који начин он то ради?

НЕНО БУКАРИЦА
Панчево

Ледоломац је посебно грађен брод тако да може да ломи лед у залеђеним морима, језерима, рекама и лукама правећи пролаз другим бродовима или бродским конвојима. Зато сви ледоломци и нису исти, постоје морски, речни, језерски и лучки. Основна одлика свих ледоломаца је њихова ширина у односу на дужину и због тога су веома стабилни и могу праволинијски да се крећу кроз лед. Прамац свих ледоломаца је, у подводном делу, закошен уназад, па се при сусрету с леденим пољем овим закошеним делом пропне на руб леда који се под тежином брода ломи. Пукотину у залеђеној површини шири ломећи и потапајући ледене громаде својим боковима и тако оставља за собом довољно широк канал.

Кретање ледоломца личи на наизменично пропињање и пропадање. Уколико лед не може да разбије оваквим равномерним кретањем, често га разбија залетом, па тако и слој дебљине од шест метара пуца као стакло. Највеће ледоломце на свету имају Руси, а најпознатији су „Арктика“, „Сибир“ и „Росија“. Дужина ових бродова износи око 140 метара, ширина 30, а дубина газа око 11 метара.

Бојана Секулић, Агостина Нета
16/54, 11070 Нови Београд – 11
година, сакупља салвете и кутије од цигарета, навија за „Звезду“.

БИБЛИОТЕКА САЗНАЊА - КЊИГЕ ЗА ВАШ
УСПЕХ У ЖИВОТУ... На Ваш захтев шаљемо
БЕСПЛАТАН КАТАЛОГ са потребним подацима за преко
120 НАСЛОВА КЊИГА из алтернативних и граничних
области и рејкинг а неопходних знања. Све књиге имају
ГАРАНЦИЈУ: Незадовољним читаоцима одмах враћамо
новац! Телефон: 021 / 881-483, или писмом на: "БИБЛИО-
ТЕКА САЗНАЊА", б.п. 23, 21205 СРЕМ. КАРЛОВЦИ.

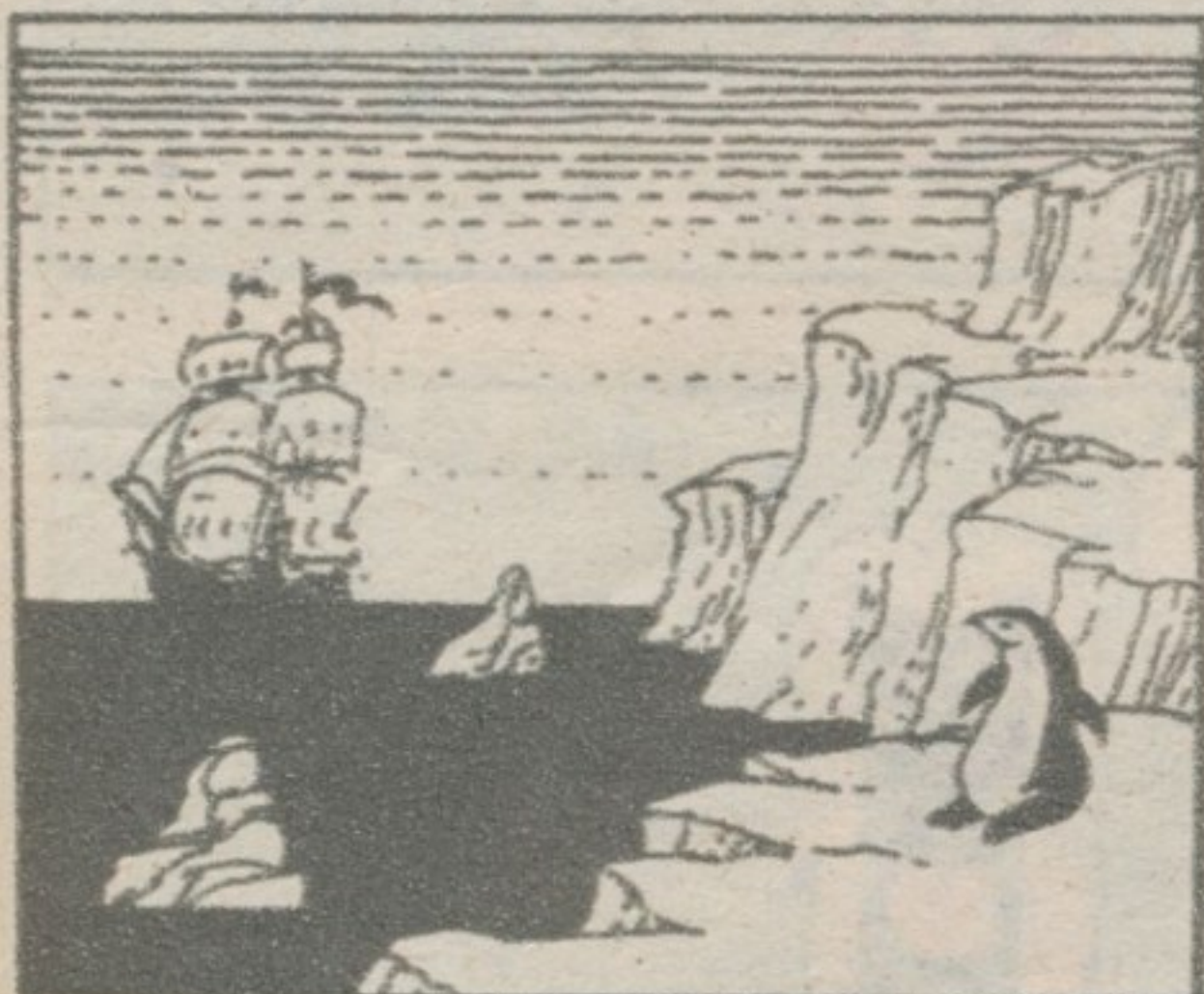
Шта је то капетан Кук погрешно

У једном тексту о Антарктику пише, између осталог, да се у вези са овим леденим царством славни капетан Кук грдно преварио. Желео бих да знам ко је тачно био капетан Кук и у чему се то преварио.

ФИЛИП У.
Смедерево

Енглески морепловац и истраживач Џејмс Кук (1728-1779), познат као капетан Кук, открио је многа острва у Јужном Пацифику, источну обалу Аустралије, опловно обале Аљаске и био један од оних који су открили Антарктик. Први је обишао Земљу од запада на исток (1772-1775) и на том путу извршио многа истраживања и открића. На свом последњем путовању 1779. године убијен је на Хавајским острвима.

Тачно је да је Кук, гледајући са брода ледено пространство Антарктика на Јужном полу, записао у свој дневник: „Уверен сам да човечанство никад неће извући никакву корист из ове ужасне земље оковане вечним ледом“. Али, одавно се зна да се славни истраживач и морепловац грдно преварио. На Антарктику су нађени: нафта, угљ, злато, уран, гвожђе, олово, цинк, никл, хром, кобалт, сумпор, полудраго камење...

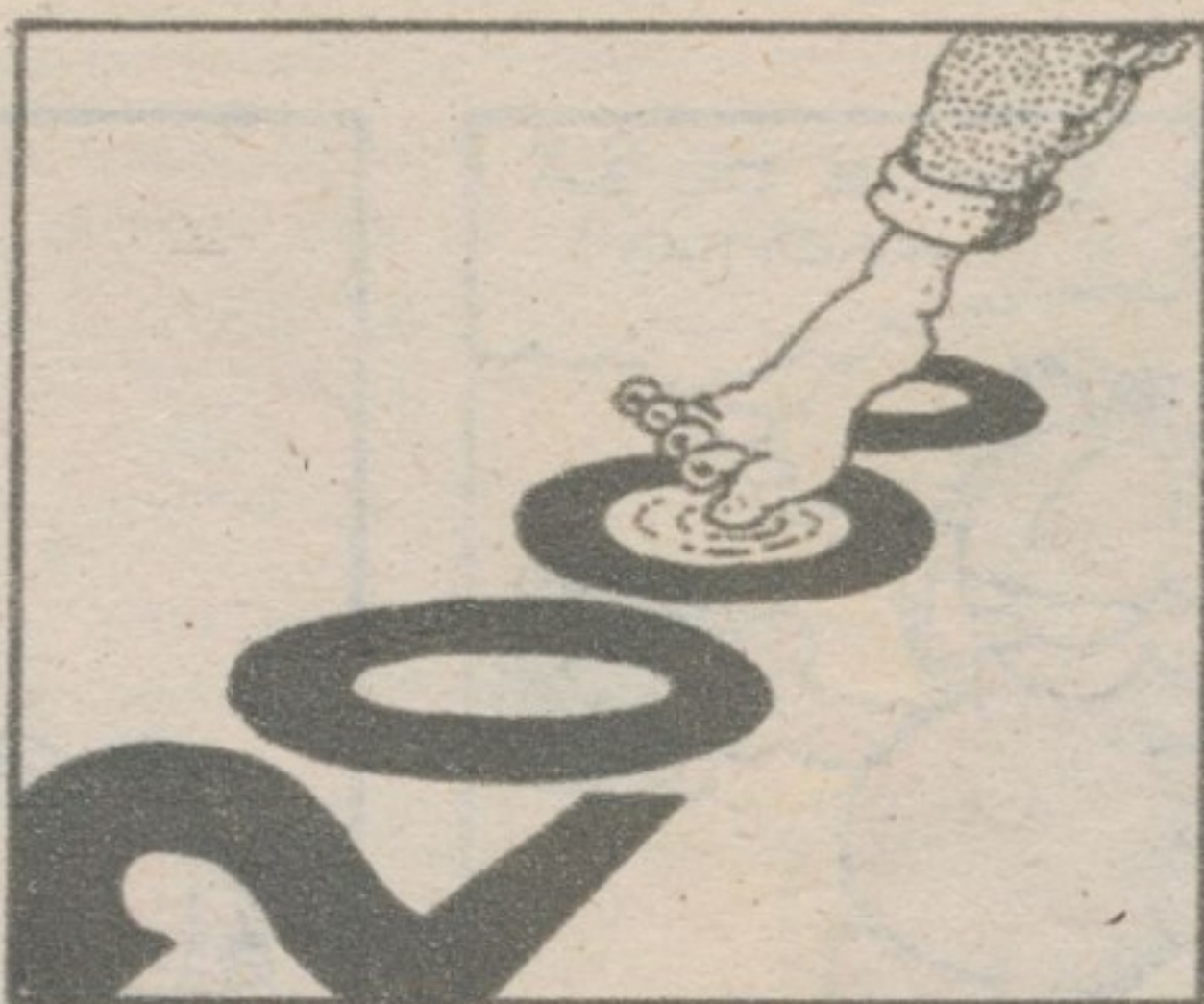
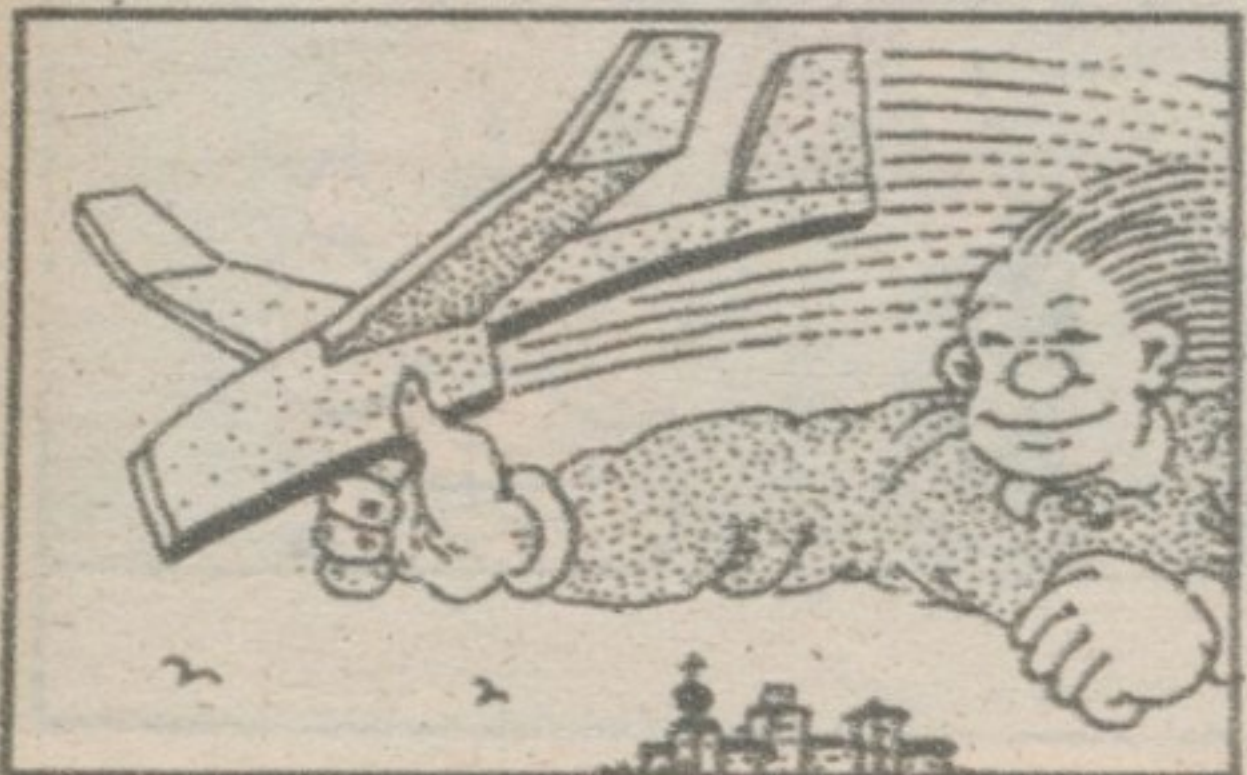

Заљубљеник у авионе и моделарство

Заљубљеник сам у авионе, ваздухопловство и моделарство, али не знам где у Новом Саду постоје аероклубови јер бих желео да се учланам у неки од њих.

Р. БЕДОВИЋ
Футог

За сва обавештења обратити се на адресу и телефон Ваздухопловног савеза Војводине: 21000 Нови Сад, Народних хероја 19, или на телефон (021) 29-216.

Кад улазимо у 21. век

Можете ли тачно да ми кажете кад почиње 21. век јер сам прочитао неке тврдње да је то 1. јануара 2000. године, а не 1. јануара 2001. године.

ИГОР АЛЕКСИЋ
Подгорица

О томе када улазимо у 21. век, или трећи миленијум, има разних мишљења. По једнима је то 1. јануара 2000. а по другима 1. јануара 2001. године.

Директор Астрономске опсерваторије „Београд“ Милан Димитријевић каже да око овог датума уопште нема дилеме: 20. век завршава се са последњом секундом 31. децембра 2000. године, тачно у 00.00 сати, а 21. век почиње са првом секундом 1. јануара 2001. године.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: кир, ара, тен, ано, пар, Ика, од, канон, Лил, Маги, Иван, Вел, в, Ване-са, еп, палац, Радомир, атоник, В, МОК, Раба, ас, У, рр, Р, Аварин, капирати, омеђивач, витамини, Иријанац, ђатиница; Ребус: топла шубара (топ „ЛА“, „ШУ“ бара); Анаграм: лаку ноћ; Мењалка: киша, каша; Палиндром: мелем; Домино укрштеница: маскирати, Иво Андрић, попта, три, око, тау, н, ратни брод, ад, АТА, ли, добри, НИЈ, п, растава, аматерке, Вава, Шорт, Ираклис, ј, хар, Шћока; Спојите пар: 1г, 2ж, 3ђ, 4е, 5з, 6а, 7и, 8д, 9б, 10в; Ребус: пуста њива („П“ уста, „Њ“ ива); Осмосмерка: Сомбор; Мозаичка укрштеница: Маор, методика, створити, мраз, те, Дарије, ино, аикидо, атести, заточеник, ак, Мате, еликсир, Бојана Маљевић, прим, рманац, лимит, теа, е, шамарати, Аким, рвач, љн, со, онај, застава, акроним, клоака, дет, назначити, смислити; Вретено: О, КО, као, кора, Карло, оловка, раколов, коловрат, Ловорка, Ловрак, вокал, кола, ако, ка, А; Анаграм: хидроелектрана.

Енигматске стране припрема: ЕД „Борђе НАТОшевић“, Сомбор Уређује Славоко Бован Аутори: Димовић, М. Илић, Милин, Мунисић, Ј. Недић и Бован.

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

57

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
БРОЈ 2299

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикин Забавник“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси
Директор „ПОЛИТИКЕ“
Хаши Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
„Штампарија Политика“

В. д. председника комисије „ПОЛИТИКА“
Томица Раичевић

Уредник сјајца Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Мишићевић, Весна Минић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић
Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић

Секретаријат Зорица Филиповић
Дописници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства: Петар Поповић (Москва), Дарко Рибничар (Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон), Душан Симић (Лондон), Бошко Јакшић (Рим), Верица Рупар (Будимпешта) Момчило Пантелић (Пекинг), Радислав Бук (Атина)

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29, 11001 Београд, Г.факс 124.
Телефони: секретаријат 3224-471, редакција 3224-483, техничка редакција 3226-620, централа 3224-191 и 3225-761, претплата: 3228-776.
Маркетинг агенција: Македонска 31/1, телефон 3220-645.

Ручкописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-82 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 19,50 дина. 3 месеца 58,50 дина.
6 месеци 117,00 дина.

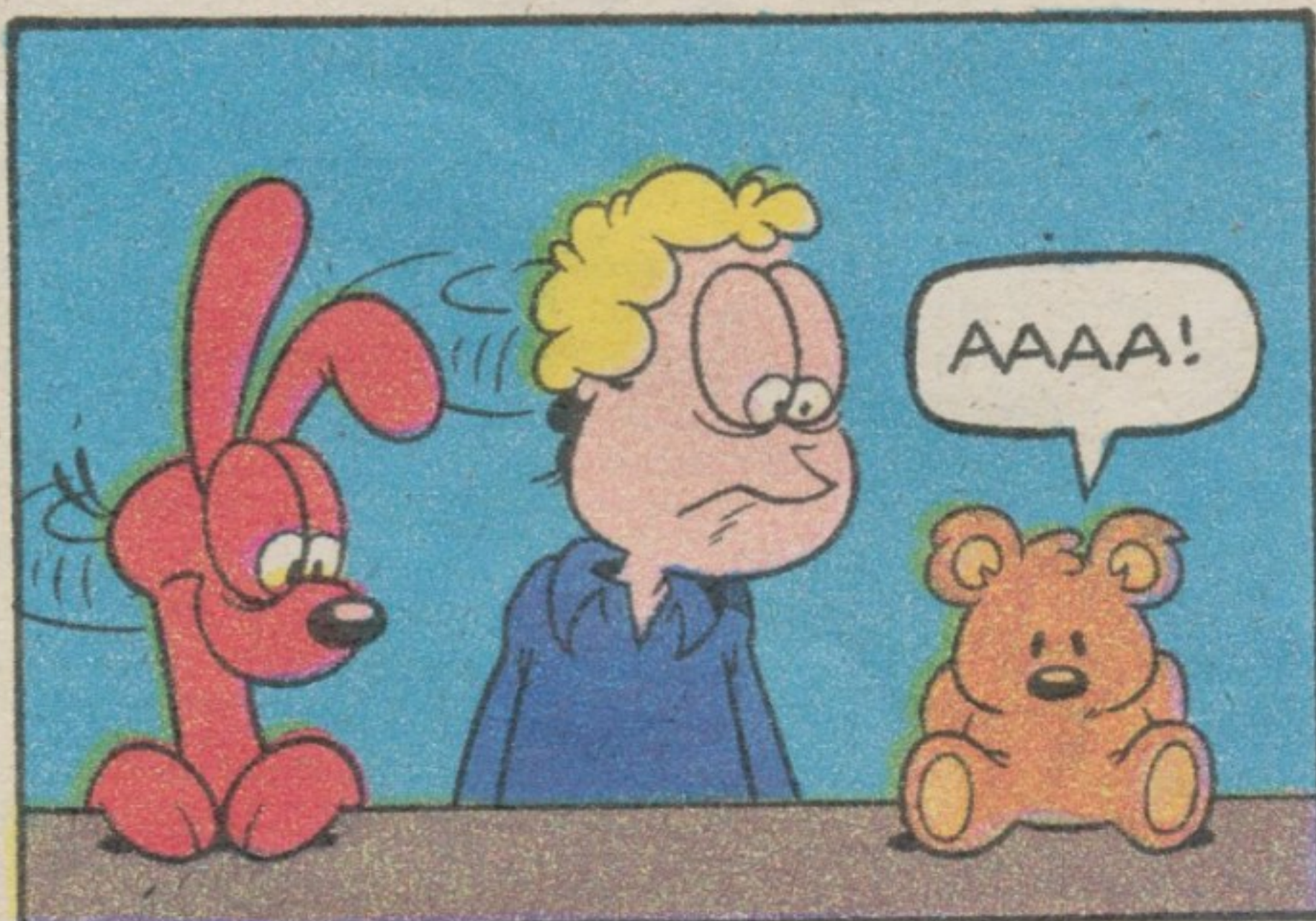
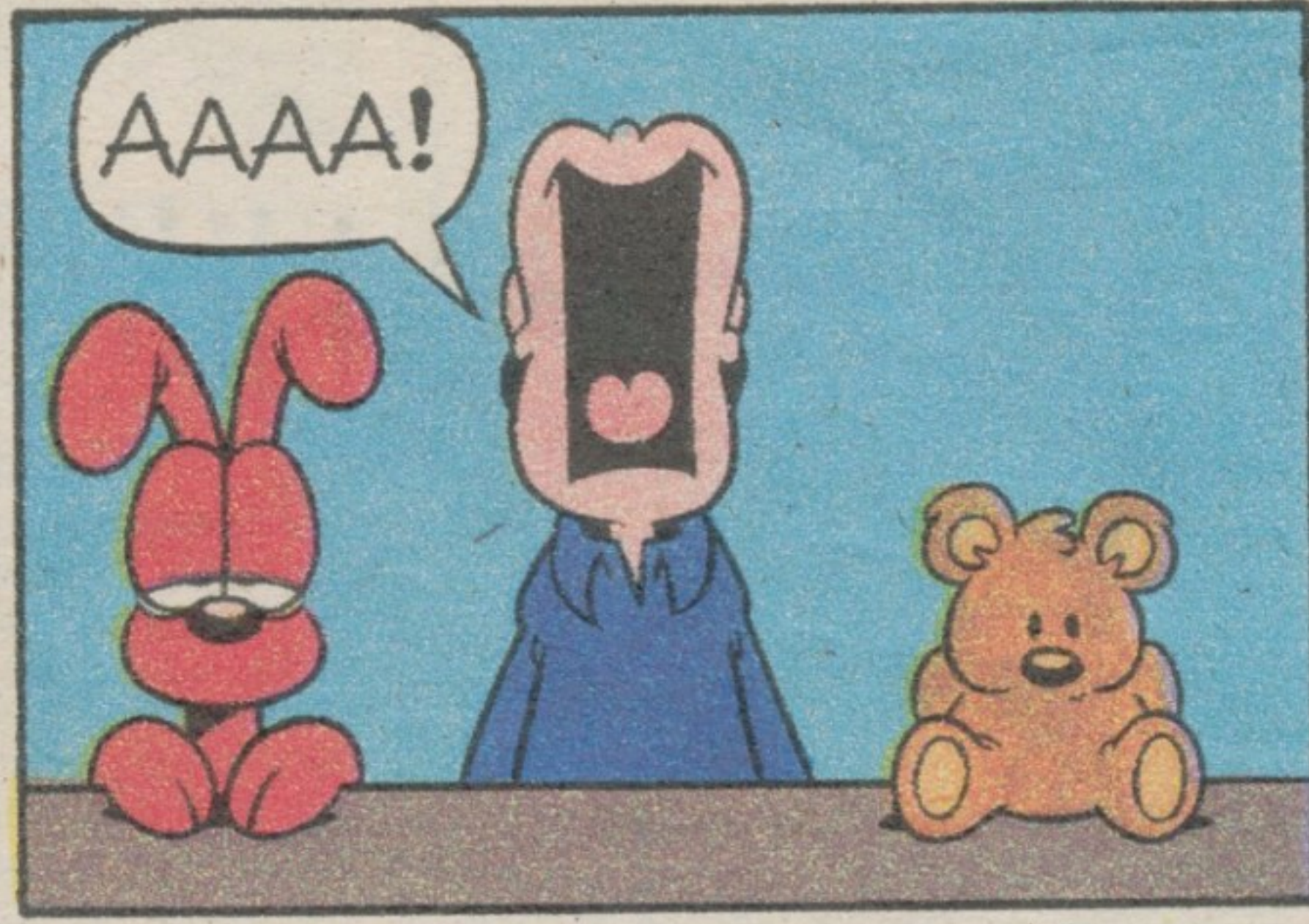
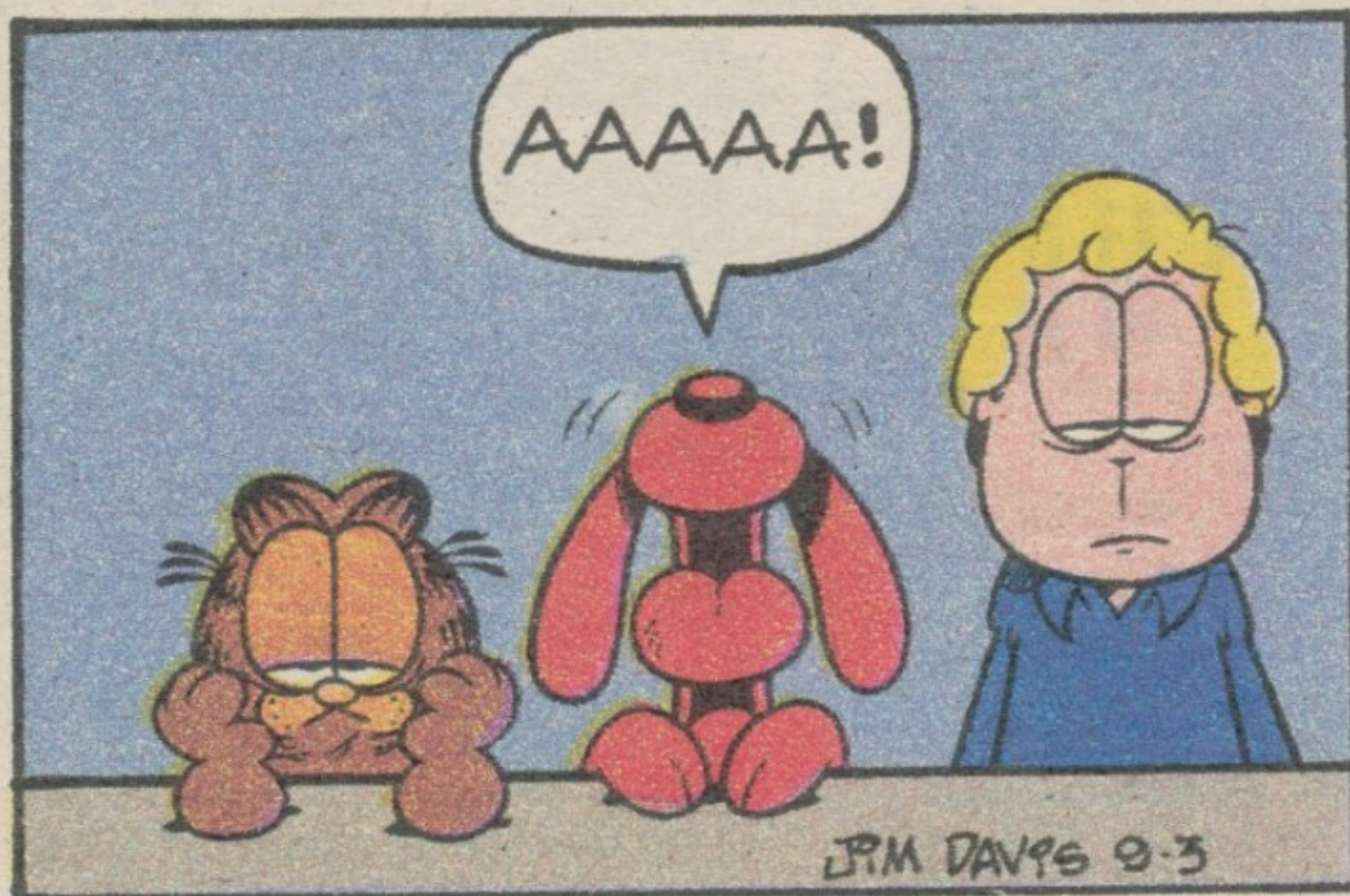
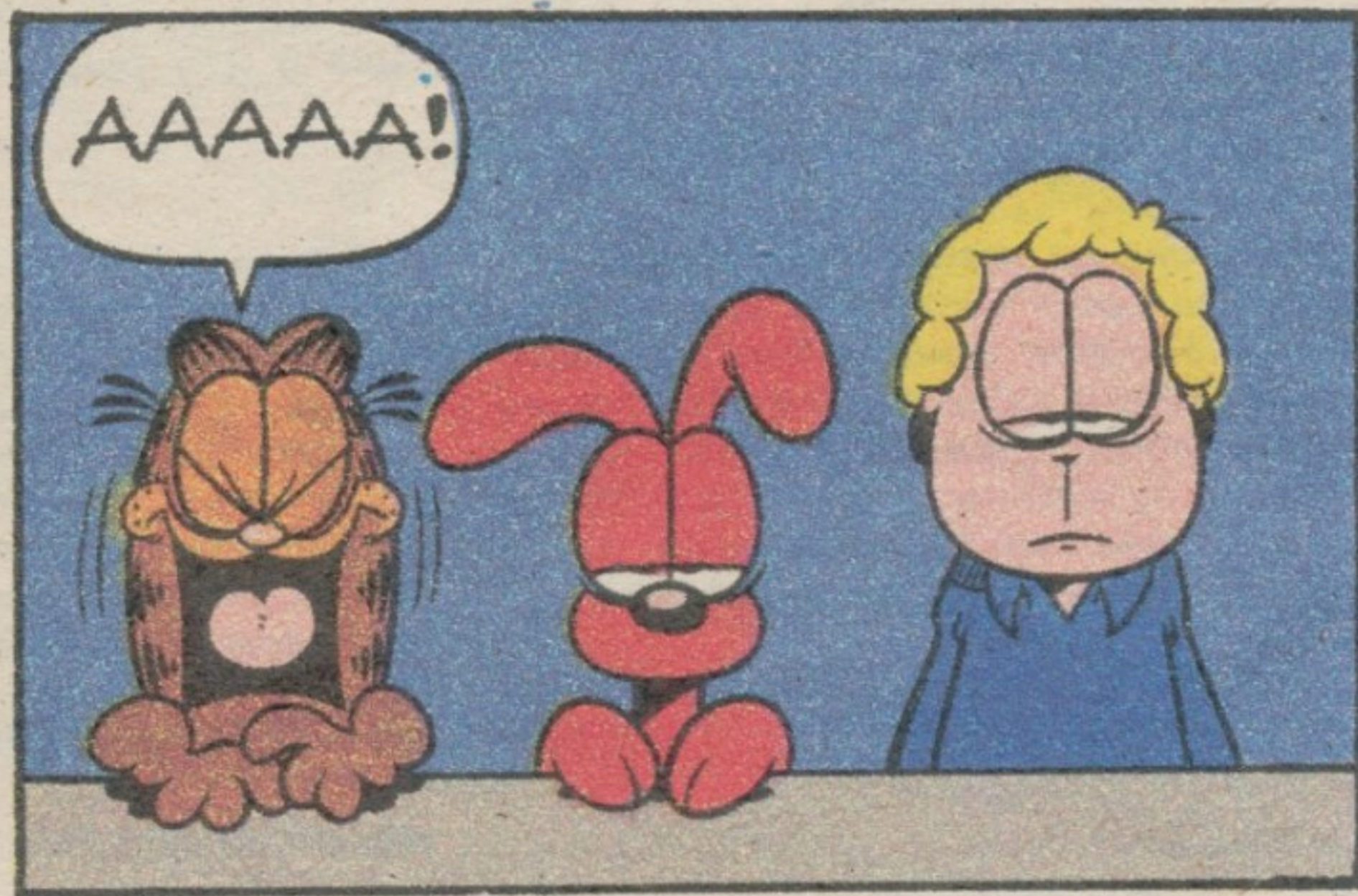
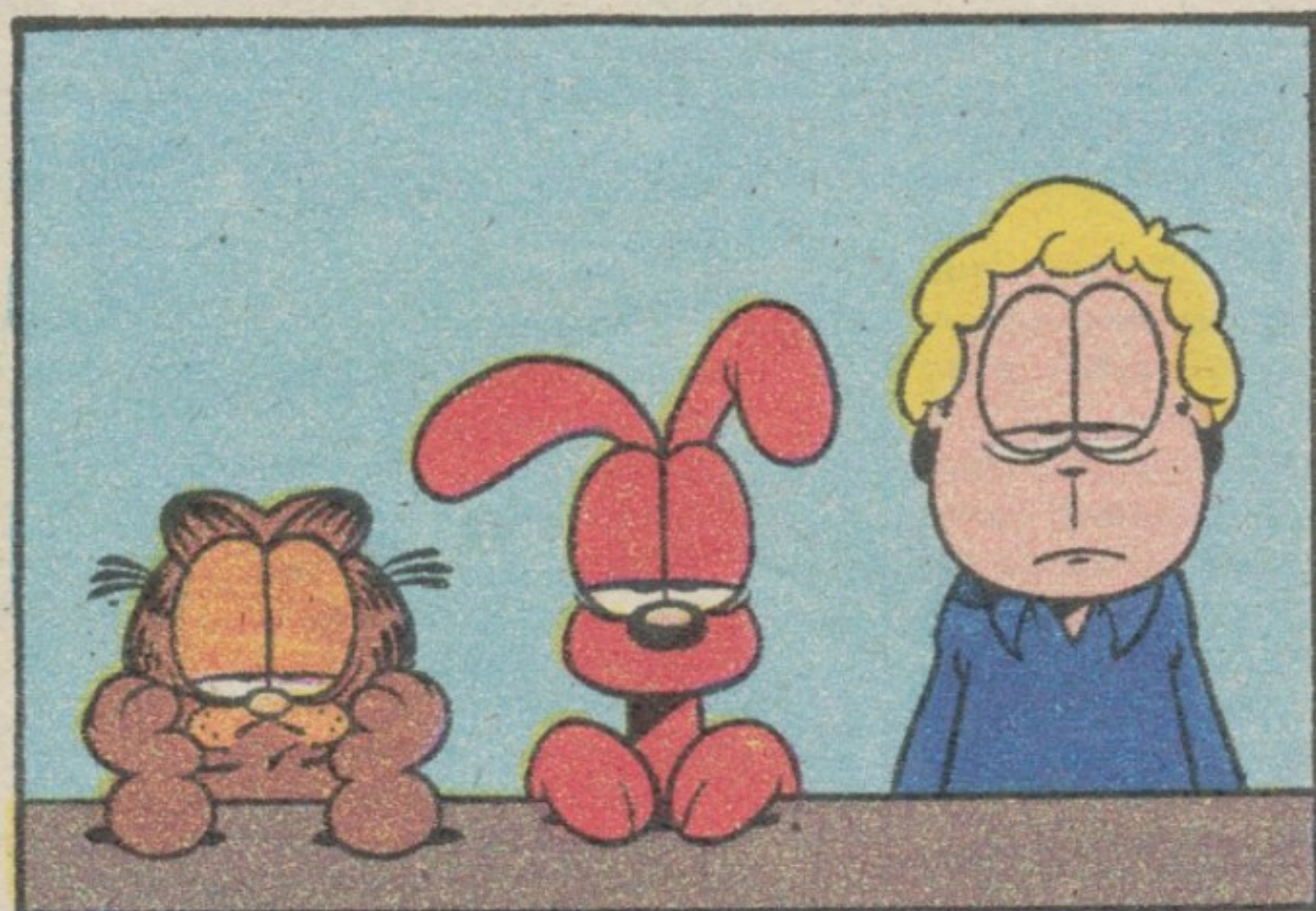
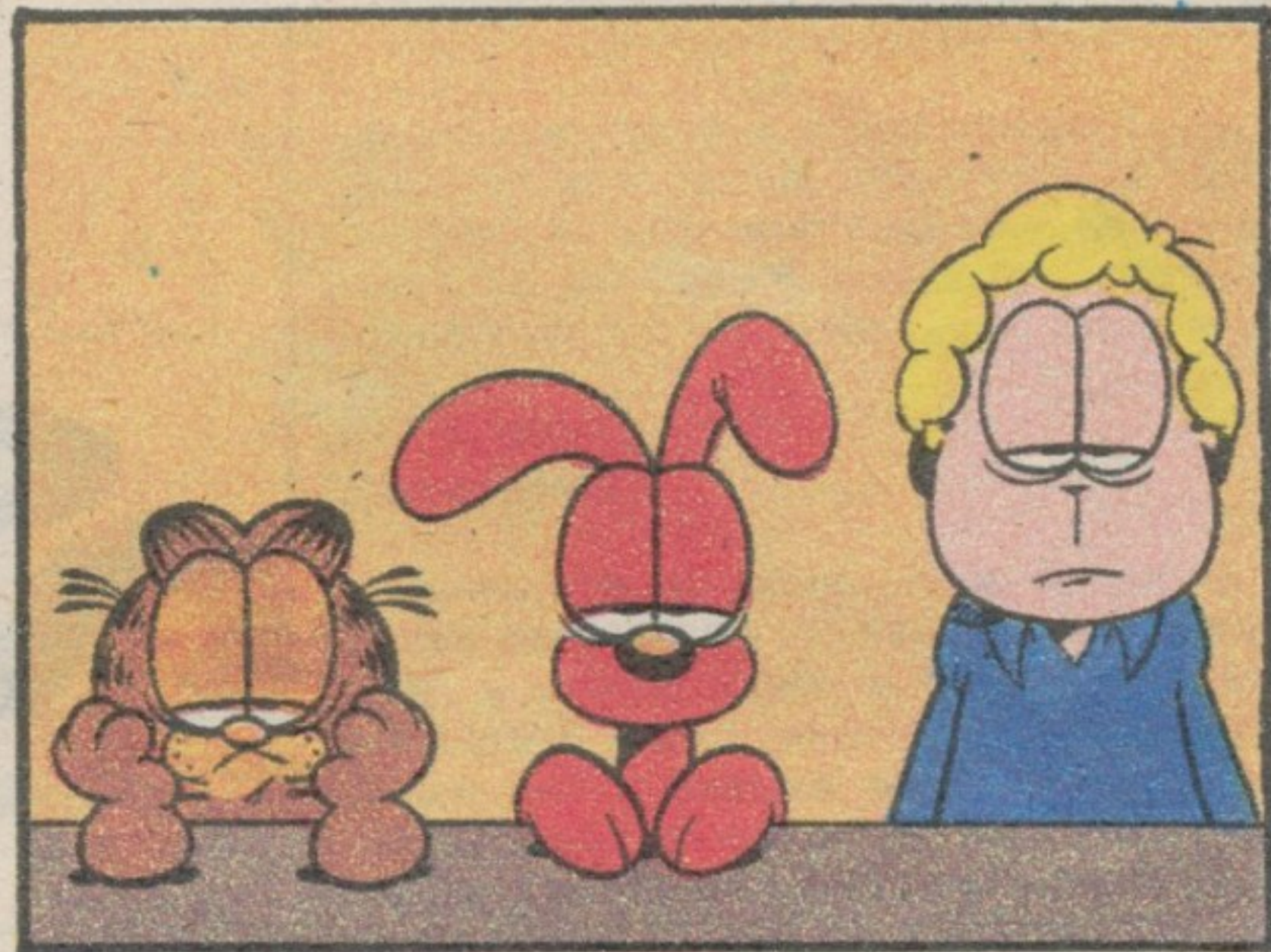
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку: Н.П. „ПОЛИТИКА“ — ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
Полуплатна — возом: 90 DEM, 40 USD или противвредност осталих валута. Полуплатна — авионом: I група-Европа: 129 DEM, II група-Блиски исток: 130 DEM, III група-Африка, Азија: 135 DEM, IV група-Америка, Канада: 136 DEM, V група-Далеки исток: 138 DEM, VI група-Јужна Америка: 144 DEM, VII група-Аустралија: 146 DEM, или противвредност осталих валута

• Претплата се врши преко DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT/M (BLZ 500 700 10) на рачун КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД Београд, број: 9359662, у противвредности USD или DEM у корист: Н.П. „ПОЛИТИКА“ — Београд, дебитни рачун број: 70400-6925286 који се води код Комерцијалне банке АД Београд. Код уплате обавезно навести: „Сврха плаћања“ ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“. Копију уплате обавезно послати на факс: ++381 11 3228 776 или на адресу: Н.П. „ПОЛИТИКА“ 11000 БЕОГРАД, 29. НОВЕМБРА 24, ЈУГОСЛАВИЈА
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Франкфурту/М, а копију уплате на факс: ++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

Свака жена радо би била верна. Тешко је само да се нађе човек коме можеш бити веран.

Марлен Дитрих
америчка филмска
глумица
(1904–1992)

Ништа није тако опасно као што је бити превише модеран. Човек долази у опасност да изиђе из моде.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854–1900)

Досадна посета чини време и собу тешњом.

Фридрих фон Хагедорн
немачки песник
(1708–1754)

Пре било које револуције све је тежња, после се све претвара у захтев.

Јохан Волфганг Гете
немачки песник
(1749–1832)

РЕКЛИ СУ...

Коначно знам шта човека разликује од животиње: брига за новац.

Жил Ренар
француски писац
(1864–1910)

Са двадесет година влада воља, са тридесет разум, а са четрдесет моћ расуђивања.

Бенџамин Френклин
амерички политичар и
писац
(1706–1790)

Ко хоће да чита будућност тај стално мора да прелистава прошлост.

Андре Малро
француски писац и
политичар
(1901–1976)

Бриге су као и бебе: што их човек више мази, оне боље напредују.

Хелмут Квалтингер
аустријски глумац
(1928–1986)

Несрећни људи црпу утеху из већих јада других.

Езоп
грчки баснописац
(6. век пре н.е.)

Врлином називамо суму ствари које из лењости, кукавичлука или глупости нисмо урадили.

Хенри Милер
амерички писац
(1891–1980)

Кад неки човек тврди да се с новцем може све постићи, онда можете да будете сасвим сигурни да такав човек никада и није имао новца.

Аристотел Оназис
грчки бродовласник
(1906–1975)

Историја света иде од Истока ка Западу јер је Европа крај, а Азија почетак светске историје.

Георг Вилхелм Фридрих Хегел
немачки филозоф
(1770–1831)

Ко се у спору позива на неки ауторитет, не користи разум, већ радије памћење.

Леонардо да Винчи
италијански сликар, вајар
и проналазач
(1452–1519)

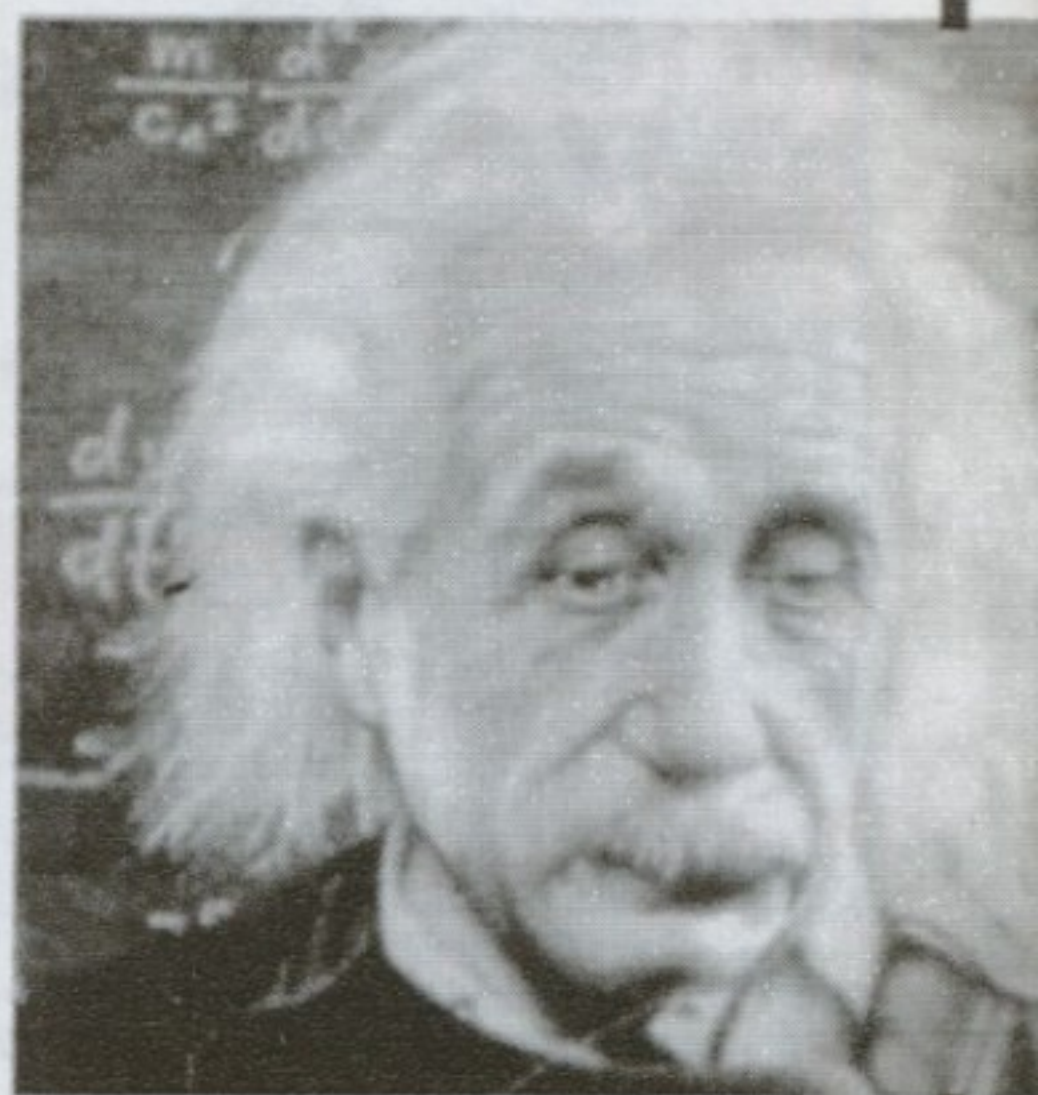
Онај ко своје мишљење никада не повлачи, тај више воли себе него истину.

Жозеф Жубер
француски писац
(1754–1824)

Установе треба снабдети људима, а не људе установама.

Аугуст
изборни саксонски кнез
(1526–1586)

Људи који се непромишљено служе чудима науке личе на краву која појма нема о ботаници, а биљке с уживањем једе.

Алберт Ајнштајн
амерички физичар
немачког порекла
(1879–1955)

Љубав не умире од глади, али од сметњи у пробавном тракту – веома често.

Ане Ленкло
француска куртизана
(1620–1705)

